

EUROPolitika

AVRUPA BİRLİĞİ POLİTİKALARI DERGİSİ

YAYIN & İDARİ KURULU

EURO Politika Dergisi
İmtiyaz Sahibi & Genel Yayın Yönetmeni
Yusuf ERTUĞRAL

Baş Editör
Ali İzzet KEÇECİ

Dış Haberler Sorumlusu & Editör
Nilfem BAYKAN

Editör (Kültür & Sanat)
Filiz DASTAN

Editör Kurulu
Beril HAKVERİR | Eda CANIMANA

E-Bülten Editörü
Hazal YILMAZ

Yayın Katkısı Yapan Yazarlarımız
Ayşe Tuğçe SAMSUN | Nimet KARAASLAN | Aziz KORKMAZ

Yayın Türü / ISSN No
Yaygın Süreli / 2149 - 9217
2 Aylık Süreli

Baskı
Repar Tasarım Matbaa (Sertifika No: 40675)
Yenibosna Merkez Mh. Cemal Ulusoy Cd. No: 43
Bahçelievler/İstanbul

İdari Merkez
Olmadık Projeler | Hızır Çavuş Mescidi Sok. No:40/A Balat 34087
İstanbul- TR

Web: www.europolitika.com
e-posta: editor@europolitika.com & iletisim@europolitika.com

İÇİNDEKİLER

“Almanya’nın Seçimi”: Siyasi Partiler ve Gelecekteki Türkiye Politikaları.....	7
Dr. Ronald Meinardus	
Fransa’da Bölgesel Seçimler Başkanlık Seçimlerinin Provası Olabildi Mi?.....	13
Seda KARATABANOĞLU	
Almanya Federal Seçimleri Üzerine Bir Değerlendirme.....	19
Ayşe Tuğçe SAMSUN	
KKTC Dışişleri Bakanı Sayın Tahsin Ertuğruloğlu ile Röportaj.....	25
İran-ABD Çıkmazında Avrupa’nın Duruşu.....	33
Nimet KARAASLAN	
Yarım Asırdır Çözülemeyen Düğüm: Kıbrıs.....	37
Türkiye’nin Kıbrıs’ta Politikası ve Küresel Bölgesel Dengeler.....	42
(Panel Basın Bülteni)	
Türkiye’nin Kıbrıs’ta Politikası ve Küresel Bölgesel Dengeler.....	53
(Panel Deşifre Özeti)	
Effect Of Culture and Identity On The Eu Enlargement Process.....	77
Beril HAKVERİR	

Editörden

Yeni binyıla 11 Eylül gölgesinde giren dünya siyaseti, akabinde gelişen Afganistan'ın ABD tarafından işgali ile doğu-ortadoğu merkezli bir yeneden yapılanmanın daha doğrusu işgal-devrim olgusunun merkezinde buldu kendini. Dönemin ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld'in "Yeni bir dönem başlıyor ve bu dönemin sonunu belki biz dahi göremeyeceğiz, çocuklarımız görecek." Şeklinde başlayan konuşmasında, Afganistan'ın işgalinin bir başlangıç olduğu ve akabinde bunun başka ülkelere de sıçrayacağı ve Afganistan'ın yeniden şekillenmesinin çok uzun yıllar alıp belki de kendilerinin dahi ömrünün yetmeyeceği minvalindeki beyanati dikkat çekmişti.

Irak ve Suriye'de yaşanan insani dram ve mülteci sorununun üstünde bir Afganistan'da yaşananların eklenmesi ile iyice çıkmaza giren AB ve mülteci meselesi, şu anda sadece iyi niyet beyanları ve yeni mülteci akınınun Türkiye'de durdurulması yönünde gerçekleşmektedir. Yeni bir döneme evrilmeye çalışan AB'nin Merkel sonrası Almanya siyaseti başta olmak üzere kapıda bekleyen yeni mülteci dalgası ile nasıl başa çıkacağı merak konusu olmaktadır.

Türkiye-AB ilişkilerinde uzun yıllardır özel bir başlık halinde duran mülteci meselesi, umulur ki Kıbrıs meselesi gibi daha uzun yıllar gündemi meşgul etmez ve bir nihayete erer. Kıbrıs meselesi üzerinden AB'nin Türkiye politikalarını şekillendirmesi ve bu noktada bir tıkanma yaşanması şüphesiz sadece Türkiye'yi değil, AB ve ülkelerini de etkilemektedir.

Kıbrıs meselesi üzerine bir dizi makale ve röportajında olduğu bu sayımızda özellikle, Merkel sonrası AB ne şekilde konumlanacak merakını gidermeye çalışırken Kıbrıs meselesi de ne şekilde Türkiye-AB ilişkilerini etkileyecek anlatmaya çalıştık. Yine birbirinden değerli kalemlerin bizlere eşlik ettiği bu sayıda AB maceramız üzerinden neler yapıldı/yapılıyor bakmaya çalıştık.

Şüphesiz bilinir ki, Türkiye'de AB üzerine yazmak ya da çalışmak özellikle AB serüvenimizin uzun süredir soğumaya bırakıldığını göz önünde bulundurursak çok da kolay değildir. Bizler bu süreçte ve devamında AB ve politikalarını sizlerle konuşmaya ve paylaşmaya devam ettik ve edeceğiz.

Unutulmamalıdır ki, Afganistan'ın içine düşmüş olduğu bu yeni süreçte de gündeme geldiği gibi, hukukun üstünlüğü, insan hak ve hürriyetlerinin teminat altına alınması ve insanca yaşam için herkesin kaçtığı yer batıdır. Tüm Ortadoğu batıya göç edemeyeceğine göre, AB'nin hukuk ve insani yaşam normlarının bu bölgeye intikal

ettirilmesi ve yaşama geçirilmesi bu açığı ve beklentiyi kapatacaktır.

Yenilenen Avrupa Birliğinde yeni bir döneme merhaba derken...

Ali İzzet KEÇECİ
EURO Politika Dergisi Baş
Editörü

“Almanya’nın Seçimi”¹: Siyasi Partiler ve Gelecekteki Türkiye Politikaları

Dr. Ronald Meinardus*

Angela Merkel önümüzdeki parlamento seçimlerinde 16 yıllık iktidarının ardından iç politika sahnesinden ayrılıyor. Merkel’in siyasetin en önemli makamını bırakmasıyla bir dönem de sona eriyor. Bu vesileyle yurtiçinde ve yurtdışında gazeteler bütün zamanların en önemli Alman siyasetçisinin başarılarını değerlendiren kapsamlı yazılar yayınlıyor.

Bayan Merkel her zaman öngörülebilirlik ve istikrarı savunan biri olarak, büyük belirsizliklerin yaşandığı bir dönemde iktidarın kumanda kolunu bırakıyor. Merkel’in gidişi, sadece iç politikayı değil, Avrupa siyasetini ve belki bundan da ötesini gözle görülür biçimde değiştirecek.

Almanya’da siyasetin nasıl devam edeceği konusunda şu anda büyük bir belirsizlik hâkim. Daha önce hiçbir

seçim sonucu 26 Eylül 2021 seçimleri kadar öngörülemeyiz olmamıştı. Bütün kamuoyu araştırmaları, seçimden sonra parlamentoda çoğunluk oluşmadan ve bir hükümet kurulmadan önce ciddi pazarlıklar yapılacağına işaret ediyor.

Seçim dönemlerinde dış politikanın siyasi gündemi belirlemesi olağan değildir. İnsanlar daha ziyade ekonomi politikalarıyla ve sosyal politikalarla ilgilidir, seçimlerin cüzdanına nasıl yansıtacağını bilmek ister. Son birkaç yıldır çevre politikaları ve iç güvenlik konuları da gündemin ilk sıralarında yer almaya başladı.

Öte yandan, içinde bulunduğumuz yıl çok çeşitli nedenlerle özel bir yıl. Birincisi, yakında ikinci yılını dolduracak pandeminin toplumsal yaşamı değiştirmiş olması. Bu dönemde hü-

*İstanbul merkezli siyasi analist ve yorumcu. Dr. Meinardus’un bu metinde dile getirdiği görüşler kendisine aittir. Çalıştığı kurumun resmi görüşünü yansıtmaz.

kümet pek çok kez insanların kişisel özgürlüklerine müdahale etmek zorunda kaldı. Gelecekte sağlıkla ilgili tehlikelerle nasıl başa çıkılacağı konusunda siyasi partilerin yaklaşımları çok farklı. Bir başka çok önemli konu da iklim değişikliği. Tıpkı Türkiye’de ve Güney Avrupa’da olduğu gibi Almanya’da da yaşanan bir doğal afet benzersiz bir yıkıma neden oldu. Bunu uluslararası siyasette bir felaket, Afganistan trajedisi izledi. İç savaşın devam ettiği bu Asya ülkesi, bir gece gündemin tepesine yerleşti. Muhalefet – ama sadece muhalefet değil hükümeti ciddi hatalar yapmakla ve ihmallerle suçluyor. Buradaki temel mesele, Alman birlikleriyle omuz omuza çalışan ve tırmanan tehlike karşısında tamamı tahliye edilemeyen Afgan yerel çalışanlar.

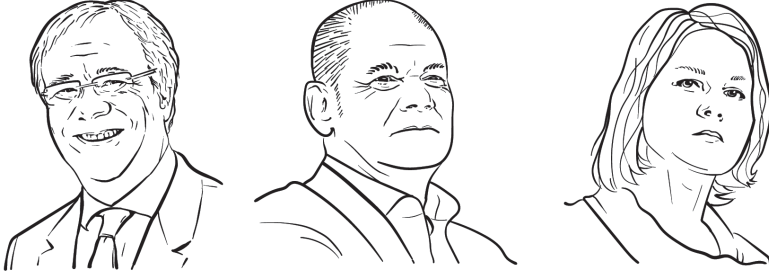
Afganistan sorunuyla bağlantılı olarak Türkiye ile ilişkiler de önem kazandı. Bir kez daha Türkiye’nin sı-

ğınmacı sorunundaki rolü gündeme geldi. Berlin’deki yeni hükümet bu sorunu en kısa sürede ele almak zorunda kalacak.

Partilerin seçim programları

Siyasi partilerin seçim programları, en önemli siyasi aktörlerin Türkiye ve Türk-Alman ilişkileri hakkındaki görüşlerini çok iyi özetliyor. Seçim gününden çok önce kamuoyuna sunulan bu metinlerin, partilerin Türkiye politikası hakkında oldukça ayrıntılı bilgi verdiği söylenebilir. Almanya’da diğer demokrasilerden farklı olarak partilerin siyasi programlarına büyük önem atfedilir. Bu metinler, parti üyelerinin uzun müzakereler sonucunda geliştirdikleri ve partinin iktidara gelmesi halinde uygulayacağı politikalar açısından iyi bir rehber oluştururlar.

Siyasi gözlemcilerin ve şu anda işten başını kaldıramayan kamuoyu araştırmacılarının tahminleri, seçimden sonra Berlin’de iktidar değişikliği ola-

cağı yönünde. Tek bir partinin mutlak çoğunluğu alamayacağı neredeyse kesin. İlgi, farklı koalisyon seçeneklerine yoğunlaşmış durumda. Almanya'da koalisyon olasılıkları, seçim ittifaklarının önemli bir rol oynadığı Türkiye'deki benzer tartışmalara oranla çok daha çeşitli.

Bu günlerde yoğun olarak tartışılan senaryoları aşağıda bulabilirsiniz. Alman basınında köşe yazıları –kelimenin tam anlamıyla- rengarenk. Siyasetçiler ve medya farklı koalisyon seçeneklerini betimlemek için partilerin sembolü olan renkleri kullanıyor: Siyah Hıristiyan Demokratları (CDU), kırmızı Sosyal Demokratları (SPD), sarı Liberalleri (FDP) ve –tabii- yeşil Yeşiller Partisini temsil ediyor.

Aynı renkler, farklı kombinasyonlarda kimi ülkelerin ulusal bayraklarında yer alan renkler.

Siyah- kırmızı- yeşille kurulacak bir “Kenya koalisyonunda” CDU/CSU, SPD ve Yeşiller yer alıyor.

Siyah- sarı- yeşille kurulacak bir “Jamaika koalisyonunda” CDU/CSU, FDP ve Yeşiller yer alıyor.

Siyah- kırmızı- sarıyla kurulacak bir “Almanya koalisyonu ise” CDU/CSU, SPD ve FDP'den oluşuyor.

Bu siyasi renk oyununun son durağı da “trafik lambası koalisyonu”. Bu koalisyon trafik ışıklarındaki kırmızı, sarı ve yeşil renklerden, yani SPD, FDP ve Yeşillerden oluşuyor.

Seçim tartışmalarında dikkati çeken bir başka husus da farklı koalisyon modellerinde- CDU/CSU ve FDP gibi kentsoylu partilerin koalisyon için uygun görmediği, yani “ortak olarak söz konusu olmayan” Sol Parti dışında neredeyse bütün siyasi partilerin yer alması. Paletin en sağında “Almanya için Alternatif” (AfD) var. Liderinin aşırı sağcı yorumlarıyla sık sık gündeme gelen bu partiyle iş birliğine diğer partilerin hiçbiri yanaşmıyor. Koalisyon seçenekleri üzerine yürütülen tartışma bir taraftan da Alman siyasetinin olumlu bir özelliğini ortaya çıkarıyor: Ülkedeki bütün demokratik partiler iktidar ve nüfuz yarışına girdikleri rakipleriyle birlikte çalışmaya prensipte hazırdır. Diğer birçok ülkede olduğu gibi -Türkiye bunlardan sadece biri- siyasi hayatı zehirleyen kutuplaşma sorunu bizde yok.

İyi zamanlar, kötü zamanlar: Peki ya gelecek?

Merkel'in uzun iktidarı sırasında Türkiye-Almanya ilişkilerinde iyi zamanlar ve daha az iyi zamanlar yaşandı. 2015 yılındaki sığınmacı krizi, ikili ilişkilerde önemli bir tarihti. Berlin bu tarihten itibaren Ankara'yla iyi ilişkilerin önemini sık sık vurguladı: "Türkiye'nin Avrupa için stratejik ve ekonomik önemini bilincindeyiz ... Bu yüzden Avrupa Birliği ile Türkiye arasında mümkün olduğunca güçlü bir ortaklık ve dış politika ve güvenlik politikalarında yakın bir stratejik iş birliğinden yanayız." Bu cümleler CDU/CSU'nun 2017 tarihli seçim programından. (CDU/CSU, 2017, S. 58).

Hükümetteki partinin programında iki paragraf Türkiye'yle ilişkilere ayrılmış. İkinci bölüm daha kısa ve somut: "Üyelik koşullarını yerine getirmeyen Türkiye'nin tam üyeliğini kabul etmiyoruz." Parti devamen insan haklarının durumundan ve hukuk devletinin çöküşünden şikâyet ediyor. Bu yılki seçim programında -Türkiye'nin AB üyeliği bölümünün olumsuz yönde değiştirilmesi dışında- temel bir değişiklik yok. Merkel'in partisi şu saptamayı yapıyor: "Bizim iktidarımızda Türkiye'nin tam üyeliği mümkün olmayacaktır." Parti bunun yerine "yakın ortaklık" seçeneğine işaret ediyor (CDU/CSU, 2021, S. 20), ki bu seçenek "imtiyazlı ortaklığa" oranla belirgin biçimde daha az bağlayıcı.

SPD'nin Türkiye politikasına özel ilgi

atfedilmesinin tek nedeni, partinin dışişleri bakanlığını üstlenmesi değil. Son kamuoyu araştırmaları partinin değerlerinin çok puan topladığını gösteriyor. Başbakan aday (şu andaki Maliye Bakanı) Olaf Scholz'un Merkel'in halefi olma şansı çok yüksek. SPD'nin -bütün önemli partilerin programları arasında en kısası olan- parti programında Türkiye'yle ilgili sadece üç cümle var:

"Türk hükümetinin iç ve dış politikada seçtiği yolu endişeyle izliyoruz. Türkiye hukuk devleti ilkelerine, demokrasiye ve uluslararası hukuka uymak zorunda. Bu sorunlara eleştirel bir yaklaşım getiren AB- Türkiye diyalogunu ivedilikle yoğunlaştırmak zarurettir." (SPD, 2021, S. 60)

Gelecekteki Berlin hükümetinin üç partinin görüşleri üzerinde inşa edilmesi olasılığı çok yüksek. Bu nedenle diğer partilerin de Türkiye politikalarına göz atmakta fayda var.

2017 seçimlerinde yüzde 10,7 oy alan FDP'li Alman liberaller ciddi kamuoyu araştırmalara göre bugün bu oranı aşılıyor. Parti tıpkı 2017 programındaki gibi bugün de Ankara'yla üyelik görüşmelerinin bitmesinden yana: "Türkiye ile AB arasındaki üyelik müzakerelerini sonlandırmak ve ilişkileri, daha sıkı güvenlik ve ekonomik iş birliği üzerine inşa etmek istiyoruz" (FDP, 2021, S. 49). Programda, CDU'nun programında olduğu gibi Türkiye'nin üyeliği kategorik olarak reddedilmese de üyeliğin ön koşulu

olan Kopenhag kriterlerine atıfta bulunuluyor. FDP programında geleceğe de işaret ediyor: “Erdoğan sonrası bir Türkiye mutlaka olacak.” FDP’ye göre, ekonomik, bilimsel ve sivil toplum bazında ilişkiler geleceğin temellerini oluşturmalı.

“Sol Partinin” Berlin’de koalisyon masasına oturması ihtimali çok düşük. Ama Almanya-Türkiye ilişkilerinde sık sık siyasi tartışmaları başlatan bir parti olarak yaklaşımı önemli. Sol Parti uzun yıllardır Alman hükümetinin Türkiye politikasını başka hiçbir partinin başaramadığı bir tutarlılıkla eleştiriyor. Sosyalistler seçim programlarında, 2016 tarihli AB-Ankara sığınmacı anlaşmasının iptal edilmesini ve silah ihracatının sonlandırılmasını talep ediyor.

Bu konularda “Sol Parti” ve “Birlik90/ Yeşiller” partilerin programları örtüşüyor. Seçim kampanyasına umut vadeden bir parti olarak başlayan Yeşiller, liste başı adaylarının bir dizi hatası ve yaşanan aksilikler yüzünden seçmen nezdinde ciddi bir

düşüş yaşadı. Ancak parti hala Berlin’de kurulacak hükümetin en ciddi adaylarından biri. Yeşiller geleneksel olarak Berlin’in Türkiye politikalarında önemli bir oynar. Bunun nedenlerinden biri, partideki göçmen kökenli siyasetçilerin diğer partilerdekilere oranla daha sık söz alması. Yeşiller Türkiye’nin AB üyeliğini belli koşullara bağlıyor: “Siyasi hedefimiz, AB üyeliği müzakerelerinin yeniden başlamasıdır. Ama bu ancak Türkiye demokrasiye ve hukuk devletine geri dönerse mümkündür (Yeşiller, 2021, S. 230). Yeşillerin seçim programında yer alan önemli –ve ciddi sonuçlar doğuracak- bir başka konu da 2016 tarihli sığınmacı anlaşmasının iptal edilmesi. Yeşiller partisinin, doğrudan dile getirmese de farklı şekillerde Almanya’da siyasetin gündeminde tuttuğu bir başka talebi de Alman denizaltılarının Türk donanmasına satılmasından vazgeçilmesi.

Ve nihayet özellikle Doğu Almanya’da çok rağbet görmesine rağmen Berlin’de hükümet ortaklığı söz konusu olmayan “Almanya İçin Alternatif” (AfD) üzerine birkaç cümle:

Parti 2017 yılında sığınmacı krizinin de etkisiyle yüzde 12'nin üzerinde oy almıştı. AfD'nin Türkiye'ye yaklaşımını belirleyen unsurlar, İslamın reddi ve bu dinin toplumda oynadığı rol. Parti, programında, üyelik müzakerelerinin en kısa zamanda bitirilmesini istiyor.

Özetlemek gerekirse, siyasi partilerin tamamı, Türkiye'de insan hakları ve hukuk devletine yönelik eleştirilerde hemfikir ve hepsi bu konulara programında yer vermiş. Partilerin görüşlerinin ayrıldığı noktaysa bu eleştirilerin ne gibi sonuçlar doğuracağı. CDU/CSU ve AfD Türkiye'nin AB üyeliğini açıkça reddederken, diğer partiler bu çok önemli konuda net bir tavır sergilemiyor. Sonuçta en büyük farklılıklar Ankara'ya silah satılması ve 2016 tarihli sığınmacı anlaşması gibi konularda belirginleşiyor. Yeşiller –ve pek mümkün görünmese de Sol Parti- koalisyon ortağı olarak bile iktidara gelecek olurlarsa bu konular siyasi gündeme oturmaya aday. Bu durumda, Almanya'nın Türkiye politikasında değişiklikler- ve her halükârda yeni bir üslup ve dil- beklemek yanlış olmayacaktır.

Referanslar:

Alternative für Deutschland (2021). Deutschland. Aber normal. Programm der Alternative für Deutschland für den 20. Bundestag.

Alternative für Deutschland (2017). Wahlprogramm der Alternative für Deutschland für den Deutschen Bundestag

Bündnis 90/Die Grünen (2021). Bundeswahlprogramm 2021. Bereit, weil Ihr es seid.

Bündnis 90/Die Grünen (2017). Bundestagswahlprogramm 2017. Zukunft wird aus Mut gemacht.

CDU/CSU (2021). Das Programm für Stabilität und Erneuerung. Gemeinsam für ein starkes Deutschland.

CDU/CSU (2017). Regierungsprogramm 2017-2021. Für ein Deutschland, in dem gut und gerne leben.

Die Linke (2021). Zeit zu handeln! Für soziale Sicherheit, Frieden und Klimagerechtigkeit. Wahlprogramm zur Bundestagswahl 2021.

Die Linke (2017). Sozial. Gerecht. Frieden. Für alle. Die Zukunft, für die wir kämpfen. Wahlprogramm zur Bundestagswahl 2017.

Freie Demokraten. FDP (2021). Nie gab es mehr zu tun. Wahlprogramm der Freien Demokraten.

Freie Demokraten. FDP (2017). Denken wir neu. Das Programm der Freien Demokraten zur Bundestagswahl 2017.

SPD (2021). Aus Respekt vor Deiner Zukunft. Das Zukunftsprogramm der SPD.

SPD (2017). Zeit für mehr Gerechtigkeit. Unser Regierungsprogramm für Deutschland.

Fransa'da Bölgesel Seçimler Başkanlık Seçimlerinin Provası Olabildi Mi?

Seda Karatabanoğlu*

//Fransa'da Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi önemli bir prova olarak görülen bölgesel seçimler, en güçlü iki aday olarak değerlendirilen Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve aşırı sağ lideri Marine Le Pen'in hezimetıyla sonuçlandı. Seçime damgasına vuran diğer bir husus ise merkezi siyasetin yeniden sahne çıkması."

Fransa'da bölgesel seçimler neyi ifade ediyor?

Mart ayında yapılması planlanan bölgesel seçimler, Covid-19 pandemisi nedeniyle 20 ve 27 Haziran tarihlerinde iki turda gerçekleşti. Koltuk sayısının nüfusa göre belirlendiği il ve bölge meclis seçimleri yerel konulara odaklansa da Nisan 2022'de yapılacak cumhurbaşkanlığı seçiminin provası olarak görüldüğünden ulusal siyaset için ipuçları vermesi bekleniyordu. Ancak Macron, seçimden önce bölgesel düzeydeki sonuçlardan gelecek yıl yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimleri için hiçbir ders çıkarmayacağını belirtmişti.

Her partinin aday listesi belirlediği bölgesel seçimlerde adayların ilk tur-

da oyların yüzde ellisinden fazlasını alamadığı durumda, oyların yüzde onunu olan partiler ikinci tura kalıyor. Yüzde beş liste birleşme eşiğini geçen partiler listelerini birinci ve ikinci turda birleştirebiliyorlar. Bölge meclis üyelikleri nisbi sistemle belirleniyor. Buna göre, oyların çoğunluğunu alan partinin adayları sandalye sayısının bir kısmını kazanmış oluyor.

Deniz aşırı bölgeler dahil 17 bölgede ve 96 ilde toplam 4 bin 100 meclis üyesinin belirlendiği seçimlerde 16 bine yakında aday yarıştı. Seçimlerde oy kullanma hakkına sahip 48 milyon seçmenden yüzde 32'si ilk turda, yüzde 34'ü ise ikinci turda sandığa gitti. 2015 yılında gerçekleşen bir önceki

* Serbest Gazeteci & Editör | twitter : @sedakaratabangl

seçimde katılım oranının yüzde 43 olması bu yılki seçimin sonuçları kadar katılım oranının tartışılmasına da neden oldu.

Beşinci Cumhuriyet'in en düşük katılımı seçimi

Beşinci Cumhuriyet'in başladığı 1958'den bu yana katılımın bu denli düşük olduğu önemli bir seçim yaşamayan Fransa'da halk bu kez oy vererek değil, vermeyerek tepkisini gösterdi. Seçmenin söz konusu boykotu aynı zamanda bölgesel seçimlerden umudu olmadığı, değişimin sadece cumhurbaşkanlığı seçimleriyle gerçekleşeceği anlamını taşıyor. 18-24 yaş arasındaki nüfusun neredeyse yüzde 90'ı sandığa gitmediği göz önüne alındığında cumhurbaşkanlığı seçiminde başarılı olacak adayın önce gençleri sandığa ikna etmesi gerekiyor. Düşük katılımın temsil ve meşruiyet sorunu yarattığı seçimin için Macron cephesinden "demokrasiye atılmış bir tokat" yorumu geldi. Le Pen ise partisinin başarısızlığını düşük katılıma bağladı.

Macron siyaseti iflas mı etti?

2017 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerine, partisiz olarak La République en Marche (Yürüyen Cumhuriyet, Cumhuriyet Yürüyüşü- LREM) hareketiyle giren Macron'un benimsediği "En mème temps" (Aynı anda) siyaseti hem sağı hem solu kapsıyordu. İlk turda yüzde 23 oy olan Macron'u aşırı sağ lider Le Pen, yüzde 21 oyla takip ediyordu. Katılım oranının

yüzde 75 olduğu ikinci turda Macron, oyların yaklaşık yüzde 65'inin alarak cumhurbaşkanı oldu. Sol seçmenin de Le Pen'in önüne kesmen için oy verdiği Macron, kritik her meselede sağ seçmeni yanında tutabilmek için yaptığı manevralar iflas etmiş olacak ki bölgesel seçimlerde ülke çapında toplam yüzde 7 oy aldı. LREM'in mecliste elde etmiş olduğu salt çoğunluğun kendi başarısı olmaktan ziyade 2017 seçimlerinde eski siyasi oluşumlardan sıkılan seçmenin kendisini umut olarak gördüğü ve artık bu umuda tutunmadığı gün yüzüne çıkmış bir gerçek. Macron'un vadedtiği reformları yerine getirmekte zorlanması LREM'in zayıflamasına yol açtı ve merkezi siyasete alan açıldı.

Merkez sağ parti Les Républicains (LR - Cumhuriyetçiler) ve ittifakları 13 bölgeden 7'sini kazanırken (Ile-de-France, Hauts-de-France, Provence-Alpes-Côte d'Azur Auvergne-Rhône Alpes, Grand-Est, Norman-

die, Pays de la Loire ve), solda birlik ve sol-ekolojist yapılar ise 5 bölgeyi (Bourgogne-Franche Comté, Bretagne, Occitanie, Nouvelle-Aquitaine Centre-Val de Loire,) kazandı. Korsika'da ise Gilles Simeoni'nin önderlik ettiği bağımsızlık yanlısı siyaset kazandı. Böylelikle sağ siyaset oyların yüzde 45'ini sol siyaset ise yüzde 32'sini aldı.

Seçimin kârlı çıkarı: Xavier Bertrand

Seçimden kârlı çıkan siyasetçi ise Xavier Bertrand oldu. Yüzde 52,37 oyla Hauts de France bölgesinin başına yeniden seçilen merkez sağ siyasetçi Bertrand, daha önce cumhurbaşkanlığı seçiminde Macron'a rakip olacağını açıklamıştı. Aşırı sağa karşı oluşturulan birliğin imarı olarak anılan Bertrand'ın başarısı, batı toplumlarında popülizmin yarattığı hoşnutsuzluk akımının yanı sıra ılımlı siyasete duyulan ilginin sonucu olarak değerlendiriliyor. 2005-2007 arasında sağlık

bakanı, 2007-2012 arasında çalışma bakanı olarak ise görev yapan Bertrand, sonuçlardan memnun olduğunu belirterek, aşırı sağ güçlü bir biçimde geri ittiklerini ve sonuçların yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleri için umut verdiğini söyledi.

2017'deki kongrede LR başkanlığına Laurent Wauquiez'in seçilmesinden sonra partiden ayrılan Bertrand 2016'dan bu yana Hauts-de-Seine Bölge Konseyi başkanlığını görevini yürütüyor. 2008'de çalışma bakanlığı görevi sırasında Mason olduğu basına yansıyan Bertrand, 1995 yılında katıldığını, hükümete girdiği 2004 yılında yaptığı 2 konuşma dışında faaliyette bulunmadığını kaydeden Bertrand, 2012 yılında siyasetle uyumlu olmadığı gerekçesiyle bağlı olduğu locadan istifa etti.

LR'den Tek Aday Kararı

Merkez sağ çizgisinde yayın yapan Le Figaro gazetesinin yazı işleri müdürü Alexis Brézet, seçim sonuçlarından bir gün sonra kaleme aldığı yazısında, 2022'de seçimlerde LR'in iki turlu ön seçiminden çıkacak adayın cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ikinci tura kalabileceğini söylüyor. Ancak Bertrand, merkez sağın çıkarabileceği tek adayı değil. LR, 20 Temmuz'da Paris'te düzenlediği, potansiyel başkan adayları Laurent Wauquiez, Valérie Pécresse, Bruno Retailleau, Michel Barnier ve Philippe Juvin'ın katıldığı toplantı sonrası seçimde "tek aday" ilkesine bağlı kalacaklarını açıkladılar. Bu açıklamadan sonra bir yan-

dan LR'in aday olması için Bertrand'ı zorlamak istediği yorumları, diğer yandan seçimlerde gösterdiği başarı Bertrand'ı partisinde de cumhurbaşkanı adaylığı için güçlü bir pozisyon sağladığı yorumları geldi. Fransız basınının cumhurbaşkanlığı seçimlerinde mevcut lider Macron'un günde güne eriyen halk desteği karşısında Bertrand'ın başarısının güçlü bir rakip olacağını yazması da cumhurbaşkanı seçimlerinin çekişmeli geçeceğine işaret ediyor.

Başkanlık Yarışında Sol

Solda ise öne çıkan güçlü adaylar La France Insoumise'nin (Boğun Egmenyen Fransa) lideri Jean-Luc Mélenchon ve Komünist Parti Genel Sekreteri Fabien Roussel. Başkent Paris'in mevcut belediye başkanı Anne Hidalgo soldan aday olması beklenenlerden ancak yapılan kamuoyu yoklamalarında kendisine olan destek beklenen altında. Çevreci uygulamalarıyla öne çıkan ve ikinci dönem belediye başkanlığını yürüten Hidalgo'nun olası adaylığını sonbaharda açıklanması bekleniyor.

30'a yakın siyasinin aday olduğu cumhurbaşkanlığı yarışında, pek çok adayın başvuru yapmak için 2021 sonbaharını ve 2022'in başını beklediği tabloda mevcut lider Macron da henüz bir başvuruda bulunmadı. Geçen yıl haziran ayında aday olup olmayacağını söylemek için çok erken olduğunu belirten Macron, "Bu yaz almak zorunda kalacağım bazı zor kararların seçimi zorlaştırabilir"

demmişti. Aralık 2020'de emeklilik reformuna karşı başlayan genel grev, ardından gelen Covid-19 pandemisi ve buna yönelik alınan kararların bir sonucu olarak her cumartesi Fransa sokakları mevcut politikaları eleştiren yurtttaşlarla doluyor.

Bölgesel seçimleri başarısızlıkla geride bıraksalar da başkanlık seçimi anketlerine göre ikinci turda yeni bir Macron - Le Pen düellosunun ortaya çıkması çok muhtemel. Ancak başkanlık seçiminin büyük sürprizler barındırması ve Fransa'nın güçlü toplumsal hareketliliği 8 ay önceden kesin tahminler yapmayı zorlaştırıyor.

Referanslar:

<https://www.lemonde.fr/resultats-elections/>

<https://www.francebleu.fr/infos/elections/territoriales-2021-fa-populu-inseme-la-liste-de-gilles-simeoni-1621252137>

<https://www.20minutes.fr/politique/214214-20080220-xavier-bertrand-revele-franc-macon>

<https://www.lefigaro.fr/vox/politique/a-la-presidentielle-tout-est-possible-20210627>

<https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-lr-veut-forcer-xavier-bertrand-au-rassemblement-20210720>

Almanya Federal Seçimleri Üzerine Bir Değerlendirme

Ayşe Tuğçe Samsun*

Merkel'in partisi olan Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) mart ayında yapılan eyalet seçimlerden hüsranla ayrılmış, partinin iki adayı Yeşiller Partisi ve Sosyal Demokrat Parti (SPD) karşısında bozguna uğramıştı. Parti mart ayında tarihinin en kötü sonuçlarını elde ederek 2016 yılına kıyasla %15 oy kaybı yaşamış, Baden-Württemberg'de Yeşiller'in adayı olan Winfried Krietschmann, Rhineland-Pfalz'da ise SPD'nin adayı Malu Drayer seçimi açık arayla kazanmıştır. CDU'nun tarihi yenilgisinde, maske teminatında sıkıntı yaşanan pandeminin ilk döneminde, partiden bazı milletvekillerinin resmî

kurumlara maske satışında komisyon aldığı ortaya çıkması, partide aktif siyaset yapan ve partiden emekli olan bazı milletvekillerinin Azerbaycan'dan rüşvet aldıkları yönünde haklarında soruşturma başlatılması ve aşılama sürecinde yaşanan aksaklıklar etkili olmuştur (Karnitsching, 2021). Art arda gelen skandalların ardından partiyi eleştirenler, iktidarda çok uzun dönem kalan partilerde yolsuzlukların ortaya çıkabileceğini vurgulamış, bu olay Angela Merkel'in yükselişine yol açan CDU adına milyonlarca Euro bağış alındığı ve İsveç bankalarında hayali hesaplara aktarıldığı Helmut Kohl'un son dö-

*Altınbaş Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Araştırma Görevlisi & Ege Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

neminde yaşanan yolsuzluk skandalını akıllara getirmiştir. (Karnitsching, 2021) Olayın ardından CDU ve kardeş partisi olan Hristiyan Sosyal Birliği (CSU) salgınla mücadelede çıkar elde etmeyeceklerine yönelik onur belgesi imzalamış ve Muhafazakar parti, vekillerin para karşılığı lobi faaliyeti yürütmesinin yasaklandığı ve yan gelirlerini beyan etmekle yükümlendirdiği on maddelik şeffaflık planını açıklamıştır. Ancak alınan önlemlerin eleştirileri susturmadığı mart ayında CDU'nun aldığı yenilgi ile kendini göstermiş, CDU'nun koalisyonuna dahil olmadığı SPD, Hür Demokratik Parti ve Yeşiller'in sırasıyla kırmızı, sarı ve yeşil renklerinden oluşan "Trafik Lambası" koalisyonu gündeme gelmiştir.

Mayıs ayında parti içinde tartışmalı bir figür olan Almanya iç istihbarat (BfV) servisinin eski başkanı Hans-Georg Maassen'in Almanya'nın doğu eyaleti Tübingiya'da parlamento seçimleri için aday gösterilmesi, partinin bir kez daha eleştirilere maruz kalmasına sebebiyet vermiştir. Hans-Georg Maassen'in eleştirilmesinin nedenleri arasında aşırı sağ parti olan Almanya için Alternatif (AfD) ile koalisyonla sempati duyması ve göçmen karşıtlığı söylemleri yer almaktadır. Maassen'in parti üyelerinin %86'sının oy desteği ile aday gösterilmesi Sosyal Demokratlar ve Yeşiller tarafından CDU'nun merkezden aşırı sağa kaydığı yönünde eleştirilmesine yol açmıştır. (Kayalı, 2021)

Haziran ayında Saksonya-Anhalt'da yapılan eyalet seçiminde CDU ve AfD seçim öncesi anketlerde başa baş giderken, seçim oyların %37.1'ini alan CDU'nun zaferi ile sonuçlanmış, oyların % 20.8'ini AfD ise ikinci parti olarak yer almıştır. AfD'nin Almanya'nın Doğu eyaletlerindeki başarısı ise incelenmeye değer görünmektedir. AfD'nin seçmen kitlesi çoğunlukla 30-60 yaş aralığında erkeklerden oluşmakla birlikte 2019'da Tübingiya'da yapılan seçimlerde AfD, 30 yaş altında gençler arasında da popülerliğini arttırmıştır. AfD'ye oy veren seçmenlerin temel savı doğu eyaletlerin Federal Hükümet tarafından terk edildiğini düşünmeleridir. Seçmenlerin CDU yönetiminden memnuniyetsizliklerinde haklılık payı büyüktür. Çünkü; doğu ve batı Almanya'nın birleşmesinden otuz yıldan fazla zaman geçmesine rağmen doğu eyaletlerde Almanlar daha düşük ücretle çalışmalarının yanı sıra bu eyaletlerde işsizlik oranı batıya kıyasla daha fazladır. Buna ek olarak, doğu eyaletleri kamusal alandan medyaya ve siyasetteki üst düzey işlere kadar hala büyük ölçüde temsil edilememektedir. (Schultheis, 2021) Kurucularının çoğu doğu eyaletlerden olan AfD ise kendisini Euro ve göçmen karşıtı bir parti olarak konumlandırmakta ve halkın arka planda bırakıldığı duygusunu suiistimal etmektedir. Ancak her ne kadar parti, doğu Almanya'da yüksek oy oranına sahip olsa da, "göçmen karşıtlığı" pandemi döneminde, önceliği işlerini korumak ve ekonomik

toparlanma olan seçmen için çok az anlam ifade ettiğinden dolayı 2016 seçimiyle karşılaştırıldığında, parti % 3.5 oy kaybına uğramıştır. Diğer yandan, her ne kadar CDU'nun başarısı partinin bölgedeki adayının popülerliğine ve eyalette AfD'nin kazanmasını istemeyen sol seçmenin CDU'ya oy vermesine bağlansa da galibiyet Merkel'in halefi olarak Armin Laschet için Almanya'nın yeni şansölyesi olma ihtimalini arttırmış görünmektedir.

Armin Laschet Brüksel Forum'unda¹ yaptığı konuşmada her ne kadar Angela Merkel'in ılımlığı ve Emmanuel Macron'un tutkusunu birleştirdiği kendi tarzından bahsetse de dış politika planına bakıldığında Laschet döneminin, Merkel'in siyasi mirasının devamı olacağı yüksek ihtimal olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle, tıpkı Merkel gibi Laschet de Rusya ve Çin'i insan hakları ve diğer suiistimler konusunda eleştirmekle beraber ticari kaygılar nedeniyle bu eleştirileri yumuşak bir ton benimseyerek dile getirmektedir. Almanya'nın en kalabalık eyaleti olan Kuzey Ren-Vestfalya valisi olarak görev yapan Laschet, AB içinde ve ABD tarafından ağır eleştirilere neden olan Nord Stream 2 projesini, ağır endüstri ile enerji sağlanan fakat yeşil dönüşüm ile enerjide aksamaların yaşandığı bölgede ve ülkede enerji arzının güvenliğinin sağlanması için

gerekli görmektedir. Geçmişte Çin'in "bir kuşak bir yol" projesini Almanya'nın dış ticareti için önemli bularak desteklediği ve Huawei'nin Alman 5G ağından çıkarılmasına karşı çıkan bir tutum benimsediği için diğer partililer tarafından "fazla iş dünyası yanlısı" bulunarak eleştirilen Laschet Çin'i küresel sistemde jeostratejik bir rakip olarak nitelendirmekte ancak belli ki "rakip" kavramına olumsuz bir anlam yüklememektedir.

ABD ile ilişkiler konusunda ise Almanya'nın AB dışında ABD'nin en önemli partneri olduğunu, Almanya'nın Afganistan'da stabilizasyon için harcadığı çabayı, Somali ve Mali'de varlığını belirterek pasif bir aktör olmadığını vurgulamakta, GSYİH'nin yüzde ikisini NATO tahhütlerine uygun olarak savunma harcamaları için kullanılmasının gerekliliğinin altını çizmektedir. (Karnitsching, 2021) AB ile olan ilişkilerde çevresi tarafından Frankofil olarak bilinen Laschet, Merkel'i Macron'un 2017 yılında Avrupa'nın geleceğine dair vizyonunu özetleyen konuşmasına yanıt vermemesiyle eleştirmiş, hükümete Almanya'nın AB ile olan bağını güçlendirmesi konusunda çağrıda bulunmuştur. (Flotho-Liersch & Hagemeyer, 2021) Laschet, AB derinleşme sürecinde Macron ile beraber hareket etmeye istekli olup pandemi kurtarma fonunu büyük bir adım olarak değerlendirmekle beraber ortak borçlanmayı uzun vadede Merkel gibi uygun bulmamaktadır. İklim değişikliği konusunda Paris İklim Ant-

¹ A conversation with Armin Laschet için bakınız: <https://www.gmfus.org/videos/conversation-armin-laschet>

laşması'na uygun olarak emisyon düşürme hedeflerinin devam edeceğini belirten Laschet bu hedeflerin ekonomiye zarar vermeden gerçekleşmesi gerektiğini vurgulamış, son haftalarda düşen Yeşiller'in anketlerdeki desteğinin farkında olarak Yeşiller Partisi olmadan da yeşil siyasetin yapılabileceğini dile getirmiştir. Ancak son haftalarda düşen destek sadece Yeşiller için geçerli değildir. Almanya'da yaşanan sel felaketinin ardından bölgeyi ziyaret eden Laschet'in meslektaşlarıyla şakalaşp eğlendiği görüntülerin medyaya yansması anketlerde Hristiyan Demokratların adayına verilen desteğin önemli bir şekilde azalmasına neden olmuştur.

Yeşiller Partisi bahardaki anketlerle karşılaştırıldığında gözle görülen bir düşüş yaşamış olsa da şu an içinde

bulunulan durumda Yeşiller'in olmadığı bir koalisyon düşünmek düşük ihtimal olarak görünmektedir. Partinin şansölye adayı Annalena Baerbock partisinin otoriter rejimlere karşı daha sert bir tutum benimseyeceğini ve Çin, Rusya ve Macaristan'ın insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkesini ihlal etmelerine göz yummayacaklarını belirtmektedir. İnsan haklarını Alman dış politikasının temel önceliği olarak belirleyen Baerbock, NATO konusunda partisinin önceki pasifist yaklaşımını terk etmekte ve NATO'yu Avrupa güvenliğinin sağlanmasında temel aktör olarak konumlamaktadır. Ancak, NATO için savunma katkı payı olan ülke GSYİH'nin %2 lik kısmını pandemi sürecinde azalan milli gelire uygun bir hedef olarak görmemekte ve bu hedefin ekonominin büyüme gösterdiği takdirde geçerli

olabileceğini savunmaktadır. (Burchard, 2021) Buna ek olarak Baerbock, Alman dış politikasının ancak Avrupa ile uyumlu hareket ettiğinde güçlü olacağını ve AB'ye otoriter rejimler konusunda daha net bir tutum benimseme konusunda yardım ederek "Değerler Avrupası" misyonuna katkı sağlayacağını belirtmektedir.

Savunma harcamalarının artırılmasına karşı çıkan Baerbock, karbon emisyonlarının azaltılması konusunda kömür endüstrisinin aşamalı olarak durdurulması için hükümet tarafından belirlenen 2038 yılı tarihini daha erkene çekmeyi planlamakta, Biden yönetiminin Paris Antlaşması'na dönmesinin ardından AB ve ABD arasında "Transatlantik Yeşil Mütabakat" oluşturulabileceğini öne sürmektedir. Yeşiller, Nord Stream 2 projesinin AB'nin Rusya'ya uyguladığı yaptırımları hiçe saymak olduğunu dile getirmektedir. Baerbock, gelecekte fosil yakıt yerine hidrojen gazının taşınması için Ukrayna üzerinden olan boru hattının modernizasyonunun sağlanmasının Almanya'nın geleceği için daha makul seçenek olduğunu belirtmektedir. (Keating, 2021) Rus gazının Baltık Denizi'nden Almanya'ya taşınmasını öngören Nord Stream 2 projesine başlangıçtan beri karşı olan Yeşiller bu projeyi sonlandıracaklarını söyleseler de projenin şu an %98'lik kısmı bitmiş durumdadır. CDU'nun yolsuzluklarla oylarını kaybettiği dönemde yükselen Yeşiller, partinin şansölye adayı Baerbock'un özgeçmişinde gerçeği yansıtmayan

bazı bilgiler verdiği iddiasından sonra, intihal avcısı olarak bilinen Avusturyalı Stefan Weber'in, Baerbock'un "Now How We Renew Our Country" kitabında intihal yaptığı suçlamasında bulunması partinin anketlerde oy düşüşü yaşamasına neden olmuştur.

Sosyal demokratlar (SPD) her ne kadar anketlerde üçüncü sırada gelse de CDU'nun koalisyon partneri SPD'nin adayı ve Merkel'in maliye bakanı Olaf Scholz halk arasında popülerliğini korumaktadır. Öyle ki son yapılan seçim anketinde şansölyenin halk tarafından doğrudan seçilmesi durumunda Olaf Scholz'un oyların %35'ini alarak birinci sıraya yerleştiği görülmektedir. (Fürstenau, 2021) Scholz'un popüleritesine rağmen parti, iktidarın küçük ortağı rolü ile CDU'nun yıllarca gerisinde kalmıştır. Birçok akademisyen SPD'nin seneler süren koalisyonda yer almasının partinin ideolojik bütünlüğünü ve güvenilirliğini erozyona uğrattığı kanısındadır. (Tekiner, 2021) Her ne kadar Yeşiller'in oylarını arttırarak ikinci sıraya yükselmesinde pandeminin etkisi görülse de Sosyal Demokratlar Yeşiller'in politikalarına alternatif sunmakta başarısız olmuştur. Partinin seçim sloganlarından biri olan "Sosyal, Dijital ve İklim Nötr" ifadesi diğer partilerin sunacağından farklı bir çözüm içermemekte ve kavramlara yaklaşımı sosyal demokrasi açısından zayıf kalmaktadır.

SPD üyesi ve partinin seçim kampanyasında görev alan Niels Annen'in

European Council on Foreign Relations'a (ECFR) verdiği röportajda² Almanya'nın şu anki dışişleri bakanının SPD'den olduğunu vurgulayarak Almanya'nın NATO'nun bir parçası ve uluslararası kuruluşların güvenilir bir partneri olmaya devam edeceğini belirtmiştir. Çin konusunda ise kurallara dayalı uluslararası sistemin korunmasında ve Pekin'in Sincan ve Hong Kong'daki insan hakları ihlallerine karşı AB ve ABD ile tek sesli bir tutum sergilenmesi gerektiğini vurgulamakla beraber iklim değişikliği gibi kolektif çabanın gerektiği küresel sorunlarda Rusya ve Çin ile iş birliği içinde olmanın gerekliliğini ifade etmiştir. Rusya'nın Kırım'ı ilhakının ve ülkedeki insan haklarının kabul edilemez olduğunu belirten Annen, yine de Rusya ile olan ilişkilere pragmatik yaklaşmanın ve diyalog için pay bırakmanın gerekli olduğunu çünkü başka bir alternatifin olmadığı görüşündedir.

Her partinin gerek gösterdikleri adaylar açısından gerekse seçim kampanyası ve üyelerinin karıştığı skandallar nedeniyle kusurları bulunmaktadır. Bu durum ise koalisyon tahminlerini ve Merkel'in halefinin kim olacağı sorusunun yanıtını güçleştirmektedir. Scholz her ne kadar pandemi sürecinde mali politikaların uygulanmasında başarılı bir lider olarak nitelendirilse de şansölye görevi mali politikaların ötesinde beceri gerektirdiği

için adaylığı endişelere yol açmakta, Laschet'in sel bölgesindeki görüntüleri ve Angela Merkel'in formalite gereği gösterdiği destek adayın popülaritesini düşmesine neden olmaktadır. Diğer yandan Baerbock her ne kadar değişim vaat etse de adayın kitabında intihal yaptığı, özgeçmişinde aslı olmayan bilgilere yer verdiği iddiası yöneticilik düzeyinde tecrübesizliği ile birleşince Yeşiller Partisi'nin adayının sonraki "Kanzlerin" olma olasılığı tartışmaya açık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Seçimler sonucunda olası olan koalisyonlar ise CDU ve SPD'nin olduğu geçmişin devamlılığını gösteren "Siyah-Kırmızı" koalisyon, CDU, SPD ve Yeşiller'den oluşan Kenya bayrağını anımsatan "Kenya" koalisyonu, CDU'yu dışarda bırakan, SPD, Yeşiller ve FDP'den oluşan "Trafik Lambası" koalisyonu, CDU, FDP ve Yeşiller'den oluşan Jamaika bayrağını andıran "Jamaika" koalisyonu ve Almanya bayrağını simgeleyen CDU, FDP ve SPD koalisyonu olarak nitelendirilmektedir. Hangi koalisyonun olabileceği konusunda anket sonuçlarının dalgalı yapısı göz önüne alındığında öngörü yürütmek zor olsa da yeni gelen şansölyenin Merkel'in yerini doldurmak ve eski Almanya başbakanının anahtar kelimesi olan "istikrar"ı devam ettirmek için yoğun çaba sarf etmesi gerekmektedir.

² "A Social Democratic Vision of German Foreign Policy" için bakınız: <https://ecfr.eu/podcasts/episode/a-social-democratic-vision-of-german-foreign-policy/>

Referanslar:

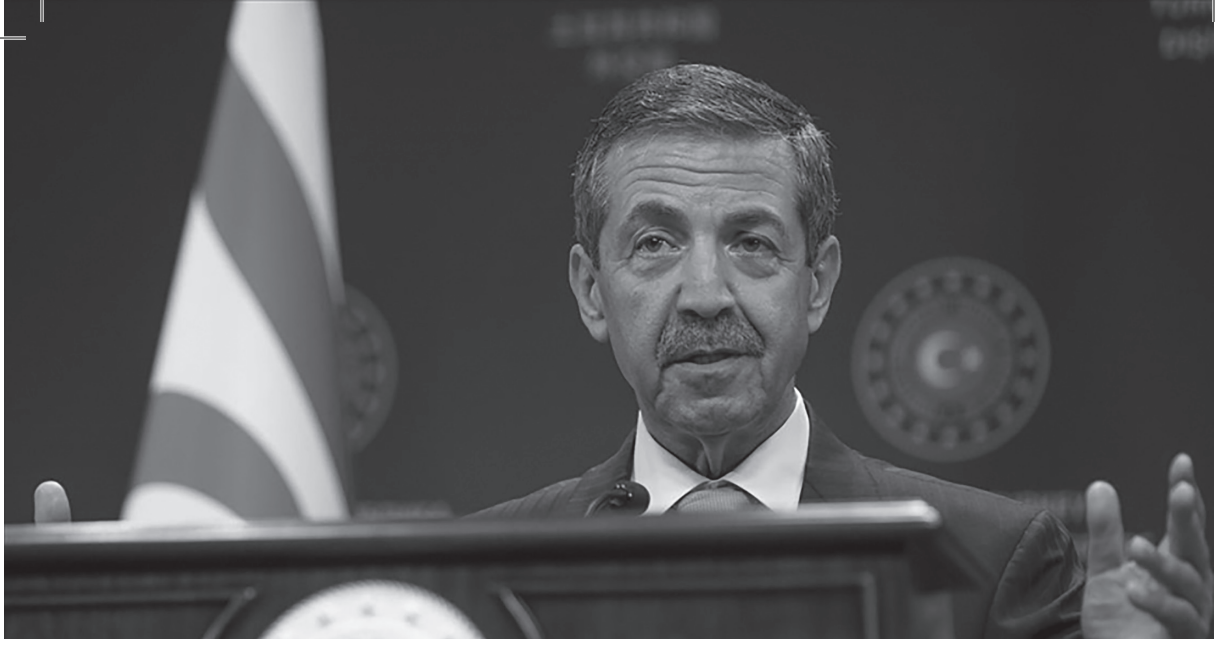
- Burchard, H. v. (2021, May 6). Green leader says Germans must 'take more responsibility for own security'. POLITICO: <https://www.politico.eu/article/german-green-baerbock-defense/>
- Fürstenau, M. (2021, August 5). German election: Social Democrats gaining ground — opinion poll. DW: <https://www.dw.com/en/german-election-social-democrats-gaining-ground-opinion-poll/a-58774799>
- Flotho-Liersch, A., & Hagemeyer, M. (2021, April 12). The World According to Armin Laschet. GMF: <https://www.gmfus.org/blog/2021/04/12/world-according-armin-laschet>
- Karnitsching, M. (2021, March 24). German conservatives mired in 'the swamp'. POLITICO: <https://www.politico.eu/article/german-conservatives-mired-in-the-swamp/>
- Karnitsching, M. (2021, May 19). If you liked Merkel's foreign policy, you'll love Laschet's. POLITICO: <https://www.politico.eu/article/angela-merkel-foreign-policy-germany-christian-democrats-armin-laschets/>
- Karnitsching, M. (2021, March 15). Regional defeats spell national trouble for Merkel's party. POLITICO: <https://www.politico.eu/article/regional-defeats-spell-national-trouble-for-merkels-party/>
- Kayali, L. (2021, May 2). Germany's CDU wrangles over nomination of controversial ex-spy chief. POLITICO: <https://www.politico.eu/article/germany-cdu-hans-georg-maassen-bundestag/>
- Keating, D. (2021, May 14). Why the German Greens want to kill Nord Stream 2. Energy Monitor: <https://energymonitor.ai/tech/networks-grids/why-the-german-greens-want-to-kill-nord-stream-2>
- Schultheis, E. (2021, July 7). East Germany Is Still a Country of Its Own. Foreign Policy: <https://foreignpolicy.com/2021/07/07/east-germany-is-still-a-country-of-its-own/>
- Tekiner, U. (2021, January 28). Germany's federal election: Is there any way back for the SPD? LSE Blog: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2021/01/28/germanys-federal-election-is-there-any-way-back-for-the-spd/>

KKTC Dışişleri Bakanı Sayın Tahsin Ertuğruloğlu ile Röportaj

Yusuf Ertuğral: *Gerek 2017'de Crans – Montana'daki "Kıbrıs Konferansı (Çözüm Müzakeresi) gerekse de 4 yıl sonra Nisan'da yapılan 5+1 Cenevre Kıbrıs sorununa çözüm arayışlarında çözümün çıkmadığı ve Kıbrıs sorununun yeniden kilitlendiği bir dönem girildiği gözükmekte. Son Cenevre görüşmesinde bir çözümün çıkamamasının sizce nedeni nedir? Sizce tarafların bundan sonraki süreçte nasıl bir yol izleyeceklerini düşünüyorsunuz?*

Tahsin Ertuğruloğlu: Hayır, hiçbir şekilde bir sürpriz olmadı. Hatta tam anlamı ile beklenti ne ise, o gerçekleşti. Bence sürprizi yaşayan Rum tarafı ve BM tarafları oldu. Çünkü, Cenevre noktasına gelene kadar Türk tarafının 2017 Crans Montana'dan itibaren ortaya koyduğu politikada kararlı bir duruş sergileyeceğini düşünmüyorlardı. O duruşumuzun, o ifade ettiğimiz politikamızın bir al- vere yönelik, elbet bir noktada geri adım atılacak diye baktıkları bir duruş idi. Bunun

böyle olmadığını son derece kararlı şekilde Türk tarafı gerek anavatan gerekse KKTC ortaya koyunca bence gerçek sürprizi onlar yaşadı. Nitekim birinci diyeceğim, Cenevre 5+1 BM toplantısını kapatırken genel sekreter aslında ortak zemin olmadığını ifade ile normalde ben bu görevimi şimdi gidip genel güvenlik konseyi beş üyesinde ortak zemin yoktur deyip iade etmem gerekir, ama ben bunu yapmayacağım iki-üç ay içerisinde bir toplantıya daha çağıracağız diyerek kapadı. Şimdi bu toplantıyı henüz çağırılmış değil. Çünkü sıkıntı, ikinciyi çağdıktan sonra ortak zemin olmadığı bir kez daha yaşandığı anda genel sekreterin birinci toplantı sonunda yapmayacağım dediğini artık yapmak mecburiyetinde olduğunu kendisi de biliyor. Ortak zemin yok. Olacak mı? Bence mümkün değil, bu benim kişisel değerlendirmem. Biz egemen eşitlik ve eşit uluslararası statü duruşlarında en ufak bir şekilde

geri adım atmayacağıma göre, Rum tarafı da dünya kendilerine Kıbrıs Cumhuriyeti diyerek şımartmaya devam ettiği sürece onlar da geri adım atmayacağına göre ortak zemin, çok düz bir mantıkla yoktur, olmamıştır ve olmayacaktır. O halde, genel sekreter görevini iade etmesi gerekir Güvenlik Konseyi'ne. Yani top BM'dedir, Güvenlik Konseyi'ndedir. BM'nin sanki tarafsız bir örgütmüş gibi ve AB'nin de tarafsız bir örgütmüş gibi bu görüşmelere gözlemci olarak katılmak istemelerinin nedeni bize göre art niyetin ifadeleridir. Çünkü AB de BM de, soruna taraf olmuş örgütlerdir; Rum tarafını kabul etmek ile... Başta BM, sonra da AB, soruna taraf olmuş örgütlerdir ve Türk tarafının aleyhine taraf olmuş örgütlerdir. Dolayısıyla, bizim bunlardan bir beklentimiz yok. Bütün yaşadığımız sıkıntıların temelinde yatan örgütler bunlar, bunların aldıkları ve almaya devam ettikleri kararlar. Yani, kendi yanlış kararlarını yerdeki realitelere uyumlaştıracaklarına, yerdeki realiteleri kendi yanlış kararlarına uyumlaştı-

tırmaya çalışan tuhaf örgütler. Ama ikinci toplantıyı genel sekreter henüz çağırmadı. Bana göre de kolay kolay çağırmayacak...

Y.E. ...Rum tarafı katılacaklarını söylediler.

T.E. O ayrı, o zaten her sene gittiğimiz toplantılar. Ona katılacağız tabii ki. Yani bizim ikinci 5+BM'den kaçtığımız yok, tam tersine ikinci 5+BM'yi dört gözle bekliyoruz. Bizim boşa harcadığımız yıllara yeni yıllar katma gibi bir hedefimiz yok, bir an önce bu olay ne olacaksa olur, olmayacaksa da olmaz. Bunun ortaya çıkması gerekir. Ortak zemin olmadığı sürece müzakere yoktur, müzakere olmadığı sürece de bir anlaşma zemini yoktur. Dolayısıyla herkesin kendi yolunu şekillendireceği bir sürece girilmesi gerekir. Benim şu an yapabileceğim özet yorum budur, bekleyeceğiz ama çok uzun süre beklemeye niyetimiz yok.

Y.E. Temmuz ayında Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti'ni ziyaretinde "Maraş'ta herkesin yararına olacak yeni bir dönemin kapıları açılacaktır" sözleri ile başlayacak yeni dönemde sizce Eylül'deki BM New York Lider zirvesinde 2004'ten bu yana Rum yönetimin lehine gelişen mevcut statünün değişmesine sebep olabilir mi?

T.E. Rum tarafının yıllardır kullandığı avantajlı konumun nedeni kendilerinin haksız bir şekilde Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınmış olmalarıdır. Kıbrıs konusunun 53 senelik müzakerelere rağmen çözüme ulaşmamasının nedeni de budur. Yani, iki eşit kurucu ortak diye yola çıktığında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulurken, bu ortaklığı bozan tarafın, yani Rum'un, silah zoru ile bozan tarafın anlaşmaların temel özelliklerine aykırı bir şekilde; neydi bu temel özellikler? Ortaklardan ne biri ne diğeri kendi başına diğer ortağı dışlayarak Kıbrıs Cumhuriyeti olma iddiasında olamayacağı, Kıbrıs Cumhuriyeti kurulurken temel ilke buydu. Buna rağmen, bu ortaklığı hiç hazmetmemiş Rum'un, 3 yıl gibi kısa bir süre sonrasında silah zoru ile Türk ortağı dışlayarak kendi başına BM tarafından Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınması, Kıbrıs konusunda değil 53 yıl, 530 yıl da görüşülse bir anlaşmaya varılamamasının garantörüdür. Ortaklığı bozan taraf devlet, ortaklıktan atılan taraf da o devletin toplumu. Bu statülerdeki eşitsizlik nedeni ile müzakerelerin bir anlamı kalmamıştır. Türk tarafının iyi niyeti ile aşırı hoşgörüsü ile 53 yıl sürdü. Federasyon süreçleri yaşandı. Federasyon önerisi

de Türk tarafının önerisi idi, Türk tarafı her zaman olaya bir anlaşma sağlama, bir çözüme gitme yeni bir yasal ortaklık yaratma vizyonu ile yaklaştı, ancak karşı taraf, dünya kendisini Kıbrıs Cumhuriyeti diye tanıdığı andan itibaren Kıbrıs Türk'üne hiçbir şekilde ihtiyacı yoktu, tek başına bir Rum devleti, Kıbrıs Cumhuriyeti diye tanıdığı sürece, Rumların Kıbrıs sorununu olarak nitelendirdikleri sorun kendi açılarından çözümlenmiş oldu. O tanınmışlığı bizim aleyhimize pervasızca kullandılar, bizim üzerimizde ambargolar uygulattılar, izolasyonlar uygulattılar, yapmaya da devam ediyorlar. Anavatanımızı Kıbrıs'ta işgalci ülke diye suçlamaya yönelik propaganda mekanizmaları kurdular ve sürdürüyorlar. Dolayısıyla şimdi Maraş konusunda ezber bozuldu o kesin. Geç kalınmış bir adım ama Maraş konusunu da doğru perspektife oturtmak lazım. Maraş açılımının temel özelliği Türk idaresinde açılacak olması. Rum'un veya BM'nin veya AB'nin şikâyet etmelerinin temel nedeni de Türk idaresinde açılacak olmasıdır. Onlara göre Maraş BM'ye devredilmesi ve BM'nin de Rumlara geri vermesi gibi bir konudur. Bunun kesin bir şekilde olmayacağı ortaya çıktı. Maraş'ta kişisel/bireysel mülkiyet haklarına saygı gösterilecektir, eski mal sahiplerine talep etmeleri halinde mallarına dönme hakkı verilecektir. Ama Türk idaresinde yaşama-yı kabul etmeleri gerekir. Maraş, Rum idaresine verilecek bir coğrafya değil, o da bitmiştir. Yani Türk tarafının son dönemde aldıkları kararlar ezber

bozan ve statükoyu sarsan kararlar olmuştur. Doğrusu da budur. Çünkü statüko bizim aleyhimize çalışan bir süreçtir. Statükonun temel temsilcisi de Birleşmiş Milletler örgütüdür. Burada müzakereler yapılsın ve bir anlaşmaya gidilsin ve bunun sorumlusu da sahibi de Birleşmiş Milletler örgütüymüş gibi bir senaryo tezgahlanıyor uluslararası camia sahnesinde. Ama işin gerçeği saklanarak bu senaryo tezgahlanıyor. İşin gerçeği nedir, bu statükonun ilelebet devam etmesinin garantörü BM'nin ta kendisidir. Yani eşitsizlik temelinde sürdürülecek müzakereler ile bir yere varılamayacağını görmek için dahi olmaya gerek yok. Bir müzakere sürecinin başarı şansının olabilmesi için müzakere sürecine katılan tarafların eşit olmaları gerekir. Eşitsizlerin masaya oturup da eşitler olarak masadan kalktığı bir müzakere süreci yoktur.

Y.E. Az önceki soruyla bağlantılı olarak malumunuz Maraş'ta atılan son adımdan sonra, Rum yönetimini bir yandan uluslararası alanda kınama ve engelleme yönünde yoğun girişimlere yönlendirirken, öte yandan da Türk tarafını durdurmak amacıyla yeni bir öneri olarak Maraş'ın BM yönetimine devri karşılığında, Ercan Havaalanının ve Magosa Limanının BM gözetiminde uluslararası trafiğe açılması önermiştir. Bu konuyla bağlantılı olarak iki sorumuz olacak; İlk olarak sizce Rum yönetimi bu önerisiyle artık mevcuttaki statükolarının sarsıldığını söyleye bilir miyiz? İkinci olarak sizce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bu durumu avantaj olarak mı görmektedir?

T.E. Söz konusu değil! Yani bunlar aslında bize hakarettir! Biz vatan toprağını karşı tarafa vereceğiz ve o bize bir lütufta bulunacak. Yani, toprağın karşılığı bir havaalanının açılması olmaz. Havaalanı bu sene açılır, açan taraf karşı tarafa açılmasının bir anlamı yok. Çünkü açtırdığı gibi gelen sene de kapatır. ICAO, yerlere verilecek bildirimler ile bir havaalanının uluslararası trafiğe açık olduğu ya da olmadığı ortaya çıkar. Bizim sivil havacılık otoritemiz kabul edilmediği için, siyasi tanınmamışlıktan dolayı ICAO'ya yani sivil havacılık bölgesine bildirimde bulunan Rum sivil havacılık otoritesidir, o da Kıbrıs Cumhuriyeti sivil havacılık otoritesi aldatmacasıyla. Dolayısıyla, onlar da Kıbrıs adasında uluslararası trafiğe açık havaalanları Larnaka ve Baf. Şimdi bu zekâmıza hakarete varan tekliflerini kabul etmiş olsak, Allah korusun, ne olacak, Maraş'ı vereceğiz ve havaalanı açılacak. Peki, havaalanını açtıracak makam kim? Rum sivil havacılık otoritesi. Yani, biz bunca yıllık mücadeleyi, bunca bedeli, şehidi, malul gaziyi Rum sivil havacılık otoritesi bizim havaalanımızı gün gele açsın diye mi verdik? Var mı böyle bir dünya? Açtırdı diyelim, gelen sene kapatır, gelen sene bildirimde bulunmayabilir, ama Maraş elden gitmiştir. Yani toprağa karşılık barış şeyi vardır uluslararası siyasette, toprak verirsin barış anlaşması yaparsın. Bu adada asla işlemeyecek olan bir formüldür. Çünkü Rum hepsini istemektedir. Yıllardır sürdürülen müzakere süreçlerinde Türk tarafı hep Maraş'ı ön-

görmüştür. Güven arttırıcı önlemlerde bile öngörölmüştür Rum tarafına iadesi ve Rum tarafı hep reddetmiştir. O zaman da hep söylemişimdir, Rum tarafı bunu reddeder çünkü Rum'un sorunu Maraş'ı almak ile bitmiyor, Rum bütün adayı istiyor. Rum'a göre bütün ada Helen adasıdır. Türk bu adada Rum'a eşit bir halk değildir, hatta halk değildir. Halkların hakları başkadır, toplumların hakları başkadır, bireylerin hakları başkadır. Dolayısıyla artık bu oyuna bir son vermek gerekir. Bu statükoya kesin bir dur demek gerekir. Biz talep etmememiz gereken hiçbir şeyi talep etmiyoruz. Bütün talep ettiklerimiz haklarımızdır, eşitliğimizdir. Bu adada hiçbir zaman bir Helen adasında Türk azınlık olmamış Kıbrıs Türk'ünün hiçbir zaman bu adada Rumların boyunduruğu altına girmeyecek bir halk kitlesi olduğu, bu halkın devlet sahibi bir halk olduğu, egemen bir halk olduğu göz önünde bulundurulmalı ve ona

göre adımlar atılmalı. Kendi içimizde bizimle aynı çizgide olmayan insanlarımız yok mu, var. Ama bunlar yeni değil, her zaman vardı. Yani 30'lu yıllarda da vardı, 40'lı, 50'li, 60'lı yıllarda da vardı, her zaman bir marjinal grup bizim içimizde, Türk ulusunun çıkarlarını değil, olmayan bir Kıbrıslı milletin çıkarlarını savunuyor gibi görünüp, aslında Rum'un ekmeğine yağ bal süren insanlarımız her zaman vardı, şimdi de var. O, onların ayıbı. Biz onların ayıbına kapılıp misyonumuzdan, vizyonumuzdan dönecek değiliz, öyle bir hakkımız yok. Burası her türlü bedel ödenerek vatan yapılmıştır. Anavatan hala daha bedel ödemektedir. Kıbrıs Türk'ü hala daha bedel ödemektedir. Dolayısıyla, bu bedelleri ödeyen anavatan ve yavru vatani suçlama yerine, bu bedelleri ödetenlere karşı bir dik duruş sergileme görevimiz olduğunu herkesin görmesi gerekir. Bu inançla biz yolumuza devam ediyoruz.

Y.E. Bu süreçten sonra KKTC ile Türkiye ile eş zamanlı olarak bundan sonraki yeni dönemde nasıl bir yol haritası izleyecektir?

T.E. Şimdi o, önümüzdeki süreçte şekillenecektir. Bunun kararını beraber vereceğiz. Çünkü bu dava Kıbrıs Türk'ünün davası değil sadece, bu dava Türk ulusunun davasıdır. Sadece Kıbrıs adası ile sınırlı bir mücadele de değildir, Doğu Akdeniz'deki bir mücadeledir ulusal çıkarlarımızın söz konusu olduğu. Kıbrıs Türk halkı da Türk ulusunun bir kopmaz parçası olarak bu mücadelesini anavatanı ile birlikte verme bilincine sahiptir. Bu şekilde buralara kadar geldik. Şimdi, az önce ifade ettiğim genel sekreter bir şekilde görevine devam edecek mi yoksa iade edecek mi diye BM'nin sahasında olan bir top var. Top bizim sahamızda değil, Rum'un sahasında da değil. Az önce de ifade ettim, bizim duruşumuzdan geri adım atmamız söz konusu değil, Rum'un da değil. Dolayısıyla top BM'dedir, AB'yi zaten hiç kâle almıyorum. BM kararını netleştirdiği andan itibaren anavatan ve yavru vatan beraber bir şekilde nasıl bir sürece adım atacağımızın kararını birlikte vereceğiz. Şu anda muhaliflerimiz bizi şey diye eleştirebiliyor, bunca yıldır tanınma istediniz kimse sizi tanımadı. Bu yanlış bir değerlendirme, çünkü bugüne kadar aktif tanınma siyaseti hiç gütmedik. Devlet kuruldu, bir büyüğümüzün çok güzel bir cümlesi vardır; bu devlet tarihe şaka olsun diye kurulmadı. Bu devlet kuruldu ama biz,

çantalarımızı toparlayıp, heyetler kurup, dünya başkentlerine heyetler gönderip tanınma talebinde bulunan bir politika hiç savunmadık, hiç gündeme getirmedik. Neden? Çünkü Kıbrıs konusunda BM'nin sahipliğini yaptığı bir toplumlararası görüşmeler süreci vardı. O süreçlere katılırken, aynı zamanda tanınma talep etmek doğru bir hareket tarzı olmazdı diplomaside. Şimdi o süreç bitti; toplumlararası bir müzakere süreci yoktur, olmayacaktır da. Devletlerarası bir müzakere süreci olacaksa olur, ama toplumlararası bir müzakere olmaz. Burada devletlerarası dediğim Rum Devleti ile Kıbrıs Türk Devleti. İki devlet olarak müzakere masasına oturacaksa ona varız. Bu şu demek değil, KKTC'yi tanıyın, BM genel kurulunda üye devlet olarak oturtun ondan sonra görüşelim demek değil. Ama adada tek bir devlet vardır o da Kıbrıs Cumhuriyeti'dir diyen BM'nin bu görüşünden geri adım atmasını talep ediyoruz. Çünkü adada iki devlet vardır. Diğer devleti tanımıyor olabilirsiniz, ama tanımamanız demek o devlet yoktur demek değildir. Devlet olmanın temel göstergesi tanınıyor olması veya olmaması değildir. Tanınmayan bir devlet yine devlettir, o devlet vardır, tanınmayabilir. Dolayısıyla adada iki devletin müzakere sürecine katılacağı noktasına gelmesidir talep ettiğimiz şu anda. Bunu BM görülebilir bir gelecekte gerçekleştirme noktasında mı? Bana göre değil. Dolayısıyla, bunun net bir şekilde ortaya çıkmasını bekliyoruz, o yüzden ikinci 5+ BM'nin bir an önce toplanması-

nı ve neticenin ne olduğunun ortaya çıkmasını talep eden biziz. Rum tarafı için sorun değil, Rum tarafı 50 sene daha oturup ikinci 5+BM'nin çağırılmasını bekleyebilir, çünkü tuzu kuru; tanınan devlet olarak devam ediyor, bize ambargolar uygulattırmaya devam ediyor vb. Dolayısıyla, statükoya takılıp kalan uluslararası camiadır, statükodan zarar gören Türk tarafı ise bunu zorlamaya, statükoyu ortadan kaldırmaya ve yeni fikirler ortaya atarak adada ya yeni bir ortaklığın gündeme gelmesi ya da iki komşu devletin iyi komşuluk ilişkileri içerisinde bir geleceğe gitmesini sağlamaya çalışan Türk tarafıdır. Ama ne enteresandır ki hala daha Rum tarafı çözümü isteyen taraf, Türk tarafı da çözümü engelleyen taraf olarak gösterilmektedir. Suçluluk psikolojisine kapılan arkadaşlarımız var içimizde, onlar bu bize göz göre göre haksızlık yapanlara hoş görünme sevdasıyla sanki onlara hoş görünerek bir şey elde edeceklermiş gibi bir beklenti ile yanlış yapmaya devam ediyorlar. Bizim kimseye hoş görünme gibi bir

gayretimiz yok, zafiyetimiz yok. Değim gibi, suçluluk psikolojisine kapılmamızı gerektiren hiçbir politikamız yok. Hakkımız ne ise onu istiyoruz. Kimsenin hakkında gözümüz yok, kimsenin de bizim hakkımıza müdahil olmasını da hazmedecek değiliz.

Y.E. Türkiye'nin Kıbrıs'ta yeni politikasının küresel ve bölgesel dengelerin geleceğini nasıl şekillendireceğini öngörüyorsunuz?

T.E. Şimdi burada, şunu görmemiz lazım Kıbrıs Türk'leri olarak; Kıbrıs Türk halkı bu coğrafyada aktör değildir. Biz anavatanımızla adım adım beraber hareket ettiğimiz sürece bir önem arz ederiz. Sözünü ettiğiniz Doğu Akdeniz'deki jeopolitik yapılanmanın şekillenmesine bir şekilde Kıbrıs Türk'ünün kendi başına etkin bir rol üstlenmesi söz konusu değil. Biz anavatanımızla beraber olduğumuz için ve sürece, uluslararası aktörlerin bizi kâle aldığı bir realitede gidiyoruz. Yoksa anavatanımızla beraber

olmasak kimsenin Kıbrıs Türk halkını kâle alacağı bir ortam yok. Bunu Kıbrıs Türk'ünü aciz gösterme adına söylemediğimi de vurgulamak isterim. Bu reel politikanın ta kendisi. Rum tarafı da aktör değildir; Rum tarafı da tanınmışlığından dolayı sanki aktörmüş gibi algılanabiliyor, ama değil, çünkü aktör olmak başka bir şey. Dolayısıyla bu coğrafyada stratejilerin nasıl şekilleneceği, hangi senaryoların başarıya ulaşabileceği, hangilerinin başarısız kılınacağı anavatan gibi bir aktörün belirleyeceği bir ortamda gidiyoruz. Kıbrıs'ın önemi şu; Türk ulusunun bu Doğu Akdeniz'deki çıkarlarının kilit noktası Kıbrıs. Kıbrıs'ı kaybeden Türkiye, başka hiçbir politika davasında zemin tutturamaz.

Kıbrıs kilit, orası merkez. Türkiye bu adada kaybedemez. Dolayısıyla Kıbrıs Türk'ünün de aklını başına toplayıp küçük hesaplara teslim olmayıp, iç siyasetindeki yanlışlıklarda ulusal çıkarların nasıl tehdit edilebileceğini görüp o küçük hesaplardan çıkmamız gerekir. Ve Türk ulusunun ulvi çıkarları doğrultusunda bilinçli nasıl hareket edileceğini anavatanımızla adım adım birlikte hesaplayıp götüreceğiz, başka çaresi yok. Reel politika bu. Reel politika acımasız bir ortamdır. Hatır gönül yoktur. Benim yıllar önce David Haney denen bir İngiliz diplomat vardı onunla bir tartışmada kendisine hata ettim ve dedim ki İngiltere'nin Kıbrıs Türk'üne yaptığı adil değildir. Cevabı benim için bir ders oldu; dedi ki değerli dostum size kim dedi ki uluslararası siyasette

adalet diye bir mevhum vardır. Dolayısıyla, kimsenin kimseden adalet bekleyeceği bir şeyde değiliz onu bilelim. Beyanatlar başka bir şekilde olabilir. Beyanatlar reel politikadaki acımasızlığı kamufle etme, yumuşatma becerisidir. Beyanatlara takılarak kimse reel politika yaptığını düşünmesin. Ben genellikle söylenmesi gereken şeyleri açık açık söylenmesi gerektiğine inanan biriyim. Dolayısıyla çok eleştirilirim. Çünkü kimse maalesef gerçeği duymak istemiyor. Geçek hoş olmayabilir. Ama gerçeği görmeden de kimse önünü göremez. Dolayısıyla bilinçlenmemiz gerekir ve inanmamız gerekir ki, biz bu adada, bu coğrafyada hak etmediğimiz bir şeyi talep etmiyoruz. Kimsenin hakkına da tecavüz etmiyoruz. Tecavüz edilen bizim haklarımızdır. Onları koruma mücadelesi veriyoruz. Bunu da inançla, kararlılıkla vermeye devam edeceğiz.

Y.E. Sayın Bakanım değerli vaktinizi ayırarak kıymetli fikirlerinizi bizlerle paylaştığınız için EURO Politika dergisi adına teşekkür ederim.

Röportaj: Yusuf Ertuğral

Deşifre: Nilfem Baykan

Redaksiyon: Mesude Eşiyok

***EURO Politika Dergisi KKTC Temsilcimiz Aziz Korkmaz'a teşekkür ederiz.**

İran-ABD Çıkmazında Avrupa'nın Duruşu

Nimet Karaaslan*

EURO Politika-HABER

Yaptırımlar, ambargolar, nükleer kriz, anlaşmalar, müzakereler... 68 yıllık bir çıkmazın gölgesinde İran-AB ilişkisi...

Yarım asrı aşan İran krizinin tarihçesinde İran petrolünün millileştirilmesi adımı bulunuyor. Dönemin İran Başbakanı Muhammed Musaddık'ın attığı bu adım, Birleşik Krallık ve ABD'yi büyük bir endişeye sürükledi. Çünkü Birleşik Krallık ve ABD'ye göre İran petrolü 2. Dünya savaşı sonrasında ekonomik yapılanma açısından hayati öneme sahipti. Musadık, petrolü millileştirme kararının faturasını ise 19 Ağustos 1953'te Birleşik Krallık ve ABD tarafından gerçekleştirilen bir darbe ile ödedi.

Bu darbeden 4 yıl sonra 1957 yılında ABD, İran ile sivil nükleer iş birliği anlaşması imzaladı. ABD'nin yardı-

mıyla 1957'de başlayan nükleer çalışmalar yıllar içerisinde krize dönüştü yaptırımlar, ambargolar derken İran'ı ekonomisi ağır bir darboğaza sürükledi.

1979 yılındaki İran Devrimi de Ortadoğu dinamiklerinin değişmesine neden oldu. Bu tarihten sonra devrim taraftarlarının ABD'nin Tahran Büyükelçiliği'ni basması ABD ile İran arasında ipleri kopardı ve diplomatik ilişkiyi kesen en önemli olay oldu. Bu baskından sonra 42 yıllık süreçte ABD ile İran arasında ilişkilerin seyri hep inişli çıkışlıydı. İlişkilerin olumsuz seyri sadece ABD ile İran'ı etkilemedi; İran ile ticaret yapacak ülkelerde bu süreçten büyük zarar gördü.

Üçgenin bir ayağında İran, bir ayağında ABD, diğer ayağında ise İran konusunda ABD'nin gölgesinde gel-gitli bir tablo çizen ve İran ile tica-

* EURO Politika Dergisi Yazarı

retten mahrum kalan Avrupa Birliği (AB) bulunuyordu.

ABD'nin baskısı nedeniyle AB üyesi ülkeler İran ile istenilen düzeyde ticari ilişki asla geliştiremedi. Aslında ticari ilişkilere ivme kazandıracak, nükleer anlaşmazlığı giderecek bazı girişimlerde bulunuldu. Bu çerçevede son 10 yılda Ortak Kapsamlı Eylem Planı (KOEP) anlaşması ile INSTEX adı verilen bir mekanizma hayata geçirildi.

KOEP, 2015 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 5 daimî üyesi (ABD, Rusya, Çin, Fransa, İngiltere) ve Almanya ile İran arasında imzalandı. Bu sırada ABD başkanlık koltuğunda Barack Obama oturuyordu.

Obama ile İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani 2013'te bir telefon görüşmesiyle bu anlaşmanın iklimini oluşturmuştu. O görüşme 34 yıldır diplomatik ilişkisi olmayan iki ülke için bir ilk niteliğindediydi.

Obama-Ruhani yönetiminde süreç ılıman bir iklimde seyretti ve KOEP imzalandı. Anlaşma ile İran'ın nükleer faaliyetleri denetlenecek bunun karşılığında İran'a uygulanan petrol, doğal gaz, finans, havacılık ve deniz taşımacılığı alanlarındaki yaptırımlar kaldırılacaktı. İran bu sayede ülke dışındaki dondurulmuş varlıklarına erişim hakkı elde ederken, dünya pazarına da petrol satma olanağını yakalamıştı.

İmzalandığı dönem Avrupa dış politikası açısından tarihi başarı olarak görülen KOEP; Almanya, Fransa ve İngiltere'nin diplomatik çabalarının sonucu olarak yorumlanıyordu.

Avrupa kısa sürede bu çabanın meyvelerini toplamaya başladı ve ticaret hacminde gözle görülür bir artış yaşandı. Öyle ki AB üyesi ülkeler ile İran arasında 2015 yılına kadar 7,5 milyar Euro'da kalan ticaret hacmi nükleer anlaşmanın ardından 2016'da 14 milyar Euro'ya, 2017'de 21 milyar Euro'ya yükseldi.

Bu sırada ABD'de yönetim değişti, Obama dönemi kapandı ve Donald Trump dönemi başladı. Trump, daha başkanlık koltuğuna oturmadan nükleer anlaşmaya karşı tutumunu belli etti ve KOEP'i "dünyanın en kötü anlaşması" olarak niteledi.

İran ile Avrupa'nın yeni canlanan ticaret ikliminin zedelenmesini istemeyen Almanya ve Fransa Trump'ı anlaşmadan çekilmemeye ikna etmeye çalışsa da bu girişim sonuç vermedi.

ABD, 2018 yılında Trump'ın aldığı kararla anlaşmadan çekildiğini duyurdu ve yaptırımları yeniden gündeme taşıdı. Washington ve Tahran arasındaki gerilim de böylece yeniden tırmanışa geçti.

Trump'ın kararından sonra Almanya Başbakanı Angela Merkel, İngiltere Başbakanı Theresa May ve Fransa Cumhurbaşkanı Emanuel Macron'un

ortak bir açıklama yaptı. Açıklamada "ABD'nin kararına karşı İran'a itidal çağrısında bulunuyoruz; İran anlaşmanın getirdiği sorumluluklarını yerine getirmeyi ve tam iş birliğini sürdürmeli" ifadelerine yer verildi.

Avrupalı müttefikler, Trump'ın tek taraflı kararına tepki göstererek anlaşmaya sadık kalacakları mesajını da verdi ancak zaman içerisinde aynı kararlılığı gösteremedi ve ABD'nin İran politikasını takip etmek zorunda kaldı.

ABD ile İran arasındaki bu siyasi manevradan en zararlı Avrupa çıktı. Trump'ın kararının ardından AB'nin ticaret hacmi 2018'de 18 milyar Euro'ya, 2019 yılında ise 5 milyar Euro'ya geriledi.

ABD'nin etkisiyle ticari faaliyetleri askıya alınan Avrupa, 2019 yılında INSTEX adı verilen ticari bir mekanizmayı hayata geçirdi. INSTEX'in başrolünde elbette Almanya, Fransa ve İngiltere yer alıyordu. Bu mekanizma AB'li yatırımcılara ABD doları kullanmadan İran ile ticaretin önünü açıyordu.

Bu sırada 2019-2020 ABD ile İran arasında gerilimin çok ötesine geçti çatışmaya dönüştü. İran ABD'ye ait insansız hava aracını düşürdü, Şii milis güçleri ABD'nin Bağdat Büyükelçiliği'ni bastı. ABD'nin ise Bağdat'ta havaalanına füze saldırısı düzenledi.

Ve bugün... İran'da yeni Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi geçen ay yemin ederek göreve başladı. Reisi, seçimlerin ardından yaptığı ilk açıklamada ABD'yi 2015'teki nükleer anlaşmaya sadık kalmaması üzerinden, Avrupa'yı da anlaşmaya sahip çıkmadıkları gerekçesiyle eleştirdi.

Yaptırımlar ABD ile İran arasında en büyük kriz. İki devletin yeniden ortak paydada buluşup, uzlaşmaya varıp varamayacağı muamma... Asıl merak edilen ise İran'ın Avrupa ile yeni bir sayfa açıp açamayacağı...

Çünkü İran'da Reisi ile başlayan yeni dönem gibi Almanya'da Merkel'siz bir dönem başlayacak. Görev süresi dolan ve yeniden aday olmayacağını açıklayan Şansölye Merkel, bu ay başbakanlık koltuğuna veda edecek. Dünyanın 4. büyük ekonomisi, Av-

rupa Birliği'nin de siyasal, ekonomik devi olan Almanya İran ile ilişkilerde kilit bir rol oynuyor. Müttefikler arasında öncü rol üstlenen Almanya'nın yeni dönemdeki duruşu AB'nin de Ortadoğu politikasına yön verecek. Almanya diğer müttefik ülkeler ile 2015'teki gibi çabayı tekrar eder ve hem ABD hem de İran'ı ortak zeminde buluşturabilirse Avrupa için büyük bir zafere imza atmış olur.

ABD Başkanı Joe Biden'ın İran ile nükleer görüşmeler konusunda diplomasi seçeneğini gündeme getirmesi "ılımlı" bir tutum olarak yorumlanıyor. Ancak, İran Cumhurbaşkanı Reisi'nin yaptırımların kaldırılması konusundaki tavrı müzakerelerin yeniden başlaması bakımından çok da kolay olmayacağı sinyalleri olarak görülüyor.

Yarım Asırdır Çözölemeyen Düğüm: Kıbrıs

EURO Politika-HABER

Referandumlar, çözüm önerileri, Reylem planları, teknik komiteler, müzakereler... Yarım asırı aşkın süredir çözölemeyen mesele: Kıbrıs Sorunu...

Uluslararası camianın gündeminden düşmeyen sorun, son olarak Cenevre görüşmesi ve kapalı Maraş bölgesi üzerinden büyük gerilime neden oldu. Bu gerilim şimdi Eylül ayında New York'ta yapılacak olan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda liderlerin gündeminde olacak.

Kıbrıs sorunu, Rum kesiminin adayı birlikte yönetme anlayışından uzaklaşarak Kıbrıs Türklerini dışlama, devleti gasp etmeye başladığı 1963 yılından beri dünya gündeminde yer alıyor.

Türk tarafı; adada iki ayrı halkın yaşadığı, buna bağlı olarak da iki ayrı devletin, iki ayrı demokrasinin hüküm sürdüğü gerçeğinden hareket edilmesi gerektiğini savunuyor ve eşit haklar talep ediyor. Kendisini

adanın sahibi olarak gören Rum kesimi ise adadaki Türkleri azınlık olarak görüyor.

Taraflar görüşmelerin başladığı son 53 yılda defalarca kez bir araya geldi, referandumdan, müzakereye çözüm arayışında birçok yol denendi ancak uzlaşa sağlanamadı. Üstüne bir de 2004 yılında Güney Rum Kesiminin Avrupa Birliği üyeliği eklenince Kıbrıs sorunu kangrene dönüştü. Adada yaşayan Türk ve Rum kesimi 1964 yılında fiili olarak ayrılmasına rağmen Rum yönetimi adanın tamamına egemenmişçesine Kıbrıs'ı temsilen birlik üyeliğine kabul edildi.

AB üyeliği yasal olarak Kıbrıs'ın tamamını kapsadığı halde sadece Rum tarafı AB müktesebatına tabi tutuluyor. Türk tarafı ise AB üyeliği doğrultusunda hiçbir haktan yararlanamıyor. Çünkü AB Kıbrıs'ın sahibi olarak Rum kesimini tanıyor. Rum kesimi ise Türkleri adada yaşayan azınlık konumuna düşürmek istiyor.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan bu kapsamda “Rumlar, Kıbrıs Türkü’nü azınlık olarak görme, eşitlik temelinde çözümü reddetme gafletinden bir türlü uyanamadılar. Rum tarafı gerçeklerden kopuk, maksimalist, samimiyetsiz ve şımarık yaklaşımını sürdürmekte ısrarcıdır.” ifadelerini kullanmış ve Rum kesiminin tutumunu sert bir dille eleştirmişti.

Cenevre’deki 5+1 Formatı Sonuçsuz Kaldı

Aslında Birleşmiş Milletler (BM) yakın gelecekte kalıcı bir çözüm ümidiyle Nisan ayında Cenevre’de Kıbrıslı taraflar ile garantör ülkeler; Türkiye, Yunanistan ve İngiltere’yi bir araya getirdi.

Toplantı, İsviçre’nin Cenevre kentinde 5+1 (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Türkiye, Yunanistan, İngiltere ve BM) formatında yapıldı. BM Genel Sekreteri Antonio Guterres’in ev sahipliğindeki toplantıda tarafların ortak zeminde buluşup buluşamayacağı test edildi.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ersin Tatar, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiadis’in katıldığı toplantıda 3 garantör ülke; Türkiye’yi Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Yunanistan’ı Dışişleri Bakanı Nikos Dendias ve İngiltere’yi de Dışişleri Bakanı Dominic Raab temsil etti.

Birleşmiş Genel Sekreteri Antonio Guterres, “Kolay bir toplantı değildi” dedi, üç gün süren toplantıların sonuçsuz kaldığını duyurdu.

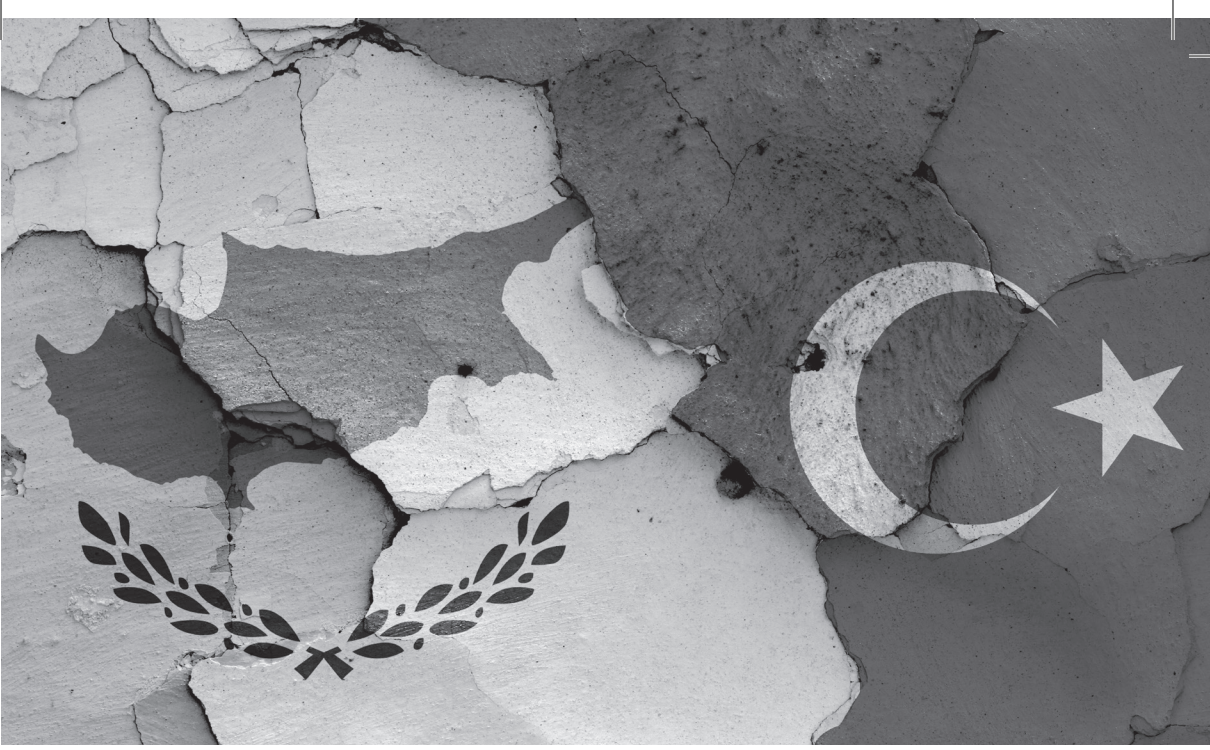
Guterres, görüşmelerde Kıbrıs Türk tarafının iki devletin iş birliğine dayalı bir çözüm modeli önerdiğini, Rum tarafının ise iki bölge federal çözüm modelinden yana olduğunu aktardı.

Resmi görüşmelerin başlaması için zemin arayışı niteliğindeki Cenevre’deki görüşmeye ilişkin Guterres, “Henüz yeterli ortak zemin bulamadık. Ancak ben vazgeçmiyorum. Benim gündemim basit; birlikte barış ve güvenlik içinde yaşamayı hak eden Kıbrıslıların refahı ve güvenliği için mücadele etmektir” dedi. .

Toplantıya Türkiye’yi temsilen katılan Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ise “KKTC’nin bağımsızlığı, egemenliği ve eşitliği konusundan ödün vermeyeceğiz. Bunlar teslim edilirse iki devlet gelecekte nasıl iş birliği yapacağını müzakere edebilirler. Teslim edilmezse yolumuza KKTC’yle birlikte devam edeceğiz” dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Kıbrıs Ziyareti

Cenevre görüşmelerinin sonuçsuz kalmasından birkaç ay sonra gözler Kıbrıs Harekâtı’nın 47’nci yıldönümü kutlamalarına katılmak üzere KKTC’ye giden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ziyarete çevrildi. Temmuz ayında gerçekleşen ziyarette

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın verdiği mesajlar geniş yankı uyandırdı.

Erdoğan'ın ziyareti öncesinde ise Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen yönünü adaya çevirmişti. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile bir araya gelen AB Komisyonu Başkanı Leyen, bu görüşmenin ardından yaptığı açıklamada "Kıbrıs'ta iki devletli çözümü asla kabul etmeyeceğiz." dedi.

AB'den gelen bu açıklamanın ardından Türkiye ile AB arasında Kıbrıs meselesi üzerinden ipler iyice gerildi.

Takvimler 20 Temmuz 2021'i gösterdiğinde ise beklenen ziyaret kapsamında Cumhurbaşkanı Erdoğan KKTC'deydi. Erdoğan burada yaptığı konuşmada Türkiye'nin amacının Doğu Akdeniz'de hem kendi hem de KKTC'nin hak ve çıkarlarını korumak olduğuna vurgu yaptı.

Erdoğan konuşmasında Avrupa Birliği'ni de eleştirdi; "Avrupa Birliği mali noktada, idari noktada Kuzey Kıbrıs'a desteklerini verecekti. Verdi mi? Hayır vermedi. Bunların hayatı yalan üzerine kurulu. Hiç kusura bakmasınlar, değil 47 147 yıl da, 247 yıl da sürse Kıbrıs Türk halkı bağımsızlığından ve özgürlüğünden taviz vermeyecektir. Ne dışarıdan verilen mesajların, ne de içeriden yürütülen girişimlerin bizim nazarımızda boş teneke gürültüsünden öte bir kaymeti yoktur." dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan mülkiyet hakları vurgusu yaparak 46 yıldır kapalı olan ve Kıbrıs müzakerelerinde pazarlık konusu olan Maraş Bölgesinde pilot bir bölgenin açılacağını şu sözler ile duyurdu:

"Açılımin öncelikle kapalı Maraş'ın yüzde 3,5'una tekabül eden pilot bölgede başlayacak olması, Kıbrıs Türk

makamlarının bu konuya ne kadar hassas yaklaştığını ortaya koyuyor. Yıllardır atıl durumda kalan bu bölge çözümsüzlüğün değil Kıbrıs Adası'nın huzurlu ve müreffeh geleceğinin sembolü olacaktır. Atılan bu adımlarla Maraş'ta yeni mağduriyetler oluşturulmayacak, bilakis mevcut mağduriyetler giderilecektir. Bizim kimsenin toprağında, hakkında, mülkünde gözümüz yoktur. Kimse de bizim ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hakkına el uzatamaz."

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kıbrıs Mesajına Dünyanın Tepkisi

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kıbrıs'taki bu açıklamaları dünyada geniş yankı buldu. Kıbrıs Rum yönetimi başta olmak üzere AB, ABD, İngiltere ve Yunanistan Türkiye'nin mesajlarından duydukları rahatsızlığı birbiri ardına sıraladı... Fransa, konuyu BM gündemine taşıma kararı aldı.

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiadis, Erdoğan'ın açıklamalarını "yasa dışı ve kabul edilemez" şeklinde yorumladı.

Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı, Avrupa Birliği Dışişleri ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ise "Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümüne ilişkin müzakerelere geri dönme konusunda taviz verilme riski söz konusu. BM Güvenlik Konseyi Kararlarına tam olarak saygı gösterilmesi gerekiyor" ifadelerini kullandı.

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken de kapalı Maraş ile ilgili Türk tarafının kararını BM kararlarıyla tutarsız olarak değerlendirdi ve kınama açıklaması yaptı.

Başka bir kınama mesajını da Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Dendias "Yapılan açıklamaları en güçlü şekilde kınıyoruz" ifadeleriyle paylaştı.

İngiltere Dışişleri Bakanı Dominic Raab ise sosyal medya üzerinden yaptığı paylaşımında "Birleşik Krallık, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Maraş'ın kapalı alanının yüzde 3,4'ünü oluşturan bir bölgenin yeniden açılması ve yeniden yerleşimine ilişkin yaptığı açıklamaları için derin endişe duymaktadır" ifadelerine yer verdi.

Gözler Birleşmiş Milletler' de

Kıbrıs konusunda Türkiye'nin kararlı tutumu bir yanda, uluslararası camianın tepkisi diğer yanda... Genel Kurul öncesi, paniğe kapılmış görüntüsü çizen Batı harekete geçti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarının ardından garantör ülkelerden İngiltere'nin konunun BM Güvenlik Konseyine taşınması için girişimde bulunduğu ve taslak bir metin hazırladığı öne sürüldü.

Hazırlanan taslak metinde Türk tarafının Maraş ile ilgili kararından geri adım atması istendiği, Maraş bölgesinin BM'ye devredilmesi gibi noktalara dikkat çekildiği ve metnin BM Güvenlik Konseyi'nin diğer üyeleri ile paylaşıldığı iddia edildi.

14 Eylül 2021’de Birleşmiş Milletler’de görev değişimi yaşanacak. Birleşmiş Milletler (BM) 76. Genel Kurul Başkanlığına seçilen Maldivler Dışişleri Bakanı Abdulla Shahid bu tarihte görevi BM’nin 75. Genel Kurul Başkanı Volkan Bozkır’dan devralacak. Bu devir teslim ile New York’ta BM Genel Kurulu üst düzey toplantıları da başlayacak. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdo-

ğan’ın Kıbrıs mesajlarının ardından konun BM’de gündeme gelmesi bekleniyor.

Batı, Kıbrıs konusunda Türk tarafın tutumundan rahatsızlığı yüksek sesle dile getirirken, Türkiye ise Kıbrıs konusunda kararlı duruşundan vazgeçmeyeceği mesajını veriyor.

EURO Politika Dış Haber Servisi

Türkiye'nin Kıbrıs'ta Politikası ve Küresel Bölgesel Dengeler*

(Panel Basın Bülteni)

// Türkiye'nin Kıbrıs'ta Yeni Politikası ve Küresel Bölgesel Dengeler" başlıklı panel, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Politikalar Merkezi, Euro Politika Dergisi ve Doğu Akdeniz Politika Derneği'nin iş birliği ile Merit International Hotels Ana sponsorluğunda 13 Ağustos 2021 Cuma günü Merit Crystal Cove Hotel (Girne)'de gerçekleştirildi. Doğu Akdeniz'de son dönem gelişen sıcak gündem konuları mercek altına alınarak analiz edilen panelde Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Politikalar Merkezi Başkanı Prof. Dr. Ahmet Sözen, KKTC Eski Başbakanı Ferdi Sabit Soyer, Ulusal Birlik Partisi (UBP) Lefkoşa Milletvekili Hasan Taçoy, KKTC Eski Başbakan Yardımcısı ve Eski Dışişleri Bakanını ve Akademisyen Prof. Dr. Kudret Özersay, Diyalog Medya Grubu Genel Yayın Yönetmeni ve Gazeteci Reşat Akar, ve Emekli Büyükelçi Daryal Batıbay konuşmacı olarak katıldılar.

Oturumun moderatörlüğünü de yapan Sözen'in katılımcıları tanıtımı sonrasında, konuşmacılar enteresan bir dönemden geçildiğini ve ABD'nin nispeten düşüşü ile birlikte Çin'in ve Rusya'nın göreceli olarak yükseldiği küresel ve Arap Baharı bölgesel gelişmeler sonrasında çok farklı sebeplerden dolayı Kıbrıslı Rumların güdümünde Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan, İsrail, Mısır, Fransa ve ABD gibi aktörler çok ciddi işbirliği içine girerek Türkiye'nin karşısında bir blok oluşturduğu bir dönemde Türkiye'nin Kıbrıs'taki yeni politikasını değerlendirdiler.

Türkiye'nin Kıbrıs'taki yeni politikası

Doğu Akdeniz'de esas konunun enerji değil, jeopolitik güç dengelerinin değişmesi olduğunu vurgulayan Sözen, Türkiye'nin iki devletli çözüm dediğimiz politikaya dönüşünde bu

* 13 Ağustos 2021 tarihinde Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Politikalar Merkezi (DAÜ KPM), Euro Politika Dergisi ve Doğu Akdeniz Politika Derneği iş birliği ve Merit International Hotels ana sponsorluğunda "Türkiye'nin Kıbrıs'ta Yeni Politikası ve Küresel Bölgesel Dengeler" başlıklı panel gerçekleştirildi. Geçtiğimiz günlerde Girne'de gerçekleştirilen panele; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Eski Başbakanı Ferdi Sabit Soyer, Ulusal Birlik Partisi Lefkoşa Milletvekili Hasan Taçoy, Halkın Partisi Genel Başkanı ve Lefkoşa Milletvekili Prof. Dr. Kudret Özersay, Emekli Büyükelçi Daryal Batıbay, DAÜ KPM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Sözen ile Diyalog Medya Grubu Genel Yayın Yönetmeni Reşat Akar konuşmacı olarak katıldı.

gelişmelerin büyük önemi bulunduğunu, 2004 yılında Annan planı sonrası gelişmelerin Türk dış politika yapıcılarında bir “frustration”, yani bıkkınlık, ve Kıbrıs Türk halkında da bir hayal kırıklığı yarattığına, bilindiği gibi Crans Montana’da Anastasiadis’in masayı terk eden tarafın olmasının, hidrokarbon konusunda ise Kıbrıs Rum tarafının herhangi bir şekilde Kıbrıslı Türkler ile ortak komite bir ortak karar mekanizmasına yanaşmamasının yerelde Türk tarafının bu politika değişiminde etkili olduğunu düşündüğünü belirtti. Sözen bu politika değişiminin gerçekten geleneksel Türk dış politikasından bir kopuş mu, yoksa içinde resmi müzakere öncesi pazarlık döneminde el yükselterek Rum tarafını iki toplumlu federasyona zorlayacak taktiksel adımların da olduğu daha büyük bir stratejinin parçası mı olduğundan emin olmadığını da sözlerine ekledi. Türkiye’nin yeni ABD (Biden) yönetimiyle daha işleyebilen daha normalleşmiş bir ilişkiye doğru evrilebilir ve AB ile olan ilişkilerini daha normal bir dü-

zeyeye getirebilirse, tekrar iki toplumlu iki bölgeci federasyon tezine dönülebileceğine dikkat çeken Sözen, Batı ile ilişkilerin daha kötü bir yere evrilmesi durumunda ise bugün en azından söylemde olan iki devletli çözümden Türk tarafının kısa bir süre içerisinde çark edeceğini düşünmediğini ifade etti. Sözen, Türk tarafının pozisyonu ve Maraş konusunda yeni politikanın zamanlamasının konusunda bugün Türkiye’nin uluslararası toplum nezdindeki imajına baktığımızda yapılabilecek en yanlış zamanda yapıldığını düşündüğünü, ancak Türkiye’nin Maraş konusunda bir adım atmasının gerekli olduğunu, aksi takdirde Taşınmaz Mal Komisyonu’nda ilerletilemeyen Maraş sakini Rumların başvurularının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (AİHM) taşınup ileride Türkiye’nin binlerce davayla yüz yüze kalacağına vurgu yaptı.

Organize edilen panelin farklılıkların saygıyla tartışılması, farklı görüşlerin ve farklı bakışların korkusuzca ve özgürce tartışılmasına katkı sağlaması

temennisiyle konuşmasına başlayan Soyer ise, Kıbrıs Türklerinin büyük bir varoluş savaşı verdiğini ve 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Antlaşmalarıyla bir konum elde edildiğini, tarihte ilk defa Kıbrıs Türk halkına adanın geleceğinde eşit bir toplum statüsü verildiğini ve Türkiye'ye ulusal kurtuluş savaşı sonrasında Misakı Milli sınırları dışında bir coğrafyanın geleceğini belirleme konusunda garantörlük hakkıyla bir konum verildiğini, Türkiye'nin adanın toprak bütünlüğünün ve anayasal düzeninin garantörü olduğunu, bu ilkeleri göz ardı etmeye başlarsa bunun nerede duracağını kesinlikle belli olmadığı vurguladı. Eğer bu yeni politikanın taktik ise bize ne sağlağını merak ettiğini ve dünyanın dört tarafında birbiri ile kavga eden BM Güvenlik Kurulu'nun (BMGK) beş daimi ülkesinin (ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve

Çin) en son BMGK karar tasarısında bize karşı birleştiğine işaret eden Soyer, Türk tarafının elinde çok büyük bir fırsat olduğunu, geçtiğimiz dönem BM Genel Kurul Başkanlığı'na Volkan Bozkır'ın seçildiğini ve bunun değerinin Filistin'de Gazze meselesinde kendisinin girişimleriyle Genel Kurulun toplanmasının ne kadar etkili bir diplomatik güç olduğunu yaşayarak gördüğümüzü, ancak onun bulunduğu dönemde Türk tarafının BM genel parametrelerini ve 1960 Garanti Antlaşması'nun temel ilkelerini reddederek BM'yi karşısına aldığını, bunun neresinin yeni bir politika olduğunu anlayamadığını belirtti. Soyer bu yeni politikanın Türkiye'ye çok önemli ekonomik, siyasi ve demokratik ilişkileri olduğu AB ile ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlamadığını, kime imkân sağladığına bakıldığında Amerika'nın büyük emperyal niyet-

lerinin yansira Kıbrıs Rum Kesimi ile Yunanistan'ın diplomasi alanında Fransa, Mısır, İsrail ve Ortadoğu ile Doğu Akdeniz ülkeleriyle ittifaklar yapmasına imkân tanıdığına işaret etti.

Soyer'in ardından sözü devralan Taçoy, Kıbrıs olaylarının ne zaman

Kıbrıslı Türklerinin Annan Planı'nı destekleme kararları neticesinde dünyaya vermiş olduğu güzel mesajdan dolayı anlamı kalmayan izolasyonların ekonomik gelişmelerini engellemeyecek bir şekilde ve ayrılıkçılığa yol açmadan kaldırılmasının yer aldığını, bunun üzerine AB'nin Kıbrıslı Türklerin tanınma olmadan bir şeki-

başladığına dair kendi içimizde hep tartışırken, dışarıda ise 74'ten sonrasının konuşulurken öncesinin konuşulmadığına, 2 Ağustos 1975 tarihinde BM nezdinde iki taraf arasında yapılmış olan Nüfus Mübadelesi Antlaşması ile iki taraf oluşmuş olduğunu ve 1960 Anayasa'sının içeriklerinin esas olarak orada bozulmuş olduğunu, bunun üzerine 77-79 Doruk antlaşmaları ve yakın tarihe kadar gelen sürecin yaşandığını açıkladı. Annan Planı sonrası Genel Sekreteri tarafından BM Güvenlik Konseyi'ne sunulan Kofi Annan Raporu'nun Güvenlik Konseyine götürülmeyen ilk rapor olduğuna dikkat çeken Taçoy, raporda

de pozitif yönde etkilenmelerine katkıda bulunacak olayların gündeme getirerek Mali Yardım Tüzüğü, Yeşil Hat Tüzüğü ve Direk Ticaret Tüzüğü konusunda karar ürettiklerini belirtti. Bugün yeni bir açımdan bahsedildiğini, esasında bu açılım yeni olmadığını, 11 Şubat 2014 ortak deklarasyonunun "originators" diye geçen biri Kıbrıs Türk Devleti ve diğeri Kıbrıs Rum Devleti olan iki tane devletin neşet eden egemenlikleri ("eminates") ile oluşan tek egemenliğe ve tek vatandaşlığa gidış içerdiğini hatırlatan Taçoy, bugün Kıbrıs Rum Kesimi'nin tek başına idare ettiği bir yönetimini herhangi bir şekilde bozup bizi buna

dönüşümlü başkanlık sistemi içerisinde ortak yapacak hakkı asla kabul etmeyeceklerini ifade etti.

1968'den günümüze geçen süre zarfında bir yılgnlık ve bir psikolojik yorulma, "exhaustion" yani bir tükenmiş sendromu yaşanmaya başladığına dikkat çeken Özersay ise, farklı tekniklerle ve farklı yerlerde bütün diplomatik yöntemlerin, farklı siyasi görüşlerden liderlerin katılımıyla denendiği ve tüketilmiş olan bir süreçten geçildiğini ve gelinen noktada aslında daha farklı bir çözüm modeli diye bir şeyin tartışılma noktasına geldiğini, aslında şartların bunu ortaya çıkardığını açıkladı. Kıbrıs Rum siyasi liderliği kendi düşüncesi ile daha farklı bir çözümü de ben görüşmeye hazırım dediğini ve Pandora'nın kutusunu kendisinin açtığına dikkat çeken Özersay, BM'nin Kıbrıs'ta dahil

oluşuna dayanan tarihçesine baktığımızda, ilk kez iki toplumlu, iki bölge- li siyasi eşitliğe dayalı federal çözüm dışında bir çözüm öneriniz var ise gelin konuşalım diyebildiğini vurguladı. Özersay daha farklı bir çözüme ihtiyacımız var politikasının doğru olabileceğini ama politikanın kendisinin nasıl şekillendirildiğine bakmak gerektiğini, bir çözüm ile birlikte elde edilebilecek uluslararası statüyü veya egemen eşitliği çözümden önce bir ön şart olarak konulursa bunun doğal olarak uluslararası aktörler ve diplomatlar nezdinde acaba başlamasını mı istemezler müzakerelerin de kendi müzakere çerçevelerini önşart koymak gibi bir durum ortaya çıkardılar düşüncesini tetiklediğini belirtti. Aynı şekilde Kapalı Maraş'ın Kıbrıs Türk yönetimi altında açılması politikasının öncesi ve sonrasının da iyi tasarlanması halinde doğru ve başa-

rılı bir politika olabileceğine değinen Özersay, ancak bugün gelinen noktanın bu olmadığını belirtti. Doğal gaz konusunun ise diğer iki konuya göre nispeten sadece politikanın doğru olmasının değil uygulamada da genel anlamda ana hatlarıyla doğru yürütüldüğünü söyleyebileceğini, bu politikanın uygulanmasında sadece defansif değil, Türkiye'nin deniz yetki alanlarını ilan ederek bunun içerisinde lisans almaya çalışan, KKTC ile birlikte blogları ilan eden, kazıyı fiilen yapabilmek için kendi kazı gemisini alan bir yaklaşımla karşı tarafın dengelendiğini ifade etti.

Bugün yaşadığımız bütün çelişkilerin özetinde Türkiye'nin Kıbrıs ile ilgili politikalarının istikrarsızlığı yattığını düşündüğünü ifade ederek sözlerine başlayan Akar, 1974 Barış hareketinden hemen sonra 13 Şubat

1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulduğunu, bunun ne BM ne de dünyanın başka bir yerinde ayrılıkçı, bölücü, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni parçalamaya yönelik olarak değerlendirilmediğini ve bu sayede merhum Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın 1977 ve 1979 yıllarında iki tane Doruk Antlaşması imzalayabildiğini, burada Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığının ve bağımsızlığının kabul edildiğine ve Maraş'ın Kıbrıs sorunu çözülmeden verilmesinin kabul edildiğini, şimdi ise Maraş Vakıf malı mı değil mi diye aslında kendi kendimizi aldatmaca ve iç siyasete yönelik bir tavır izlediğini, ayrıca 1983'te ayrı devlet ilan edilmesinden bu güne Kıbrıslı Türklerin hayatında veya Kıbrıs politikasında herhangi bir değişiklik olmadığı ifadelerinde bulundu. Akar, 2003'te kapıların açıldığını ve 2004'te Annan Planı referandumunu olduğunu,

Türkiye desteği ile Kıbrıs Türklerinin kabul ettiği planı Rumların reddetmiş olduğunu, buna rağmen bir hafta sonra AB üyesi yapıldıklarını, 1960 Garanti Antlaşmalarına göre garantörlerin üye olmadığı herhangi bir birliğe Kıbrıs'ta tarafların tek başlarına giremeyeceklerinin net olduğu halde Türkiye bunu veto etmediğini belirtti. Sonra ne oldu da Kıbrıs politikasında şahinleşildi diye sorgulayan Akar, bunun cevabının Rum tarafının federal çözüme yaklaşmaması olduğunu belirtti. 27 Haziran 2019 tarihli İngiltere'nin ünlü Times gazetesinin bir haberinde önemli bir itiraf bulunduğu dikkat çeken Akar, doğal gaz yatakları 2003 yılında çizilen ve uluslararası kabul gören münhasır ekonomik bölge sınırları içinde olduğunu belirttiği, yani Rum tarafının Annan Planı görüşmesi yaparken meğer 2003 yılında bu doğal gaz yataklarını ken-

di egemenlik sınırları içerisine alan her türlü girişimi uluslararası düzeyde yapmış ve kabul görmüş olduğunu açıkladı.

Kıbrıs sorununda çözüm arayışlarının yeniden kilitlendiği bir dönemde olduğumuzu belirterek sözlerine başlayan Batıbay ise, bu kilitlenmenin nedenini 1963'te başlayan Kıbrıs hükümetinden ayrılması ya da atılması olarak başlayan siyasi eşitsizliğin zaman içerisinde Türk tarafının aleyhinde güçlenmesinde gördüğünü, Kıbrıs Rum tarafının Kıbrıs adına 2004 yılında AB'ye girişinin siyasi eşitsizliği artıran bir gelişme olduğunu, bir de 2016'dan bu yana Türkiye'nin gerek ABD gerek ise AB, yani Batı ile olan ilişkilerinde artan sorunlar paralelinde Doğu Akdeniz ve bölgedeki artan yalnızlığının Rum tarafına geniş bir hareket alanı sağlamasıyla bu siyasi

eşitsizliğin iyice artması sonucunda 1977-79 antlaşmalarından bu yana 40 kusur yıldır üzerinde konuşulan, tartışılan, iki bölgeyi iki toplumlu federasyon tezini artık Rum tarafı terk etmiş görüldüğünü, öyle federasyonun gerektirdiği uzlaşmaları ya da tavizleri vermek yerine Kıbrıs sorunu adadaki iki toplum arasındaki bir sorundan, Türk tarafının Batı ile olan bir sorunu olarak dönüştürmek için elverişli bir zemin oluştuğunu, Rum tarafının lehine işlediğini düşündüğü bu statükoyu sürdürüyor olduğunu ifade etti.

Türk Dış Politikasının Alternatifleri

Maraş konusunun çözülebilmesi için üç tane alternatif bulunduğunu belirten Sözen, bunların birincisinin kapsamlı çözüm olduğu, ikincisinin BM şemsiye altında BM kararları ile sadece Maraş'ın değil Maraş'la beraber başka konularında beraber ele alınacağı bir paket olduğunu ve bir üçüncü alternatifinin Taşınmaz Mal Komisyonu'nu etkin çalıştırıp onun marifetiyle davaları AİHM'ye gitmeden çözmek olduğunu açıkladı. Maraş'ı sadece askeri bölge olmaktan çıkarıp Taşınmaz Mal Komisyonu'nun yetki alanına verilmesinin yeterli olmadığı konusunda uyarıda bulunan Sözen, Taşınmaz Mal Komisyonu'na çok ciddi bir maddi katkı koyulması gerektiği belirtti. Elinde bir sihirli değnek olsa içinde kapalı Maraş'ın, Kıbrıslı Türklere doğrudan uçuşların, hidrokarbonun, ve Türkiye'nin deniz ve hava limanlarını Kıbrıs Rum Tarafına

açabileceği kapsamlı bir paketin tartışılmasını ve hayata geçmesini sağlayacağını belirten Sözen, bu başarılı işbirliğinin giderek başka alanlara da yayılacağını ve kapsamlı bir çözümü de tetikleyebileceğini düşündüğünü ancak böyle bir girişimin çok ciddi bir diplomatik hazırlık ve kampanya gerektirdiği ifadelerinde bulundu.

Esas sihirli kelimenin Kıbrıs sorununda karşılıklı kabul edilebilir çözüm olduğunu ve bunun BM parametrelerine bağlı içinde siyasi eşitlik ve iki bölgeyi iki kurucu devlet olan bir çözüm modeli olduğuna işaret eden Sözen, Maraş konusunun da ele alınması gerektiğini, ancak bunun sağlıklı

bir şekilde gündeme alınarak ve uluslararası hukuka saygılı bir şekilde yapılması gerektiğini vurguladı. Soyer, Maraşlı Rumların Taşınmaz Mal Komisyonu'na başvurularının Maraş'ın evkaf malı olduğuna dair mahkeme kararına atıf yapılarak reddedilmesi üzerine AİHM'ye gitme konusunda girişimler yapması ve bu konuda AİHM'nin Türk tarafının uyarması üzerine Maraş açılımının gündeme geldiğini, ancak iç siyaset aracı olarak kullanıldığını, bunun doğru usulünün ilgili kararlarında yetkili olduğun belirten BM ile koordineli bir şekilde yapılması olduğunu, buraya gelip malını işletecek olan insanların statüsünün ve hukuk güvencesinin ne olacağı, yönetime nasıl katılacaklarının ve hangi yönetim mekanizmasına bağlı olacaklarının iyi planlanması gerektiğini sözlerine ekledi.

Kendi içimizde birçok tartışmaya yol açan Maraş konusunun bir örneğinin Mısır'da vakıf mallarına açılan davalar olduğuna işaret eden Taçoy ise, bu konuda Türk tarafı için üç tane seçeneğin olduğunu ya Maraş'ın turistik gezilere açılacağını ya uluslararası arenada çok büyük tepkiler alarak yıkılıp yeniden ihsan edileceğini, ya da bugün olduğu gibi bir şekilde açılıp Tazmin Komisyonu'na devredileceğini açıkladı. 2015 yılında Kıbrıs Rum Kesimi ekonomik sıkıntıya girdiği zaman, ekonomik açılımın gerçekleşebilmesi için üslerin bir kısmını eski maliklerine devrettiğini hatırlatan Taçoy, Türk tarafının Maraş açılımında mazeretinin ortada olduğunu, hem hakkını kaybedenlere haklarının verilmesi, hem de ekonomik anlamdaki gelişmelerin sağlanması için buranın açılmasının şart olduğunu, ancak bir adımın daha ol-

duğunu, bireylere sağlanan imkanın eğer varsa eksiklerini tamamlanması suretiyle bir adım ileriye taşınması gerektiğini, Maronitlere ve burada yaşayan Rumlara sağlanan imkanın bir adım ileriye taşınarak, haklarının daha uygulanabilir, daha görülebilir, daha yaşanabilir bir hale getirilmesi gerekli olduğunu ancak bu şekilde o insanlar gelip buralarda yaşam alanı talep edebileceklerini ifade etti.

Özersay, kategorik olarak başka bir ortaklık şeklini reddeden bir yaklaşım yerine, daha evrimsel ve daha zamana yayılmış bir ortaklık tarifi yapılmasının çok daha gerçekçi, çok daha uygulanabilir bir model olabileceğine, bunun da daha geniş bir perspektif ve paketler üzerlerindeki pazarlıklar ile yapılması gerektiğine, özellikle doğal gazla ilgili olarak eğer bugünden başlayacak bir işbirliği tarafların birbirlerinin statülerine halel gelmeyecek şekilde tarif edilebilirse, mesela nasıl ki herhangi bir tanımlı olmaksızın Kıbrıs sorununun çözümü için bir uluslararası Kıbrıs Konferansı'nda bir araya gelip gayri resmi olarak konuları tartışabiliyorsa, uluslararası gayri resmi doğal gaz konferansında bir araya gelip bu diyalog sürecini başlatmayı zorlamak gerektiğini, eğer başka devletlerin de haklarını ilgilendirdiği düşünülüyorsa bölgesel bir gayri resmi uluslararası toplantı organizasyonu yapılabileceğini, bir diğer yolun ise bugün bu süreçlerin içerisinde yer almış olan, angaje olmuş olan, uluslararası şirketler üzerinde bu işbirliği modeli şekil-

lenebileceğinin, böyle bir işbirliğinin zaman içerisinde güvenin oluşmasını sağlayacağını ve ucunun evrimsel ortaklığa ("evolutionary partnership") doğru devşirebileceğinin, bugün içinde bulunduğumuz şartlarda bu yöntemin gerçekçi bir çıkış yolu olabilir diye düşündüğünü belirtti.

Akar ise devamlı olarak Türkiye aleyhine orada burada yayınlar yapan bir gazeteci arkadaşının, birkaç yıl önce Rum tarafındaki üç siyasi parti lideri ile bir yemeğe oturduğunu ve yemekte dürüstçe üçüne de, asker tamamen çekilse Kıbrıs'tan, bütün topraklarınızı geri versek, federasyona evet dermisiniz diye sorduğunda üçünden de hayır cevabını aldığını ve federasyon asla olmayacak dediklerini söylediğini açıklarak, ne ENOSİS (Yunanistan'a ilhak) olur, ne de Türkiye'ye taksim olur diyen Doruk Antlaşmalarına rağmen bir çözüme gidilmediğini, çünkü iki kesimin de çözümü bu şartlarda aslında kendi iç cephelerinde siyasi çıkarları doğrultusunda değerlendirdiğinden sakıncalı gördüğünü, şu an yaşadıklarımızın yine iç tribünlere oynama siyasetinin bize kurduğu darbe olduğunu, aslında Türkiye'nin Rumları federal çözüme zorlayıcı politikalar geliştirmesinin lazım olduğunu belirtti.

Batıbay ise statükoyu acaba Türk tarafı olarak tek taraflı davranışlarla değiştirebilir miyiz, değiştiremez miyiz diye düşünülmesi gerektiğini İsviçre'deki müzakere sürecinin kopmasından beri çeşitli vesilelerle

dile getirdiğini vurguladı. Tek taraflı yapılabilecek seçeneklerin birinin adada yapılabilecekler olduğu belirten Batıbay, bunların Taşınmaz Mal Komisyonu'nun bugünkü KKTC topraklarında yaklaşık %74'ü Rum malı olan mülkleri Türkleştirmek ve Avrupa hukukuna göre gönüllülük esasına göre kamulaştırmak için sağladığı fırsatın değerlendirilmesi, Maraş'ın Türk yönetimi altında askeri bölge olmaktan çıkarılarak Taşınmaz Mal Komisyonu'nun görev alanına devredilmesi, ve Maronitler'in terketmiş olduğu köylerine dönmesine imkan verilerek KKTC'nin çoğulculuğunu pekiştirilmesi olarak ifade etti. Uluslararası alanda yapılacaklar konusunda ise Batıbay, iki devlet formülünün hiçbir başarı şansının olmadığını bilmesi gerektiğini, ben iki devlet istiyorum demenin, ben Kıbrıs'ta çözüm istemiyorum yani statükonun devamından yanayım demek olduğunu, aslında Rum tarafının federal çözüm istemediğini çünkü zamanın lehine işlediğini düşündüğünü, ama uluslararası toplum ile uyumlu hareket eder gibi davranabildiğini, buna bizim politikalarımızın olanak verdiğini, bunu değiştirmek için iki şey yapılabileceğini, siyasi irade göstererek yoğun, kısa dönemli ve son tarihi belli bir müzakere sürecinde Federasyonu görüşmeye hazırız ve ikinci olarakta bunun ucu açık değil, eğer Rum tarafı yine uzlaşmazsa, o zaman Türk tarafı üzerindeki kısıtlanmaların kaldırılmasını önceden kabul edilmesini istiyoruz denmesi gerektiğinin altını çizdi.

Devrim ŞAHİN | Doğu Akdeniz Üniversitesi & Kıbrıs Politikalar Merkezi | Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler | Araştırma Asistanı | e-posta: devrim.sahin@emu.edu.tr

***Panel etkinliğinin video kaydını seyretmek için barkodu okutun lütfen.**

Türkiye'nin Kıbrıs'ta Politikası ve Küresel Bölgesel Dengeler

(Panel Deşifre Özeti)*

The graphic is a dark grey rectangular panel with white text and icons. At the top left is a camera icon. At the top right is the EU flag logo followed by the text 'EUROPolitika Dergisi'. In the center, the word 'PANEL' is written in large white letters. Below it, 'Girne - KKTC' is written. To the left is a circular portrait of Prof. Dr. Ahmet Sözen. To the right of the portrait, the title of the panel is written in white: '"TÜRKİYE'NİN KIBRIS'TA YENİ POLİTİKASI VE KÜRESEL BÖLGESEL DENGELER"'. Below the title, the name and affiliation of the speaker are listed: 'Prof. Dr. Ahmet Sözen, Doğu Akdeniz Üniversitesi'. At the bottom, there are social media icons for YouTube, Facebook, Twitter, and Instagram, along with the website 'europolitikacom' and the email 'iletisim@europolitika.com'.

Prof. Dr. Ahmet SÖZEN
Doğu Akdeniz Üniversitesi Siyaset Bili-
mi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başka-
nı & Kıbrıs Politikalar Merkezi Başkanı

Küresel ve bölgesel gelişmeleri dik-
kate almadan yereli tartışmanın çok

miyopik bir yaklaşım olacağını belir-
ten Ahmet Sözen, son 10 yıla bakıldı-
ğı zaman küresel çapta yükselen bir
popülist siyasetin olduğunu görül-
düğüne, genel olarak popülist siya-
setçilerin anti-statükocu olup varolan
nizamdan memnun olmadıklarını ve

*Panel deşifrenin tam metni Kasım ayında yayınlanacak olan *"AB'nin Doğu Akdeniz Jeoekonomi Politi-
kaları ve Geleceği"* başlıklı özel sayımızda yayınlanacaktır.

bu tür popülist siyasetçiler ne kendi mahkemelerini veya parlamento gibi kurumlarını, ne de uluslararası kurumları dikkate almadıklarını belirtti.

Sözen sözlerine devamla bu çerçevede son yıllarda küresel bazda gördüğümüz yeni bir güç dengesi yeni bir güç konfigürasyonunu gözlemlendiğini, çok kısacası Amerika'nın nispeten düşüşü, aynı zamanda özellikle Çin'in ve Rusya'nın göreceli olarak yükselişinin etkilerinin bölgelere de yayıldığını örneğin Doğu Akdeniz'e. Yani Fransa'nın Doğu Akdeniz'de daha görünür olmasının ve Türkiye ile olan ilişkilerinde tansiyonun yükselmesinin rastlantısal olmadığını, değişen güç dengelerine herkesin ayak uydurmaya çalıştığını, o yüzden de her ülke kendi egemenliğini ve etki alanını daha çok güçlendirmeye çalıştığını, aynı sebepten Türkiye'nin son yıllarda Mavi Vatan konseptini geliştirip bir doktrin olarak öne çıkarmasının rastlantısal olmadığını ifade etti.

Orta Doğu'da ise özellikle Arap Baharı sonrası ciddi bir güç dengesi değişimi yaşandığına dikkat çeken Sözen, Türkiye'nin Arap Baharı konusunda aldığı tutumun bununla alakalı olduğunu, bu bölgede Türkiye'nin önünde çok farklı sebeplerden dolayı bir blok oluştuğunu, bir tarafta Kıbrıslı Rumların güdümünde Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan, Türkiye'nin ilişkilerinin bozulduğu hem İsrail hem Mısırda çok ciddi işbirliği içine girip Türkiye'nin karşısında

bir blok oluşturduğunu, bu yüzden Türkiye'nin Libya ile olan antlaşması rastlantısal değil, Doğu Akdeniz'de Türkiye aleyhine olabilecek bitileri önleyebilmek için olduğunu ve donanmasıyla İtalyan ENI şirketinin Doğu Akdeniz'de kazı yapmasını durdurmasının işte bu politikaların bir parçası olduğunu düşündüğünü açıkladı.

Sözen Doğu Akdeniz'de esas konunun enerji değil, jeopolitik bu güç dengelerinin değişmesi olduğunu vurgularken, Türkiye'nin iki devletli çözüm dediğimiz politikaya dönüşünde bu hem küresel hem bölgesel gelişmelerin büyük önemi bulunduğunu, Türkiye'nin AB ile olan ilişkileri 10 yıl öncesine göre kıyasladığınızda eskiden bir çıpa gibi görünen AB'nin artık Türkiye için çok fazla bir şey ifade etmediğini, o yüzden de çok rahat bir şekilde Türk tarafının bu politikasını da rahatça değiştirebildiğini belirtti.

2004 yılında Annan planı sonrası gelişmelerin Türk dış politika yapımcılarında bir bıkkınlık (Frustration) ve Kıbrıs Türk halkında da bir hayal kırıklığı yarattığına dikkat çeken Sözen, Annan Planı sonrası dönemde Cenevre'de başlayıp Mont Peleran ve Crans Montana'ya uzanan sürece kadar Türk tarafının iki bölgeyi iki toplumlu Federasyon tezini desteklemeye devam ettiğini, ancak bilindiği gibi Crans Montana'da masayı terk eden tarafın Anastasiadis olması bu yaratılan bıkkınlığa tuz biber ekledi-

ğini, hidrokarbon konusunda ise Kıbrıs Rum tarafının herhangi bir şekilde Kıbrıslı Türkler ile ortak komite bir ortak karar mekanizmasına yanaşmasının yerelde Türk tarafını bu politikaya değişimine, en azından doğru yittiğini düşündüğünü açıkladı.

Sözen bu politika değişiminin gerçekten geleneksel Türk dış politikasından bir kopuş mu, yoksa içinde resmi müzakere öncesi pazarlık döneminde el yükselterek Rum tarafını iki toplumlu federasyona zorlayacak taktiksel adımların da olduğu daha büyük bir stratejinin parçası mı olduğundan emin olmadığını da sözlerine ekledi.

Türkiye'nin yeni ABD (Biden) yönetimiyle daha işleyebilen daha normalleşmiş bir ilişkiye doğru evrilebilirse ve AB ile olan ilişkilerini daha normal bir düzeye getirebilirse, Türkiye'nin daha önce de Lüksemburg zirvesi sonrası 1997-2000 yıllarında yaptığı gibi konfederasyon dışında bir şey konuşmayız dedikten sonra tekrar iki toplumlu iki bölgeli federasyon tezine dönülebileceğine dikkat çeken Sözen, Batı ile ilişkilerin daha kötü bir yere evrilmesi durumunda ise bugün en azından söylemde olan iki devletli çözümden Türk tarafının kısa bir süre içerisinde çark edeceğini düşünmediğini ifade etti.

Türk tarafının pozisyonu ve Maraş konusunda yeni politikanın zamanlamasının ne kadar doğru olduğu konusunda yorumda bulunan Sözen, bugün Türkiye'nin uluslararası top-

lum nezdindeki imajına baktığımızda yapılabilecek en yanlış zamanda yapıldığını düşündüğünü, ne BM daimi ülkelerinden ne AB'den ne de dost kardeş dediğimiz ülkelere bu yeni politikaya ciddi bir destek şu anda bulunmadığını belirtti.

Kamuoyu araştırmalarına göre alternatif çözüm modelleri test edildiğinde her iki halkın çoğunluğunun ileride yapılacak bir referandumda kabul edebileceği yegane modelin iki toplumlu iki bölgeli federasyon olduğuna dikkat çeken Sözen, Türkiye'nin Maraş konusunda bir adım atmasının gerekli olduğunu, Taşınmaz Mal Komisyonu'nda Maraş sakini Rumların başvuruları olduğu, bunların ilerletilemediğini ve günün sonunda bu başvuruların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşınıp pilot davalar açılacağını ve bundan dolayı da ileride Türkiye'nin binlerce davayla yüz yüze kalacağına vurgu yaptı.

Sözen Maraş konusunun çözülebilmesi için üç tane alternatif bulunduğunu, bunların birincisinin kapsamlı çözüm olduğu, ikincisinin BM şemsiyesi altında BM kararları ile sadece Maraş'ın değil Maraş'la beraber başka konularında beraber ele alınacağı bir paket olduğu ve bir üçüncü alternatifinin Taşınmaz Mal Komisyonu'nu etkin çalıştırıp onun marifetiyle davaları AIHM'ye gitmeden çözmek olduğunu açıkladı.

Maraş'ı sadece askeri bölge olmaktan çıkarıp Taşınmaz Mal Komisyo-

nu'nun yetki alanına verilmesinin yeterli olmadığı konusunda uyarıda bulunan Sözen, Taşınmaz Mal Komisyonu'na çok ciddi bir maddi katkı koyulması gerektiği ve son yıllarda Taşınmaz Mal Komisyonu'na verilen katkılara baktığınız zaman iyimser olmak için elimizde hiçbir sebep bulunmadığını belirtti.

Elinde sihirli değnek olsa içinde kapalı Maraş'ın, Kıbrıslı Türklere doğrudan uçuşların, hidrokarbonun, ve

Türkiye'nin deniz ve hava limanlarını Kıbrıs Rum Tarafına açabileceği kapsamlı bir paketin tartışılması ve hayata geçmesini saplayacağını belirten Sözen, bu başarılı işbirliğinin giderek başka alanlara da yayılacağı ve kapsamlı bir çözümü de tetikleyebileceğini düşündüğünü ancak böyle bir girişimin çok ciddi bir diplomatik hazırlık ve kampanya gerektirdiğini ifade etti.

***Videoyu izlemek için Kare Kodunu okutabilirsiniz.**

PANEL

Girne - KKTC

"TÜRKİYE'NİN KIBRISTA YENİ POLİTİKASI
VE KÜRESEL BÖLGESEL DENGELER"

Ferdi Sabit SOYER
Eski KKTC Başbakanı

youtube.com/c/EUROPolitikaNews

/ europolitikacom

iletisim@europolitika.com

Ferdi Sabit SOYER
KKTC Eski Başbakanı

Organize edilen panelin farklılıkların saygıyla tartışılması farklı görüşlerin ve farklı bakışların korkusuzca ve özgürce tartışılmasına katkı sağlaması temennisiyle konuşmasına başladı.

Doğu Akdeniz'de hakimiyetin ve Kıbrıs'ta pozisyon alabilmenin dünyadaki global hakimiyet kavgası ile etkilenen stratejik öneme sahip olduğunu belirten Soyer, bu çerçeveden bakıldığında dünyada meydana gelen her ekonomik ve siyasal değişimin Doğu Akdeniz ve Kıbrıs'a yansıdığını ve büyük ölçüde bizi etkilediğini belirtti ve bu yüzden genel ve bölgesel gelişmelere fevkalade önem verilmesi gerektiği kanısında olduğunu belirtti.

Kıbrıs Türklerinin büyük bir varoluş savaşı verdiğini ve 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Antlaşmalarıyla bir konum elde edildiğini hatırlatan Soyer, tarihte ilk defa Kıbrıs Türk halkına adanın geleceğinde eşit bir toplum statüsü verildiğini ve Türkiye'ye da ulusal kurtuluş savaşı sonrasında Misakı Milli sınırları dışında bir coğrafyanın geleceğini belirleme konusunda garantörlük hakkıyla bir konum verildiğini vurguladı. Soyer ayrıca Rahmetli Fatin Rüştü Zorlu'nun büyük bir ustalıkla mutfağında açıcılık yaparak katkı sağladığını ancak adanın çok anılmadığının altını çizdi.

İngiltere'nin ise dünyadaki gelişmeleri hesaba alarak, Ortadoğu'daki bağımsızlık hadiselerinin yarattığı çelişkileri ve iki NATO üyesi olan Yunanistan ile Türkiye arasında Kıbrıs

üstünden çatışma olasılıklarını değerlendirek, ada yönetimini Kıbrıslı Türk ve Rumlara bıraktığını ancak 99 mil kareyi koruyarak bölge ve dünya siyasetindeki etkinliğini devam ettirdi.

Kıbrıs Türklerinin bu antlaşmayla siyasal eşitlikle ve adadaki bir diğer toplum olarak varlığını güvenceye alırken; Türkiye'nin adanın toprak bütünlüğünün ve anayasal düzeninin garantörü olduğunu vurguladı.

Günümüz koşullarına bakıldığında ise, yeni politika denen siyasetin (İki Devletli Çözüm) neresinin yeni ve yeni olan ne olduğunu kendi kendine sorguladığını belirten Soyer, iki ayrı devlet diyoruz ama toprak bütünlüğü ve anayasal düzenin korunması ilkesinin olmadığına dikkat çekti. Bir yandan Suriye ve Irak konusunda toprak bütünlüğünde ısrarcı olduğunun altını çizen Soyer; Türkiye'nin kendi garantörü olduğu toprak bütünlüğü ilkesini göz ardı etmeye başlarsa bunun nerede duracağını kesinlikle belli olmadığı vurguladı. Eğer bu yeni politikanın taktik ise bize ne sağladığını merak ettiğini ifade eden Soyer, dünyanın dört tarafında birbiri ile kavga eden BM Güvenlik Kurulu'nun (BMGK) beş daimi ülkesinin (ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin) en son BMGK karar tasarısında bize karşı birleştiğine işaret etti.

Türk tarafının elinde çok büyük bir fırsat olduğunu ancak bunu kullanmadığına da değinen Soyer, BM Ge-

nel Kurul Başkanı'nın bir Türk olarak Volkan Bozkır'ın seçildiğini ve bunun değerinin Filistin'de Gazze meselesinde kendisinin girişimleriyle Genel Kurulun toplanmasının ne kadar etkili bir diplomatik güç olduğunu ve İsrail saldırganlığının nasıl bertaraf edildiğini yaşayarak gördüğümüzü belirtti. Ancak onun bulunduğu bu BM Genel Kurulu döneminde Türk tarafının BM genel parametrelerini reddederek ve aynı zamanda 1960 Garanti Antlaşması'nın temel ilkelerini kendi eliyle iterek BM'yi karşısına aldığını anlatan Soyer, bunun neresinin yeni bir politika olduğunu anlamadığını belirtti.

Soyer bu yeni politikanın Türkiye'ye çok önemli ekonomik, siyasi ve demokratik ilişkileri olduğu AB ile ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlıyor mu veya bu yeni taktiğin oradaki muhafazakar yada şoven Avrupalıların kendilerinden bağımsız olarak Türkiye'ye bir imkan getiriyor mu diye sorguladığını ancak bunun cevabının hayır olduğunu ifade etti. Sözlerine devamla Türkiye'nin AB üyelik sürecinin duraksaması gibi maalesef bu hadiseler dolayısıyla çok önemli avantajı olan Gümrük Birliği olgusunun yenilenmesine ve gelişmesine de zemin sağlayamayan bu politikanın kapı açmadığına dikkat çekti.

Bu yeni politikanın Doğu Akdeniz siyasetinde kime imkan sağladığına bakıldığında Amerika'nın büyük emperyalist niyetleri olduğunu, Yunanistan'a üslerini açabildiği kadar

açtığı ve güç verebildiği kadar verdiğini Türk tarafının ise yalnızca Yunanistan lobisi ABD’de etkindir diye şikayet ettiğini ifade eden Soyer, bu politikanın getirildiği başka ne var konusunda Kıbrıs Rum Kesimi ile Yunanistan diplomasi alanında Fransa, Mısır, İsrail, ve Ortadoğu ve Doğu Akdeniz ülkeleri ile ittifaklar yaptığını örnek gösterdi. Soyer ayrıca İslam Konferansı’nda üye herhangi bir ülkenin Türk tarafının yeni siyasetiyle ilgili herhangi bir sempatisi olduğuna dair açıklaması olmadığını, aksine Türkiye’nin ilişkilerinin onlarla da kopuşa gittiğine değindi.

Esas sihirli kelimenin Kıbrıs sorununda karşılıklı kabul edilebilir çözüm olduğunu ifade eden Soyer, bunun BM parametrelerine bağlı içinde siyasi eşitlik ve iki bölgeyi iki kurucu devlet olan bir çözüm modeli olduğuna işaret eden Soyer, Maraş konusunun da ele alınması gerektiğini ancak bunun sağlıklı bir şekilde gündeme alarak

ve uluslararası hukuka saygılı olarak yapılması gerektiğini vurguladı. Soyer devamla Maraşlı Rumların Taşınmaz Mal Komisyonu’na başvurularının Maraş’ın evkaf malı olduğuna dair mahkeme kararına atfı yapılarak reddedilmesi üzerine AİHM’ye gitme konusunda girişimler yapması ve bu konuda AİHM’nin uyarması üzerine Maraş konusunun Türk tarafının gündemine girdiğini ifade etti. Mülkiyet haklarını korumak için biz bunu açıyoruz denen Maraş açılımının iç siyaset aracı olarak kullanıldığını belirten Soyer, bunun doğru usulünün ilgili kararlarında yetkili olan BM ile koordineli yapılması olduğunu, buraya gelip malını işletecek olan insanların statüsünün ve hukuk güvencesinin ne olacağı, yönetime nasıl katılacaklarının ve hangi yönetim mekanizmasına bağlı olacaklarının iyi planlanması gerektiğini sözlerine ekledi.

***Videoyu izlemek için Kare Kodunu okutabilirsiniz.**

EUROPolitika Dergisi

PANEL

Girne - KKTC

"TÜRKİYE'NİN KIBRIS'TA YENİ POLİTİKASI VE KÜRESEL BÖLGESEL DENGELER"

Hasan TAÇOY
UBP - Lefkoşa Milletvekili

youtube.com/c/EUROPolitikaNews

/ europolitikacom

iletisim@europolitika.com

Hasan TAÇOY

Ulusal Birlik Partisi (UBP) Lefkoşa Milletvekili

Global olarak bakıldığı zaman Kıbrıs adasının bir kısmının AB'ne girmesi sağlayacak olan bir çalışmanın 90lı yılların ortalarında başladığının görüldüğünü belirterek konuşmasına başlayan Taçoý, ABD'nin ise Güney Doğu Akdeniz'deki hakimiyetini artırmak için Kıbrıslı Rumların Rusya ile olan Ortodoks kardeşlik ilişkilerini sekteye uğratmak için bu politika üzerinden hesaplar yapmaya başladığını ve 2004 yılına kadar bu sürecin devam edip gittiğini belirtti.

Taçoý, Kıbrıslı Rumların AB'ne girişinin Doğu Akdeniz'deki pozisyonlarını farklı yere taşıdığını, Doğu Akdeniz'de Hidrokarbon yatakları olduğu

yeni yeni fark etmeye başladığını 2000'li yılların başlarında petrol fiyatları varil başına 20 dolar tutarlarına kadar düşmesinin Çin, Rusya, Suudi Arabistan ve Brezilya bütçelerini olumsuz yönde etkileyip bölgesel hakimiyetlerin seyrini değiştirdiğini vurguladı.

Taçoý sözlerine devamla bu arada ABD'nin enerji bağımlılığını iddia ederek Doğu Akdeniz bölgesine iyice yerleşmeye başlayıp Mısır'a iki tane büyük tesis kurmuş olduğunun ve devamında Güney Doğu Akdeniz'deki kaynaklardan yararlanmak için politikalar sürdürdüğünü, akabinde Suriye meselesinin ortaya çıkması ve ABD'nin yansın Türkiye ve Rusya'nın Suriye'de varlık göstermesi ile bölgedeki siyaset daha da farklılaştığını, Türkiye Rusya'ya yakınlaşırken,

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi daha ABD bağımlısı olduğunu açıkladı.

Son dönemlerde Çin'in ve Rusya'nın yükselişi bölgede oldukça büyük önem arz etmekte olduğuna işaret eden Taçoy, sözlerine devamla şu ifadelerde bulundu: "Mart 2021'de Çin'in İran'ın Basra Körfezi'ndeki limanına 400 milyar dolarlık bir yatırımın yapılması üzerine İran ile yaptığı antlaşmanın bölgedeki hakimiyeti ve petrol hakimiyetlerini değiştirerek bölge siyasetini üzerinde büyük etkisi olacağını, bunun Arap yarım adasından Cebelitarık'a kadar olan coğrafyayı çok yakından ilgilendirmekte olduğunu ve bu coğrafya üzerindeki siyasetin son dönem içerisinde oldukça farklılaşmaya başladığını, bu çerçevede içinde bulunduğumuz coğrafyanın da getirdiği özellikle, Mısır'ın yeniden Türkiye ile ilişkiye geçmesini sağlamanın, Tunus'ta yaşanan gelişmelerin seyrinin, İsrail'de seçim sonrasında hükümetin kurulamamasının ve Gazze'ye yapılan saldırıların, ve İsrail'de ilk kez bir Müslüman partinin hükümette yer alması gibi olayların bölgenin karakterini, siyasi yapısını ve coğrafyasını değiştirmeye doğru bizleri sürüklediğini belirtti.

Bu gelişmeler doğrultusunda Türkiye'nin Çin'in İpek Yolu kesmiş ise ve İpek yolu çalışmıyorsa demek ki burada ABD'nin de bir başka beklentisi vardır ve Türkiye ile ilişkileri gerçekleştirecek ise o beklentinin Kıbrıs adası üzerindeki çıkarları nelerdir bunun KKTC üzerindeki çıkarları neler-

dir diye düşünülmesi gerekmektedir ifadelerinde bulundu Taçoy, bunun yapılmaması durumunda gidilecek yolda Türk tarafını büyük bir trafik kazasının beklemekte olduğunu çünkü global güçlerin bölge için birtakım hesaplamalarını yapmakta olduklarını bu bağlamda İngiltere'nin AB'den çıkması dahil olmak üzere yapılanmanın çok farklı bir yere gideceğinin kesin olduğu konularında uyarılarda bulundu.

Taçoy sözlerine devamla Kıbrıs olaylarının ne zaman başladığına dair kendi içimizde hep tartışırken, dışarıda ise 74ten sonrasının konuşulduğu, 74te Kıbrıs'taki garantör devletlerden bir tanesinin adayı kendine bağlamak için bir darbe girişiminde bulunması üzerine, bunun karşıtı Türkiye'nin de adaya girip bu oyunu bozması olduğunu, aksi takdirde hepimizin Yunanistan vatandaşı olacağını, ikinci bir konuşulması gereken noktanın ise 2 Ağustos 1975 tarihinde BM nezdinde iki taraf arasında yapılmış olan Nüfus Mübadelesi Antlaşması ile insanların özgür idareleri doğrultusunda Kuzey'den Güney'e ve Güney'den Kuzey'e geçtiklerini, bu antlaşma ile iki taraf oluşmuş olduğunu ve 1960 Anayasa'sının içeriklerinin esas olarak orada bozulmuş olduğunu, bunun üzerine 77-79 Doruk antlaşmaları ve yakın tarihe kadar gelen süreç yaşandığını açıkladı.

Annan Planı sonrası Genel Sekreteri tarafından BM Güvenlik Konseyi'ne sunulan Kofi Annan Raporu'nun Güvenlik Konseyine götürülmeyen ilk rapor

olduğuna dikkat çeken Taçoy, raporda Kıbrıslı Türklerinin Annan Planı'na destekleme kararları neticesinde dünyaya vermiş olduğu güzel mesajdan dolayı anlamı kalmayan izolasyonların ekonomik gelişmelerini engellemeyecek bir şekilde ayrılıkçılığa yol açmadan kaldırılmasının yer aldığını, bunun zerine Avrupa Birliği'nin Kıbrıslı Türklerin tanınma olmadan bir şekilde pozitif yönde etkilenmelerine katkıda bulunacak olayların gündeme getirdiğine ve ardından Mali Yardım Tüzüğü, Yeşil Hat Tüzüğü ve Direk Ticaret Tüzüğü konusunda karar ürettiklerini belirtti.

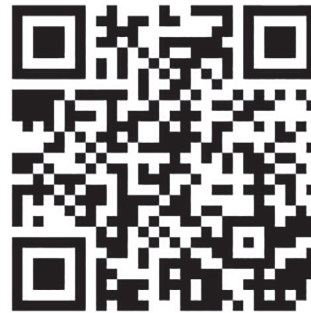
Bugün yeni bir açılımdan bahsedildiğini, esasında bu açılım yeni olmadığını, Annan Planı'ndan sonra içinde "originators" diye geçen biri Kıbrıs Türk Devleti ve diğerleri Kıbrıs Rum Devleti olan iki tane devletin "eminates" diye geçen yani neşet eden egemenlikleri ile oluşan tek egemenliğe ve tek vatandaşlığa gidiş olan 11 şubat 2014 ortak deklarasyonunun bulunduğunu hatırlatan Taçoy, bugün Kıbrıs Rum Kesimi'nin tek başına idare ettiği bir yönetimini herhangi bir şekilde bozup bizi buna dönüşümlü başkanlık sistemi içerisinde ortak yapacak hakkı asla kabul etmeyeceklerini ifade etti.

Taçoy Maraş konusuna da değinerek, kendi içimizde birçok tartışmaya yol açan Maraş konusunun bir örneğinin Mısır'da vakıf mallarına açılan davalar olduğunu, bu konuda Türk tarafı için  tane seçeneğinin olduğunu, ya Maraş'ın turistik gezilere açılacağını,

ya uluslararası arenada çok büyük bir tepkiler alarak Maraş'ın yıkılıp yeniden ihsan edileceğini, ya da bugün olduğu gibi bir şekilde açıp Tazmin Komisyonu'na devredileceğini açıkladı.

2015 yılında Kıbrıs Rum Kesimi ekonomik sıkıntıya girdiği zaman ekonomik aılımin gerçekleşebilmesi için üslerin bir kısmını eski maliklerine devrettiğini hatırlatan Taçoy, Türk tarafının Maraş açılımında mazeretin ortada olduğunu, hem hakkını kaybedenlere haklarının verilmesi, hem de ekonomik anlamdaki gelişmelerin sağlanması için buranın açılmasının şart olduğunu, ancak bir adımın daha olduğunu, bireylere sağlanan imkanın eğer varsa eksiklerini tamamlamak suretiyle bir adım ileriye taşınması gerektiğini, Maronitlere ve burada yaşayan Rumlara sağlanan imkanın bir adım ileriye taşınarak, haklarının daha uygulanabilir, daha görülebilir, daha yaşanabilir bir hale getirmemiz gerekir ki o insanlar gelip buralarda yaşam alanı talep edebilsinler.

***Videoyu izlemek için Kare Kodunu okutabilirsiniz.**

PANEL

Girne - KKTC

"TÜRKİYE'NİN KIBRIS'TA YENİ POLİTİKASI
VE KÜRESEL BÖLGESEL DENGELER"

Kudret ÖZERSAY
Eski KKTC Dışişleri Bakanı

youtube.com/c/EUROPolitikaNews

europolitikacom

iletisim@europolitika.com

*Prof. Dr. Kudret ÖZERSAY
KKTC Eski Başbakan Yardımcısı & Eski
Dışişleri Bakanı & Akademisyen*

Bir politikanın doğru olacağı, doğru uygulanacağı manasına gelmez, eğer politikanın kendisi doğruysa ve doğru uygulanamıyorsa, ortaya konan projenin yarardan fazla zarar vermeye başlayacağını belirterek konuşmasına başlayan Özersay, bunun altını üç başlıkla doldurmaya çalışarak aşağıdaki ifadelerde bulundu:

"Bir kere Kıbrıs sorunu bağlamında yeni bir politika var. Yani iki devletli siyaset, Kıbrıs'ta iki devletli çözüm politikası var. Son 10 yıl içine baktığınız zaman yeni ve farklılaşan bir politika var aslında, Gerek Türkiye'nin Kıbrıs adası ve etrafında gerek ise Kıbrıs Türkü'nün haklarıyla bağlantılı olarak.

Kapalı Maraş'ın Kıbrıs Türk yönetimi altında açılmasının devamını da sonrasını da iyi tasarlıyorsanız doğru ve başarılı bir politika olabilir. Bunun için iyi bir hazırlık yapmanız gerekir, kendi duruşunuzu uluslararası alanda çok iyi anlatabilmeniz gerekir, ve zamanlamayı çok doğru bir şekilde seçmeniz gerekir... Örneğin kapalı Maraş'ın açılması ile ilgili hamle KKTC'deki Cumhurbaşkanlığı seçimlerine çok az bir zaman kala biraz paldır küldür yapılmamış ve hazırlığı iyi yapılmış olsaydı, envanter çalışması bittikten sonra ve uluslararası toplum hazırlandıktan sonra yapılmış olsaydı, doğru olan kapalı Maraş'ın Kıbrıs Türk Yönetimi altında eski sakinlerine açılması politikası bugün çok daha başarılı uygulanabilir ve olumlu sonuçlar vermeye başlayabilirdi. Ama bugün geldiğimiz nokta o değil!

Kıbrıs Meselesi ile ilgili olarak iki devletli çözüm noktasında, bir kere eğer meseleleri konjonktürün ve kendi şartları içerisinde ele almazsak kronik değerlendirmeler yapmış oluruz. Konjonktürde bir farklılaşma olduğu için Kıbrıs'ta iki devletli çözüm yeniden değerlendirilebilir. O anlamda baktığımız zaman aslında şartlarda bir farklılaşma oldu. Yani 1968'den günümüze geçen süre zarfında bir yılgınlık ve bir psikolojik yorulma, "exhaustion" yani bir tükenmiş sendromu yaşanmaya başladı Kıbrıs'ta. Farklı ideolojilerden siyasi liderlerin müzakerelere angaje olduğu ve her defasında federasyonu görüştüğü, farklı tekniklerle ve farklı yerlerde, teknik düzeyde, üst düzeyde ve liderler düzeyinde, yurt içinde yurt dışında, kravatlı kravatsız, pijamalı ve saire gibi, dolaylı ve doğrudan mekik diplomasisi gibi, yani bütün diplomatik yöntemlerin, farklı siyasi görüşlerden liderlerin katılımıyla denendiği ve tüketilmiş olan bir süreçten geçildi, ve gelinen noktada aslında daha farklı bir çözüm modeli diye bir şey tartışılma noktasına geldi. Şartlar aslında bunu ortaya çıkardı.

İkincisi, Kıbrıs Rum siyasi liderliği kendi düşüncesi ile, muhtemelen iki devletli çözümü görüşmek istediği için değil, o federasyon görüşmelerinde sıkışmış olduğu durumdan kurtulmak için, gündem saptırmak için, enerji boşaltmak için, bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanı'na kapalı kapılar ardında, öte taraftan Kıbrıs Rum tarafında Rum dini

liderine kapalı kapılar ardında, bir taraftan görüştüğü AB yetkililerine koridorda veya kapı çıkışında, aslında daha farklı bir çözümü de ben görmeye hazırım dedi ve Pandora'nun kutusunu kendisi açtı aslında. Bu da bu şartları bir miktar oluşturdu, yani masaya daha farklı bir çözümün konulabilmesi ortaya böyle çıktı.

Bir üçüncü nokta da, kabul edelim ki BM'nin Kıbrıs'ta dahil oluşuna dayanan tarihçesine baktığımızda, ilk kez iki toplumlu, iki bölge siyasi eşitliğe dayalı federal çözüm dışında bir çözüm öneriniz var ise gelin konuşalım diyebildi. Böyle bir olay BM tarihinde hiç yoktur. Yani o federal çözüme gidişe dair bir şeyler konuşuldu ama federal çözümün dışında bir çözüm önerisinin de taraflardan birinin masaya koyabilmesi sağlayacak meşru bir zemin sağlanmadı aslında.

Yani Cenevre'ye son toplantıya gitmezden önce Kıbrıs Türk tarafının orada iki devletli bir çözümü masaya koyacağını, federasyonu savunmayacağını, farklı bir çözüm düşüncesi masaya koyacağını herkes gayet iyi biliyordu ama buna rağmen Genel Sekreter bu daveti yaptı, bu toplantıyı yapmakta ısrarcı oldu ve buna rağmen Kıbrıs Rum Siyasi Temsilciliği o toplantıya gidip katıldı. Bu önemsiz bir şey değildir. Ama nasıl formüle edildi, Konferans gayri resmi olarak tarif edilerek aslında BM'ye esneklik sağlandı ve onun çerçevesinde bu toplantı yapıldı ve görüşü ortaya konuldu.

...politikanın kendisi, yani daha farklı bir çözüme ihtiyacımız var cümlesi, doğru olabilir ama politikanın kendisinin nasıl şekillendirildiğine bakmak lazım. Bir çözüm ile birlikte elde edebileceğiniz bu uluslararası statüyü veya egemen eşitliği veya her ne ise çözümden önce bir ön şart olarak ortaya koyup eğer bunu kabul ederseniz ben görüşmeye müzakereye başlayabilirim dersiniz sıkıntı olur. Yani sıkıntı daha farklı bir çözüm şeklinin masaya konması değil aslında çünkü o konulabilir ve tartışılabilir ve savunursunuz.

...Ama bunu savunmak için Kıbrıs Türk tarafı kendi tezini görüşmeye ön şart koydu. Böylece Anastasiadis o Cenevre toplantısında veya ertesinde gelin hadi iki devleti görüşelim dese bile şu anda masadaki kâğıda göre görüşemeyiz, müzakereler başlamaz... çünkü önce BM bir karar alacak, egemen eşitliğimizi kabul edecek, var mı öyle bir yetkisi BM'nin ayrı bir tartışma. Bu doğal olarak makul, mantıklı düşünen uluslararası aktörler ve diplomatlar nezdinde şu düşünceyi tetikledi, acaba başlamasını mı istemeyiz müzakerelerin de kendi müzakere çerçevelerini ön şart koymak gibi bir durum ortaya çıkardılar...

Çıkış yolu ne olabilirdi, aslında o yeni oluşan şartlardan bir tarihi fırsat ortaya çıktı. Daha farklı bir ortaklık tarifi yapabilmek açısından, bizim görüşümüze göre bu bir evrimsel, yani "evolutionary" bir yaklaşımla tarif edilmesi gereken bir şeydir ve hiçbir

şey kategorik olarak reddedilmemelidir. Yani kategorik olarak federasyonu reddeden, kategorik olarak başka bir ortaklık şeklini reddeden bir yaklaşım yerine, daha evrimsel daha zamana yayılmış bir ortaklık tarifi yapılması çok daha gerçekçi, çok daha uygulanabilir, uluslararası toplumun çok daha kolay anlayabileceği, ve belki de sempatiyle yaklaşabileceği bir model olabilirdi...

Doğal gaz da diğer iki konuya göre nispeten sadece politikanın doğru olmasını değil uygulamada da genel anlamda ana hatlarıyla doğru yürütüldüğünü söyleyebiliriz... Yani uzun yıllar içinde bizlerin de yer aldığı, enerji ve deniz yetki alanları konusunda, sadece doğal gaz bağlamında bakılmaması gerek, karasuları, kıta sahanlığı, kıta sahanlığı sınırlandırılması ve onun onayı ve benzer şeyler var..

yıllarca biz mükemmel protesto mektupları yazdık, yani Rum tarafı ve Yunanistan ilan etti, adım attı, deklare etti, biz sürekli protesto ettik. Yani aslında daha basit, daha defansif bir çizgide ilerlerken, gerçekten de 2000li yılların başından itibaren bunda bir değişiklik oldu. Ve, bu politikanın uygulanmasında sadece protesto eden değil, sahaya inen, karşı tarafı dengeleyen, deniz yetki alanlarını ilan eden, bunun içerisinde lisans alma ya çalışan, ondan sonra blogları ilan eden, KKTC ile birlikte bunu yapan, ondan sonra, kazıyı fiilen yapabilmek için, birilerine bunu delege edemedi-

ği için, buradaki uluslararası statü sorunundan dolayı kendi kazı gemisini alan bir noktaya geldi Türkiye Cumhuriyeti. Bu doğru bir politikadır ve uygulanmasıyla ve ana hatlarıyla birlikte doğru uygulanmıştır...

Ancak, bunu Kıbrıs sorununun çözümüne yardımcı bir şeye evirmek gerekir, o da daha geniş bir perspektif ve paketler onlar üzerlerindeki pazarlıklar üzerindedir. Ama, özellikle doğal gazla ilgili olarak ve bu alandaki doğal kaynaklarla ilgili olarak, eğer bugünden başlayacak bir işbirliğini doğru tarif edersek uygulanabilir bir yapı ortaya çıkacaktır ve bunu zorlamak gerekir. Çünkü bundan 10 sene evvel böyle bir şey hiç mümkün değildi ama bugün gelmiş olduğumuz noktada baktığınız zaman Kıbrıs Rum tarafının nasıl ki 2010 yılındaki Mari'de yaşanan patlamadan sonra elektriğe ihtiyacı oldu ve bizi tanımasına rağmen, elektrik kurumundan almak istememesine rağmen (bir kamu kurumu olduğu için), bunu Kıbrıs Türk Ticaret Odası üzerinden elektriği satın alma yoluna gitti çünkü bir ihtiyaç vardı, bu ihtiyacın ötesinde bazen can yakan bedeller de söz konusu olduğunda da işbirliği yapılabilir ve statünün etrafından dolaşılabilir.

Yani bugün Türkiye'nin Kıbrıs Rum Tarafı ile birlikte sahaya inmiş olması, bazı İtalyan firmalarının kazı yapmak yerine, bırakıp kaçma durumunda bırakılması ve bu bölgede uluslararası şirketlerin başımızı acaba belaya

mı sokuyoruz, tartışmalı bir bölgenin içerisinde ben kendi yatırımlarıma neden riske edeyim noktası aslında işbirliğinin kapısını aralayacak olan, motive edecek faktörlerdir. Bu işbirliğinin yöntemleri de yine az önce elektrikten örnek verdiğim gibi tarafların birbirlerinin statülerine halel gelmeyecek şekilde pragmatik yollar bulmalarıdır. O da şu, çözümden önce doğal gaz da tarafların işbirliği yapmasını sağlayacak tetikleyici unsurlar var ama yöntem olarak çok farklı yöntemler üzerinde durulabilir. Mesela herhangi bir tanım olmaksızın, nasıl ki Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümü için birbirimizi tanımıyor olmamıza rağmen, statümüzü kabul etmiyor olmamıza rağmen, Kıbrıs sorununun çözümü için bir uluslararası Kıbrıs Konferansı'nda bir araya gelip gayri resmi olarak konuları tartışabiliyoruz, Kıbrıs ve etrafındaki doğal zenginliklerle ilgili olarak bir uluslararası gayri resmi doğal gaz konferansında bir araya gelip bu diyalog sürecini başlatmayı zorlamak gerekmektedir.

Eğer bu çok komplike geliyorsa, daha doğrusu başka devletlerin de haklarını ilgilendirdiği düşünülüyorsa, aslında bölgesel yani Doğu Akdeniz'i kapsayacak bir gayri resmi uluslararası toplantı organizasyonu yapılabılır. Bu işbirliği için başlangıç olabilir, ama bir diğeri bugün bu süreçlerin içerisinde yer almış olan, anjaje olmuş olan, uluslararası şirketler üzerinde bu işbirliği modeli şekillenebilir. İki farklı şirket, birinde Türkiye

Petrolleri Anonim Ortaklığı Kıbrıs Türk tarafının yetkilendirmesiyle, birinde Rum tarafının yetkilendirdiği, mesela ENI yetkilendirilmesiyle, şirketler üzerinden bu işbirliği başlayabilir. Çünkü her iki şirket veya bütün şirketler “undisputed” bir bölge üzerinde yatırım yapmayı tercih edeceklerdir. Bu yetkilendirme her iki tarafın da verdiği rıza ile çıkacak kaynağı tartışmasız bir kaynak haline getirebilir. Bu da son derece önemlidir!

Bunu iki şirketin işbirliği şeklinde yapmak istemezseniz de örneğin Güney’de 10uncu parselde Rumlar Exxon Mobil ile bir anlaşma yaptılar, lisans verdiler, ama biz mesela 10uncu parseli kapsayacak şekilde yetkimiz görmemize rağmen bir blog ilan etmedik orada, 10uncu parsel

Kıbrıs Türk tarafı bir blog ilan eder ve kendisi de Exxon Mobile’e gibi bir şirket üzerinden anlaşma yapar. Böylece, aynı bölge için Amerikan devletinin yaptığı açıklamaya uygun bir şekilde her iki toplumunda bu kaynaklardan kapsamlı çözüm çerçevesinde hakkı vardır bir Amerikan şirketi üzerinden pratik ve pragmatik bir yol ile devreye sokarsanız. Bu işte iki devletin iş birliği ile zaman içerisinde güvenin oluşmasını sağlayacak ve ucu, bir federasyona da varsa iki ayrı devlete de varsa, evrimsel ortaklığa (“evolutionary partnership”) doğru devşirebilecek, bugün içinde bulunduğumuz şartlarda gerçekçi bir çıkış yolu olabilir diye düşünüyorum.

***Videoyu izlemek için Kare Kodunu okutabilirsiniz.**

EUROPolitika Dergisi

PANEL

Girne - KKTC

"TÜRKİYE'NİN KIBRIS'TA YENİ POLİTİKASI VE KÜRESEL BÖLGESEL DENGELER"

Reşat AKAR
Gazeteci - Diyalog Gazetesi

youtube.com/c/EUROPolitikaNews

/ europolitikacom

iletisim@europolitika.com

*Reşat AKAR
Gazeteci- Diyalog Medya Grubu Genel
Yayın Yönetmeni*

20 Temmuz 1974 Barış Harekatı sonrasında Türkiye'nin Kıbrıs'la ilgili politikası nedir ve Kuzey Kıbrıs'taki yönetimler ne şekilde hareket etti konusunu sorgulayarak sözlerine başlayan Akar, esas olarak kendisine göre bugün yaşadığımız bütün çelişkilerin özetinde Türkiye'nin Kıbrıs ile ilgili politikalarının istikrarsızlığı yattığını düşündüğünü, 1974 Barış hareketinden hemen sonra 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulduğunu, bu Federe Devleti ne BM ne de dünyanın ayrılıkçı, bölücü olarak, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni parçalamaya yönelik olarak değerlendirmedini ve değerlendirmedeği için de merhum Cumhurbaşkanı Rauf

Denktaş'ın 1977 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios ile bir araya gelerek BM Genel Sekreteri öncülüğünde dört maddelik bir antlaşma imzaladığını, eğer Federe devlet bölücü olsaydı Makarios'un zaten o masaya oturmayacağını, 1979'da ikinci bir doruk antlaşmasının Kipriyanu ile olduğunu, yani burada Denktaş'ın da Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığını ve bağımsızlığını kabul ettiğine dikkat çekti. Akar sözlerine devamla aşağıdaki ifadelerde bulundu:

"...Doruk antlaşmalarına göre Maraş'ın BM gözetiminde yeniden yerleşime açılması konusunda anlaşmaya varılmasına öncelik verilecek, bununla eşzamanlı olarak kapsamlı bir çözümün anayasal ve toprak boyutları müzakereciler bakımından

görülmeye başlayacaktır. Maraş konusunda varılacak anlaşma Kıbrıs sorununun diğer boyutlarıyla ilgili görüşmelerin sonucu beklenmeden uygulamaya konacaktır.

Maraş'ın daha Kıbrıs sorunu çözülmeden verilmesini öngören bir antlaşmaya imza atmışız. Ne oldu da sonra Maraş bizim oldu, Vakıf malı oldu, politika değişikliği oldu. O dönem bizim değildi, vermeyi de kabul ediyoruz, şimdi Maraş Vakıf malı mı değil mi toplumun kafasını karıştırıyoruz, ve zannediyoruz ki bütün dünya bizi dinliyor ve inanıyor, kendi kendimizi aldatmaca, iç siyasete yönelik bir tavır olarak görüyorum ben.

Bugün diyoruz ki Rumlar Enosis'ten vazgeçmedi, biz de diyoruz ki taksim... doruk antlaşmaları diyor ki ne ENOSİS (Yunanistan'a ilhak) olur, ne da taksim olur Türkiye'ye. Peki neden bu antlaşmalara rağmen bir çözüme gidilmedi? Çünkü iki kesim de çözümü bu şartlarda aslında kendi iç cephelerinde siyasi çıkarları doğrultusunda değerlendirdiğinde sakıncalı görüyordu.

...75te Federe devleti ilan ettik ve dünya bize karşı hiçbir cephe almadı, ne oldu da biz 1983te ayrı devlet ilanına çevirdik biz bunu ve neden Türkiye'deki askeri idare döneminde bunu başarabildik... o günden bu güne Kıbrıslı Türklerin hayatında veya Kıbrıs politikasında herhangi bir değişiklik var mıdır diye sorguluyorum, örneğin herhangi bir devlet KKTC'yi ta-

nımış mıdır? Hayır. Peki ne oldu? Federe Devlet'ten 40 milletvekilimiz vardı, cumhuriyet kurduk 50ye çıkardık. Federe devlette sayıştaylık, ombudsman'lık gibi bir yığın makam yoktu, onları yarattık. Ne olduk bugün, elektriksiz durumda mıyız bugün, çevre felaketi yaşıyor muyuz bugün, daha ilk defa dün bir anlaşmayla Türkiye'ye zeytin yağı satma yolu açıldı. Devlet ilan ettik de ne kazandık?

Sayın Erdoğan'ın siyaseti neydi? 2000li yıllarda AK Parti iktidarı geliyor... çözüm istiyordu Erdoğan, Denктаş beyi de onun önünde bir engel olarak görüyordu. Ne yaptı, Bürgenstock'a gitti. Dönemin Yunan Başbakan'ı Kostas Karamanlis ile görüştü. Orada anlaştılar, hadi gel çıkalım basın önüne Kıbrıs işi bitti diyelim dedi... Yalnız kaldı açıklayamadı anlaşmayı.

2003'te kapılar açıldı, 2004'te Annan Planı referandumu oldu. Annan Planı'nı Türkiye destekledi. Adamlar gönderildi Kıbrıs'a, köyler gezildi, özellikle Türkiye göçmeni kökenlilerin olduğu Karpaz bölgesinde yoğun baskı yapıldı... ezici bir çoğunluk kabul etti Annan Planı'nı bizde, iki bölge ve iki toplumlu federasyonu. Rumlar son dakika, AKEL Partisi bir de solcu parti... iki üç gün kala referandumu tavır değişikliği yaptı ve hayır çağrısı yaptı taraftarlarına. Yoksa bugünkü Anastasiades'in partisi ve AKEL birlikte destekleselerdi, %50-60'ın üzerinde oyları var, onlar da kabul edeceklerdi. Ne oldu, 2004

yılında Annan Planı'nı 24 Nisan'da Rumlar reddetmiş oldu. Bir hafta sonra AB üyesi yapıldılar. Türkiye'nin o tarihte veto hakkı vardı. 1960 Garanti Antlaşmalarına göre garantörlerin üye olmadığı herhangi bir birliğe tek başlarına giremeyecekleri net olduğu halde Türkiye bunu veto etmedi...

Ondan sonra ne oldu da şahinleştik Kıbrıs politikasında. Rum tarafı federal çözüme yaklaşmadı. Devamlı olarak Türkiye aleyhine orada burada yayınlar yapan bir gazeteci arkadaşımız, birkaç yıl önce Rum tarafındaki üç siyasi parti lideri ile bir yemeğe oturduğunu ve yemekte dürüstçe üçüne de asker tamamen çekilse Kıbrıs'tan, bütün topraklarınızı geri verssek, federasyona evet dermişiniz diye sorduğunu, hayır dediğini üçünün de asla olmayacak federasyon dediklerini söylüyor. O zaman Türkiye'nin ne yapması lazımdı? Türkiye'nin Rumları federal çözüme zorlayıcı politikalar geliştirmesi lazımdı.

27 Haziran 2019 tarihli İngiltere'nin ünlü Times gazetesinin bir haberi var Kıbrıs ile ilgili, Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin doğal gaz yataklarına uzanması Kıbrıs sorununu yeniden alevlendirebilir. Fakat burada bir önemli itiraf var, diyor ki doğal gaz yatakları 2003 yılında çizilen ve uluslararası kabul gören münhasır ekonomik bölge sınırları içindedir. Yani Rum tarafı bizimle nice Annan Planı görüşmesi yaparken, ve Türkiye'de onlara zeytin dalı tutarken, meğer 2003 yılından bu doğal gaz yataklarını kendi egemen-

lik sınırları içerisine alan her türlü girişimi uluslararası düzeyde yapmış ve kabul görmüş. Biz de bu taraftan umutlanmışız çözüm olacak ve Kıbrıs konusu ilerleyecek diye.

Sonra Türkiye ne yaptı, göstermelik olarak bir tane sondaj gemisi vardı, onu Kıbrıs'a gönderdi, (Barbaros Hayrettin Paşa Gemisi). Aslında sondaj filan yapacak bir kapasitesi yoktu, dolaşıyordu açık denizde. Sonra Türkiye iki tane gemi satın aldı, önce Yavuz sonra da Fatih. Tabi burada da ticari meseleler ön plandaydı. Anadolu halkına sondaj derken, iki tane gemiye çok büyük paralar harcadı, kimse de ne kadar alındıklarını bilmiyor. Ne yaptı bu gemiler sondaj yaptı mı, burada doğal gaz buldu mu, ya da herhangi bir rakam var mı elimizde o da yok. Ama Güney Kıbrıs bunu yaptı. Kiminle yaptı, Amerikan Exxon Mobile ile başladı ve geliştirdi.

Şimdi özetleyecek olursak, Maraş politikası da şu anda açıydık açıyorduk... ben bu ülkenin vatandaşı olarak Maraş'ı açamayacağımıza emin olan bir insanım... açsak da adam edemeyeceğimize inanıyorum... Şu an yaşadıklarımız tamamen siyasi belirsizliklerin bir sonucudur. Türkiye'nin Kıbrıs'ta ne istediğini ben bilmiyorum bir vatandaş olarak. İlhak mı, federasyon mu, iki devletlilik diyor, nasıl olacak iki devletlilik dünyanın tanımadığı bir oluşum ile, buranın vatandaşlarının %90'nun kabul etmediği ayrı devletlilik nasıl tanıtılacak, burada da yine iç tribünle-

re oynama siyasetinin bize kurduğu darbedir diye düşünüyorum ben, çok büyük zararlar veriliyor bize, toplumda ümitsizlik vardır, çaresizlik vardı ve bu politika ile nereye gideceğimiz de belli değildir.

***Videoyu izlemek için Kare Kodunu okutabilirsiniz.**

EUROPolitika Dergisi

PANEL

Girne - KKTC

"TÜRKİYE'NİN KIBRIS'TA YENİ POLİTİKASI
VE KÜRESEL BÖLGESEL DENGELER"

Daryal BATIBAY
Emekli Büyükelçi

youtube.com/c/EUROPolitikaNews

iletisim@europolitika.com

Daryal BATIBAY
Emekli Büyükelçi

Kıbrıs sorununda çözüm arayışlarının yeniden kilitlendiği bir dönemde olduğumuzu belirterek sözlerine başlayan Batıbay, bir tarafta Rum tarafı varken bir tarafta da Türk tarafın iki devlet formülüyle ortaya çıktığı bu kilitlenmenin nedenini 1963'te başlayan Kıbrıs hükümetinden ayrılması ya da atılması olarak başlayan siyasi eşitsizliğin zaman içerisinde Türk tarafının aleyhinde güçlenmesinde gördüğünü belirtti. Batıbay konuşmasına devamla aşağıdaki ifadelerde bulundu:

"Burada iki önemli aşama var bu siyasi eşitsizlikte, hukuki eşitsizlik var, öyle diyor kararlar, "equal footing" müzakere diyor ama bir siyasi eşitsizlik var, bir tarafta Kıbrıs hüküme-

ti olarak tanınan Kıbrıs Rum tarafı var, bir tarafta da Türk toplumu var. Kıbrıs Rum tarafının Kıbrıs adına 2004 yılında AB'ne girişi siyasi eşitsizliği artıran bir gelişme oldu. Bir de 2016'dan bu yana Türkiye'nin gerek ABD gerek ise AB, yani Batı, ile olan ilişkilerinde artan sorunlar, bir yandan da Doğu Akdeniz ve bölgedeki artan yalnızlığı ve Rum tarafına geniş bir hareket alanı sağlamasıyla bu siyasi eşitsizlik iyice arttı. Bunun sonucu ne oldu, geldiğimiz noktada bence 1977-79 antlaşmalarından bu yana 40 kusur yıldır üzerinde konuşulan, tartışılan, iki bölgeyi iki toplumlu federasyon tezini artık Rum tarafı terk etmiş görünüyor.

Bunu da 41 yıl diplomatlık yapmış biri olarak, Rum hükümetine danışmanlık yapanların, diplomatların, ay-

nen de bunu tavsiye etmelerini gayet anlayışla karşılıyorum. Çünkü giderek eli güçlenen bir Rum tarafı var, bir AB üyesi olarak, diğer yanda da izolasyonlar altında tanınmamış bir Türk toplumu. Ve gerek bölgede, gerek Batı ile olan ilişkileri giderek bozulan bir Türkiye var. Dolayısıyla öyle federasyonun gerektirdiği uzlaşmaları ya da tavizleri vermek yerine Kıbrıs sorununu Türk tarafı ile Batı arasında bir soruna dönüştürmek, yani adadaki iki toplum arasındaki bir sorundan, Türk tarafının Batı ile olan bir sorunu olarak dönüştürmek için elverişli bir zemin oluştuğunu söylerim. Eminim ki onlar da zaman lehimize işliyor, bunun için bir acele etmemize gerek yok diye söylüyorlardır.

Aynen de Rum tarafı böyle davranıyor. Dikkat ederseniz Kıbrıs sorununu Türkiye ile Batı arasındaki bir uyuşmazlığa dönüştürüyor. Ve bunda da gerçekçi olalım, oldukça mesafe aldığı ortada. Dolayısıyla mevcut statüko altında AB üyesi Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınan bir Rum tarafı var. Bu statüko Rum tarafının lehinedir, o kadar açık. Ve, Rum tarafı zamanın lehine işlediğini düşündüğü bu statükoyu sürdürüyor. Haksız da değildir, yani objektif olarak bakarsak.

Türk tarafı açısından ise bu statüko Türk tarafının aleyhinedir. Dolayısıyla biz zaman içerisinde nasıl bu statükoyu Türk tarafı olarak lehimize çeviririz diye çalıştık. Nasıl çalıştık, genel bir çözüm arayarak. Federasyon temelinde bir çözüm bulmaya

çalıştık. Kıbrıs Türk toplumu Annan planını Türkiye'nin de desteğiyle üçte iki çoğunlukla kabul etti ama olmadı. İsviçre'de bu federasyon modeli için bir sürü özveride bulundu, uzlaşlar yaptı. Ne yaptı Rum tarafı, masayı terk etti gitti. Dolayısıyla eğer federasyon, yani genel bir çözüm ile Kıbrıs'ta statükoyu değiştiremiyorsak, statükoyu acaba Türk tarafı olarak tek taraflı davranışlarla değiştirebilir miyiz değiştiremez miyiz bunu düşünmeliyiz. Çünkü anlaşarak yapamıyoruz bu statüko değişikliğini. O zaman ne yapabilirizi düşünmemiz gerekir kanısındayım. Ve bunu da İsviçre'deki müzakere sürecinin kopmasından beri bu görüşleri çeşitli vesilelerle dile getiriyorum.

Tek taraflı yapılabilecek seçeneklerin iki ayağı var. Biri adada yapılabilecek, tek taraflı kararlarla atılacak adımlar var. Bir de uluslararası topluma dönük olarak yapılabilecek şeyler var. Adada ne yapılabilir konusunda üç hususu söyledik. Temmuz 2017'den beri nereye gitsem durmadan bunu konuşuyorum ben. Birincisi Taşınmaz Mal Komisyonu'nu etkin çalıştıralım. Taşınmaz Mal Komisyonu büyük bir fırsat verdi Türk tarafına. Ne için, adanın kuzeyinde, yani bugünkü KKTC topraklarında yaklaşık %74'ü Rum malı olan mülklerin Türkleştirmek, kamulaştırmak ve neye göre kamulaştırmak, Avrupa hukukuna göre kamulaştırmak, yani gönüllülük esasına göre kamulaştırmak için bize müthiş bir fırsat verdi.

Ve dikkat edin Rum tarafı bunu engellemek için her türlü yola başvurdu. Başvuruları engellemek için başvuruları hain ilan ettiler, kampanyalar açtılar. Fakat zaman geçtikçe, uzaklaştıkça barış perspektifinden, kuzeyde mallarını bırakmış ve göç etmiş insanların mirasçıları artık ne alabilirsek kardır diye, ne kurtarabilirsek kardır diye Taşınmaz Mal Komisyonu önünde binlerce kişi başvuru sahibi oldu. Sonuç olarak Taşınmaz Mal Komisyonu'nu etkin çalıştıramadık. Yani, Avrupa hukukuna göre kamulaştırma hakkı elde ettik, tanınmayan KKTC'de, bunu kullanmıyoruz. Ve bakın, çalıştırılmış, işletilmiş Taşınmaz Mal Komisyonu'nun ortalama 350 Milyon Sterlin yaptığı işlemlerle. Bu işlemlerde dönüm başına ödediği tazminat 12,000 Sterlin. Bugün nerede var dönüm başına böyle bir fiyat.

İkinci bir konu, Maraş'ın Türk yönetimi altında Taşınmaz Mal Komisyonu'na açılması. Maraş'ın açılması değil, askeri bölge olmaktan çıkarılarak Taşınmaz Mal Komisyonu'nun görev alanına devredilmesi... Bu bir zorunluluk, çünkü size AİHM bir görev vermiş, yetkin iç hukuk yolu olarak tanımış sizin Taşınmaz Mal Komisyonu'nu, burayı çalıştırın demiş. Ve, burayı çalıştırmak için hemen 344 Rum başvurusu yapıldı ve de geri dönmek istiyorlar, tazminat ta istemiyorlar. Bu başvuruları değerlendirebilmek için Taşınmaz Mal Komisyonu'nun görev sahasını açmak lazım. Askeri bölgeyi sonlandırmak lazım.

Bunu yaparken bu Maraş'ı açıyoruz söylemiyle değil, bunun bir hukuki zorunluluk olduğunu vurgulamak lazım. Yani AİHM kararlarıyla bu Türk tarafı için bir zorunluluk olmuştur. Mahkeme gereği, hukuki gerekliliktir bu. Bunu diyebilmemiz lazımdı. Fakat bakın, bütün bu tartışmalarda AİHM adı geçmiyor, AİHM bize bu görevi verdi, bu hukuki sorumluluğu üstlendik diyemiyor Türk tarafı. Özellikle Ankara diyemiyor... Niye diyemiyor, AİHM makbul bir kuruluş değil bugün Türk hükümetince. Çünkü Kavala davası var, uygulanmıyor. Demirtaş davası var, uygulanmıyor. AİHM ile aramız iyi değil.

Maraş açılımını iyi anlatmak lazım. Maraş'ı açmıyoruz, Maraş'ta Avrupa hukukuna göre mağduriyet gideriyoruz... 74'te Maraş'ı terk etmiş olan kişilerin ve Rumların. Bunu böyle anlatsaydık, emin olun başka türlü bir tepki ile karşılaşacaktık. Fakat böyle konuşmuyoruz. İşte Maraş'ın sahili ni açıyoruz diyoruz, sanki Kıbrıs'ta sahil kalmamış gibi. Öyle içe dönük, tamamen iç tüketime dönük, öyle biraz da çocuksu, sadece Rum propagandasına malzeme sağlayan hareketlerle kendi haklılığımızı gölgeliyoruz. Ve sonuç ortada, BM Güvenlik Konseyi'nde ilk defa 15-0 gibi ağır bir yenilgiye uğradığını gördüm. Maraş işi de böyle.

Üç dört köy var Maronitler'in terk etmiş olduğu. Maronitler dönmek istiyorlar köyelerine, buna imkan verelim, buna fırsat verelim. Ne oldu, Kıbrıs

Türkleriyle hiçbir kavgası, hiçbir çatışması olmamış, bir küçük topluma, çalışkan üretken bir topluma, evlerine tarihi yönlerine dönerek, KKTC'nin çoğulculuğunu pekiştirmek, ve de Katolik aleme bir açılım bir köprü sağlamış oluruz dedik.

Uluslararası alanda ne yapmalıyız? İki devlet formülünün hiçbir başarı şansının olmadığını bilmemiz gerekiyordu. Diploması mümkün olanı yapma sanattır. Bunun hiç mümkün olmadığını baştan beri bilmemiz gerekirdi. Ben iki devlet istiyorum demek, ben Kıbrıs'ta çözüm istemiyorum, statükonun devamından yanayım demek, peki statüko bizim lehimize mi, hayır aleyhinize. Dolayısıyla kendi kendimize kurşun sıkıyoruz.

Peki ne yapabiliriz, onu da söyleyeyim Rum tarafı federal çözüm istemiyor çünkü zamanın lehine işlediğini düşünüyor. Ama uluslararası toplum ile uyumlu hareket eder görünmek istiyor... Uluslararası Toplum güvenlik konseyi kararları ile federasyon demiş, ayrıntılarını belirlemiş, Rum tarafı bundan yana gözükmüyor. Çünkü Rum tarafının, bu uluslararası toplumun kabul ettiği çözüm şeklini kabul etmediğini, yaşanmadığını biz gizliyoruz. Önüne perde çekerek.

Ne yapabiliriz, iki şey yapabiliriz. 40 yıldır müzakere ediyoruz iki toplumlu iki bölgeyi federasyonu. Herkes birbirinin tutumunu, ayrıntılarını ezbere biliyor. Eksik olan nedir? Eksik olan siyasi irade. Ve siyasi irade ne

için eksik, uzlaşılabilir için. O zaman hazırız, iki haftalık en fazla iki haftalık bir müzakere sürecine, öyle ucu açık değil. Çünkü Rumlar elli yıl daha görüşürler Federasyon temelinde müzakere. Hiçbir sıkıntıları yok. Çünkü zaman lehlerine, statüko lehlerine işliyor. İki haftada hazırız, iki hafta ayrıntılı ve sonuç alınuncaya kadar müzakere etmeye diyebilmeliyiz. Bu Bosna Hersek'te Camp David görüşmeleri sırasında yapıldı. Saati de durduruyoruz, yoğun, kısa dönemli ve son tarihi belli bir müzakere sürecinde Federasyonu görüşmeye hazırız demeliyiz.

İkincisi, Rum tarafı yine kabul etmezse federasyonu, bizim bütün uzlaşılabilirliğimize rağmen, Annan Planı'nda olduğu gibi, İsviçre'de 2017'de olduğu gibi, o zaman Türk tarafı üzerindeki ambargoların kısıtlanmalarını kaldırılmasını önceden kabul etmenizi istiyoruz demeliyiz. Bu neydi, 24 Nisan 2004'te Annan Planı oylandı, 26 Nisan 2004'te AB Bakanlar Komitesi'nin bir kararı var. Kıbrıs Türk toplumu üzerindeki tüm kısıtlamaları kaldırılmasını kararlaştırılmıştır diyor. Kim diyor, AB diyor. Uyguladı mı, hayır. Çünkü 1 Mayıs'ta Rum tarafı üye oldu ve engellemeye çalıştı. Bunu biz İsviçre'de ki müzakerelerden sonra da hatırlatmalıydık. Onu da yapmadık maalesef.

Artık demeliyiz ki biz böyle ucu açık değil, bir daha çökerse 2004'te bize verdiğini taahhüt şimdi önceden kabul etmenizi istiyoruz. Bunu önce-

den kabul edecek miydi Rum tarafı... böylece statükoyu zorlayacaktık. Ya federasyona yaklaşmaya zorlayacaktık, ya da Türk tarafı üzerinden bu devam eden haksız ambargoların kaldırılmasına kapıyı açacaktık. Bunları yapmadık biz, Rum tarafının işini kolaylaştırdık. Rum tarafı bugün doluyor, iki bölgeyi iki toplumlu federasyonun destekçisiymiş gibi. Biz ise Türk tarafı olarak çözümsüzlüğünü bütün sorumluluğunu üstlenmiş durumdayız.”

**Devrim ŞAHİN | Doğu Akdeniz
Üniversitesi & Kıbrıs Politikalar
Merkezi | Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler | Araştırma
Asistanı | e-posta: devrim.
sahin@emu.edu.tr**

***Videoyu izlemek için Kare
Kodunu okutabilirsiniz.**

Effect Of Culture and Identity On The Eu Enlargement Process

Beril Hakverir*

Introduction

Identity is one of the fundamental components that forms a society. In Europe, it is noteworthy that the definition of identity is not structured on a single basis within the framework of periods and thoughts but is shaped according to the necessity of the period. In this framework, identity, which also affects European integration, played an important role in the formation and deepening of the European Union. The European Union, a supranational structure formed by 27 countries, most of which have historical ties, with common values, tries to realize the idea of a single society by carrying out policies in the context of "Europeanness". Within the framework of multicultural values, European identity affects EU policies and it is the subject to many studies.

Culture, an element related to identity, plays an important role in the construction process of identity. Cultural elements determine the identity built by societies. The EU draws attention to its multicultural structure. With 27 countries coming together to form a supranational structure, many different cultures and identities have also come together under the umbrella of the EU. Today, the EU, which adopts the approach of balancing the common interests of the member countries, respecting national differences, and strengthening different identities, aims to increase the familiarity of the member countries' citizens to each other's cultures and histories, thereby creating a multicultural environment. This study aims to examine the effects of culture and identity on EU enlargement.

*Ph.D. Candidate, Dokuz Eylül University, Institute of Social Sciences, İzmir-Turkey, berilhakverir@gmail.com ORCID: 0000-0001-8724-6836

The aim of this study is to examine the effects of culture and identity on EU enlargement. In this context, first of all, the concepts of identity, culture and European identity will be explained to the reader and the historical transformation of the European identity will be discussed, then, due to the multicultural structure of the EU, the culture and the identities of these countries from 6 member states to 27, will be taken into consideration. The effects of the culture and identities of the candidate countries experienced during the enlargement processes examined in periods will be analyzed.

In the last part, within the framework of the member countries of the community, which reached 27 countries by considering EU citizenship, an answer to the effect of culture and identity on coexistence will be sought by addressing EU loyalty. In this context, the literature review method will be used in the study, and evaluations will be made in light of the data in the survey studies.

1. Identity, Culture, and European Identity

a. Identity

Identity can be defined as one's self-attributed characteristics and adaptation to social roles (Hesapçıoğlu and Topsakal, 2007:85). In the dictionary, identity "is the continuous and principal attribute that makes up a person's or a group's individuality, makes them distinguishable and self-aware" (Grand Larousse,

1992:6780). National identity, on the other hand, came about after the French Revolution. With the appearance of nation-states, religious and ethnic identities lost their former functions, and national identity gained importance. The instruments for gathering under national identity have come from national language and culture (Şimşek and Ilgaz, 2007:193-194).

One's political identity can be defined as their willingness to belong to political groups or structures. (Bruter, 2005:1). The primary function of identity is to differentiate an individual or a group from another. For this reason, identity is made up of two different concepts; I/us and others. These concepts make up identity by completing each other. When individuals describe themselves, they also list the features that separate them from others. Thus identity, while defining "us" positively with the features and values it consists of, also defines "us" negatively as "not other". Both concepts can be found in defining Europe and European identity (Şen, 2004:13). The concept of the other underlying the concept of identity is an important factor since it reflects both similarities and differences. The EU's identity reflects not only the relations between the member states, but also the relations with the "others".

According to Stuart Hall, identity is examined in three categories. Individual, relational and social. The unique identity that distinguishes a

person from others is called individual, the identity obtained by positions, roles are relational, and the identity associated with large communities is called social (collective) identity (Eren, 2020: 113).

b. Culture

Identity is associated with culture by nature. For this reason, what culture is, and its varieties play a role while identifying and categorizing identity. Culture, which is unique to societies, passed down by generations, and reflects its historical system, is analyzed under two titles: rigid and flexible in itself. In Erdenir's words, rigid culture is a fixed, deductive, holistic, non-questionable, and conservative

culture. Rigid culture is adopted by inheritance of social memory and includes elements such as religion, language, ethnicity, and nation. Flexible culture is a kind of culture that is variable, inductive, does not exclude other communities, tolerant, adopts experiential, dynamic, open to change, and supports differences. Flexible culture; includes elements such as political values, justice, and human rights (Erdenir, 2010: 16-22).

When the idea of Europe is analyzed, it can be seen that the process that started with rigid cultural elements has evolved towards a flexible culture. In this context, the EU aims to

create a structure that abandons the rigid culture and represents a flexible culture. However, as can be seen in the next chapters, European societies, which cannot give up on the rigid culture attributed to national identity, have avoided adopting the flexible culture and supranational identity.

c. European Identity

“European identity” is used for referring to a partnership in history, geography and culture, and a union in constitution, institution, and law alike (Mayer and Palmovski, 2004:592). The name of a princess in Greek mythology, “Europe” became a term to refer to the Greek sphere of influence in time (Yurdusev, 1997:31-33). Europa is a mythological character with both Asian and African blood and is considered the symbol of European multicultural and ethnic diversity. At the same time, Europa symbolizes “high culture, intellectual life, education and enlightenment” (Förnas, 2009: 22-23). The term “European” was first used in the 8th century (Delanty, 2014:100).

The formation of European identity is examined in two phases, collective and individual. Common identity has been around since the 16th century. Individual identity, however, did not come into being up until the end of the 18th century (Delanty, 2014:63). Political European identity appeared in the last century; but the structure of European identity cannot be separated from national identity due to the

EU being a supranational/transnational constitution that consists of nation-states (Ortaylı, 2008:204, Altun, 2006:3).

The idea of Europeanism that sprouted in this period beginning from the 7th century developed in response to Islam. Islamic conquests and expansions created a Christian consciousness, and Islam was perceived as the “other” by Christian Europeans. Thus, in this period, the idea of Europeanism mostly shaped around Christianity (Delanty, 2014:57).

At the beginning of 700’s Arabic expansionism moved towards Europe through Spain. In the light of this event, a European coalition army was founded, and those who made up this army were called “Europeans” (europeanses) (Boer, 1995:26). At the beginning of the Middle Ages (700-1000), concepts Europe and Europeanism came into use by means of several external threats.

Middle Ages is a period in which Christianity is impactful in Europe. It is observed that Christianity as a collective identity gained importance among European communities since the crusades. While Christianity and Europeanism are two very close concepts in this period, Christianity is dominant and used much more often as a way of defining the Europeans. Europeanism is more of an element of Christianity. In the 15th century, Europe, and Christianity are

identical concepts. The best indicator of this is the maps of the time. Thought to be drawn by a priest known as Lambert, the map that is considered the oldest map of Europe was made at the beginning of the 12th century. This map is the oldest drawing that depicts Europe geographically, and the first map to specify Europe's political boundaries (Boer, 1995:29-34). A priest's drawing of the European geography is an important situation in the sense of regional identity being compatible with religion.

During the conquest of Constantinople, Pope Pius II used the term "Europeans" (europeus) and included "our Europe, our Christian Europe" in his call (Boer, 1995:35). Thus, European people that fought with each other not long while ago united in "Christian-European" identity.

After the French Revolution, disagreement on the definition of Europe continued. While pro-revolutionaries argued that a libertarian, egalitarian and rational society could be accomplished, anti-revolutionists claimed that the French Revolution destroyed the common values at present (Robertson, 1993:63-64).

From the 1840s to World War I a process that constructed, and at the same time destroyed Europeanness can be observed. With the improvement of industrialization and growing education and communication methods, more people became knowledgeable

about Europe (Bugge, 1995:84-85). The industrialization process also advanced correlative with the nations' founding process. The rise of nationalist ideas instead of integrated Europe damaged the ideal of European society (Bugge, 1995:85).

In the preface to the Treaty of Rome, the foundations of European identity are reflected. According to this; Freedom, democracy, human rights, fundamental freedoms and the rule of law have been desired to deepen solidarity among peoples by respecting history, culture and traditions.

While as a concept "Europe" and "unification of Europe" theme is old, the participation of European identity in political and academical agenda started from the 1970s. The first official attempt to form a European identity was the "Declaration on European Identity" at Copenhagen Summit (1973) Declaration, which frames the values of European identity (Altun, 2006:67, Aksoy, 2007:7). These principles are considered as the core elements of European identity.

With the "Solemn Declaration on European Identity" in 1983, it was expressed that among the matters of cooperation between members, culture should be included, and "shared cultural heritage" was mentioned. Thus, it is seen that the rigid culture is included in the Union documents. In the Single Act (1986), the role of the cooperation on European security on creating a

“European defense identity” was highlighted. Thus, the creation of the European identity on the security axis was also included in the Union’s agenda. In the Maastricht Treaty, under Europe’s Security and Defence Policy, European identity is only used in the nation-state context. “The Union should respect the national identities of the member states that have government systems based on the principles of democracy.” (Article F). As it can be concluded from letters of agreement, efforts to generate common symbols, youth and education programs, even a joint media initiative (Bakir, 1996), there is an attempt to develop a “European identity” in the context of EU (Boxhoorn, 1996: 139- 139). The Union, which introduced the Copenhagen Criteria in 1993, emphasized the basic principles of European identity by stating that under the title of political criteria, the conditions of democracy, the rule of law, respect for human rights and the

protection of minorities will be sought in EU candidate countries. In the Amsterdam Treaty signed in 1997, the concepts of freedom, justice and equality of European identity were confirmed.

In the European Union Charter of Fundamental Rights (2000), human dignity, freedom, equality and solidarity are specified as universal values of European identity. In Treaty of Nice, one of the goals of the Union described as “putting forward its own identity by way of common foreign policy and security policy which may develop into common defence.” (Article 2).

The Constitutional Treaty, which was signed in 2004 but not accepted, has included rigid cultural elements in a political document, attributing European identity to symbols and a supranational quality. A European Citizen Initiative was created in 2007, and ci-

tizens are aimed to participate in the development of EU policies directly. While trying to adapt citizenship and identity to the supranational mechanism, the EU established the Lisbon Treaty in 2009 but did not include elements such as the symbols reacted in the Constitutional Treaty, which was previously rejected. In this context, it is seen that national sovereignty concerns about identity continue and these concerns are reflected in Union policies.

2. Identity and Cultural Effect in EU Enlargements

a. First Enlargement (Britain, Ireland, Denmark - 1973)

Britain's membership was a turning point in the first enlargement period. The membership application, which France vetoed twice, resulted positively in 1973, thus the United Kingdom became a member of the European Communities (EC). Britain established a bond by acting as a bridge between the Commonwealth and the EC but also enabled close relations with the United States. Although EU membership exists, Britain has separated itself from the community in terms of identity and culture. The effect of this separation is seen in the Eurozone and Schengen memberships on the political and economic levels.

The traditional cultural, religious, and military ties of Ireland that already exist with the land Europe have

made Ireland eager to join the EC. In his article, Dinan evaluated "EC membership afforded Ireland the economic as well as the political and cultural opportunity to do so" about Irish membership (Dinan, 2004). Denmark and Ireland also allowed the EC to establish close relations with the Scandinavian countries.

b. Second Enlargement (Greece - 1981 Spain, Portugal - 1986)

Although Greece cannot fully meet the political and economic criteria, the acceptance of its membership strengthened the belief that Greece has an important place in the building of European identity and history. There are also opinions that the EC aims to enrich European culture with Greek culture by including Greece in the community. During the voting in the British Parliament in the direction of the membership of the Greece to EC in 1980, an authorized foreign official said that "Europe owes its current cultural and political structure to a 3,000-year-old Greek heritage and they will accept Greece as a member and pay this debt." (Oltheten, 2003: 780). Thus, in 1981, Greece was accepted to the Community and an opportunity was provided to solve its problems within the Community.

With the membership of Spain and Portugal in 1986, the concept of "diversity" was included in the integration literature. This period, called the Mediterranean enlargement, is a sign that the integration of the EC will not

proceed within a narrow framework and that different cultural elements will also be involved in this process. At the same time, the idea of “unity in diversity” was raised for the first time during this period. The Commission started to take steps on issues such as justice, human rights, and equality by acting with a holistic approach.

c. Third Enlargement (Austria, Finland, Sweden- 1995)

The third enlargement movement includes memberships of developed countries, originally culturally similar and also integrated into the union economy. Therefore, the membership of these three countries was completed in 13 months. One reason this process was short is that Austria, Finland, and Sweden have adopted common values with the EU. Thus, the EU has prepared a transition for the next enlargement process and has made economic gains by incorporated these rich states into the community.

d. Fourth Enlargement (Hungary, Poland, Czech Republic, Slovakia, Slovenia, Latvia, Lithuania, Estonia, Malta, Cyprus - 2004)

With the disintegration of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), the eastern European countries that gained their independence in 1991 made efforts to determine EU membership as the most important foreign policy target. In some countries, although there are critical reactions to leave Moscow under the auspices of

Brussels, the EU’s political, economic, and sociocultural appeal has directed these countries to the EU (Vachudova, 2005: 1).

The EU, on the other hand, has evaluated this group culturally and strategically rather than the burden that the Central and Eastern European countries will impose on the Union, and defended the thesis of bringing these countries with the same culture from the influence of communism into the European family. While the Central and Eastern European countries try to motivate EU membership by “returning to Europe” by throwing their “eastern” identity, the European Union emerges with the argument “one of us” for the Central and Eastern European countries.

While the difference during the cold war is between the EU and the Soviet Union & Eastern European countries, after the cold war, minimization of cultural differences between these countries, meeting on a common European identity, and the embracement of liberal democratic norms and values led to the facilitation of enlargements (Karacasulu, 2007: 95). According to Schimmelfennig, enlargement of east can’t be explained by efforts made in rationalist frames or countries’ choices (Schimmelfennig, 2001:49). Behaviors of these countries largely shaped around EU norms and were accepted as a part of European identity (Fierke and Wiener, 1999:1).

Central and Eastern European countries were concerned about the impact of EU membership on national identity and culture in the candidacy process. After membership, this concern proved to be unfounded. In the study of Dinan says "The Central and Eastern European candidates could take comfort from Ireland's experience of EU membership. The Irish language is making a comeback as a more prosperous and self-assured people, secure in their new-found European-ness, unabashedly emphasize their Irishness" (Dinan, 2004). Central and Eastern European countries are still one of the biggest supporters of EU membership.

The same concern has also been found in EU member states, and opinions that cultural differences will harm the functioning of the EU have resonated with the public. A research on the results of the 2004 enlargement reveals that there are shared concerns under the fields; the functioning of the EU (65%), employment (56%), cultural differences (54%) and security (50%). (Eurobarometer, 2009: 30).

e. Fifth Enlargement (Romania, Bulgaria - 2007)

The Balkans, which were accepted as the "other" during the Cold War, were taken into the "Europeanization" process with the aim of adopting European identity and ensuring their participation in the Union. Thus, the Union decided to start accession negotiations with firstly Bulgaria and

Romania to ensure stability in the region after the Kosovo War.

Negotiations with Bulgaria and Romania continued until the end of 2004. The fact that Romania failed to make adequate progress in the areas such as corruption, independence of the judiciary, human rights and freedom of the press, hindered the membership process. In the fifth enlargement period, the EU granted full membership status to Bulgaria and Romania, which completed the reform processes in 2007 (Dimitrova, 2002: 183). As a result of this 35-year enlargement process, the population of the EU reached 500 million. The last two subjects about enlargement are important in terms of cultural destruction by the EU of the domination of Western European countries' cultural values, and the embracement of different social norms by the EU.

f. Sixth Enlargement: (Croatia-2013)

While demanding the realization of political conditionality decisions from the candidate country, the European Union mainly aims to reduce the gap between the candidate country and its member states, and the candidate country to pursue a close course with the member countries, primarily in terms of human rights and democracy. However, the interests, principles, values, and culture of the Union should not be damaged by new participants, and the new participant should adapt to the cultural and political structure of the Union.

The membership of Croatia, which gained its independence in 1991, is considered as a result of the political, economic and identity transformations in the country. With the implementation of democratic elections in 2000, Croatia has adapted to EU values over time and started to apply values such as democracy, the rule of law, and human rights.

3. European Union Citizenship and Belonging Problem

EU citizenship

European Citizenship is defined in the Maastricht Treaty by having citizenship of member states. With the Maastricht Treaty, the right of free movement and residence in EU member countries (Art. 18), the right to choose and be elected in the European Union Parliament elections

(Art. 19), the right to benefit from any member country's diplomatic representation if the citizens living outside the EU do not have a diplomatic representation of their country in the country where they live (Art. 20) and the right to apply to the European Parliament Ombudsman on matters concerning the Community are given to the EU citizens (Tatoğlu, 2006: 34). At the same time, EU citizenship includes the rules of not acting as desired when traveling to another member country, following the rules, and not extorting the right of others (Ökten, 2016: 67).

It is stated in the Lisbon Treaty that EU citizenship will not replace national citizenship (Ökten, 2016: 70). At the same time, the issue of citizenship is included in the Charter of

Fundamental Rights and Freedoms in Lisbon; However, some countries have agreed to the treaty by putting annotation on this condition. Britain, Poland, and the Czech Republic have not signed the Charter (Altınbaş, 2009: 105).

European citizenship is a supranational identity (Pamuk, 2007: 2). It surrounds individuals who are citizens of different states with borders larger than their national borders within the EU public sphere; however, no matter how much it is tried to be brought to the fore, it has been overshadowed by national citizenship (Canefe, 1998).

European citizenship could not be completed culturally and institutionally as it was not separated from the nation-state completely. The absence of a common institution that grants European citizenship, granting citizenship depends on being a citizen of one of the member states, and national citizenship is the basis of EU citizenship; however, EU citizenship is based on multilingualism, multi-nationality, multi-ethnicity, and religious diversity.

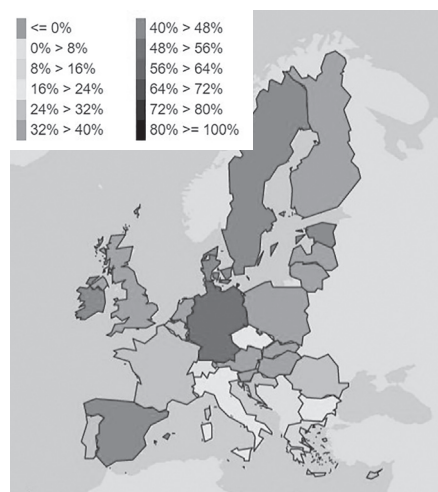
In the year of 2013, which was accepted as the European Union Citizenship Year, it was aimed to instill the awareness of EU citizenship and to monitor citizenship rights and related policies even in the daily lives of the Union citizens. EU approaches are aimed at embodying European citizenship with its national anthem and

flag (Kaya, 2017: 414, Şemşit, 2010: 105) and as of January 1, 2020, 446 million people live in the EU (Eurostat, 2020).

European Union Citizenship and Belonging Problem

In the Eurobarometer survey conducted in 2019, citizens asked from EU member states “In your opinion, among the following subjects, which are those that most create a feeling of community among EU citizens?” 23% of the participants answered the question with culture (Eurobarometer, 2019a: 143). Cyprus and Greece were the countries with the highest percentage to answer as “culture” with 36%, while Romania had the lowest rate with 15%.

Figure 1. Map of answers; “yes, definitely”

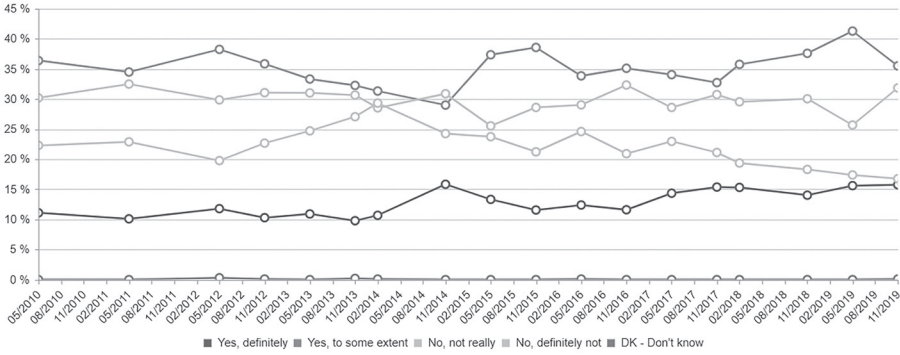

Source: Eurobarometer online.

In the same research, EU citizenship of the participants was questioned. According to this; 57% of Luxembourg citizens answered, “yes definitely” to the question “you are a ci-

ghts, individual freedom and democracy (Eurobarometer, 2019a: 150).

Chart 1. Greece, “are you citizen of EU” (2010-2019)

tizen of the EU”. Germany followed Luxembourg with 47% and Sweden with 43%. Only 16% of the Greek citizens gave this answer. The highest rate among those who answered the question as “no, definitely not” is Bulgaria with 20%, France 18% and Greece with 17%. The average of 27 EU countries is 30% “yes definitely”, 40% “yes, to some extent”, 20% “no, not really”, and 9% “no, definitely not” (Eurobarometer, 2019a: 132). According to this, about three out of ten Europeans said that they did not share this sense of EU citizenship. Comparing these statistics made since 2010, it is seen that the number of people who feel EU citizens is increasing, while those who do not, decrease. EU citizens who participated in the study stated that the values that the EU represents best are the rule of law, respect of human life, human ri-

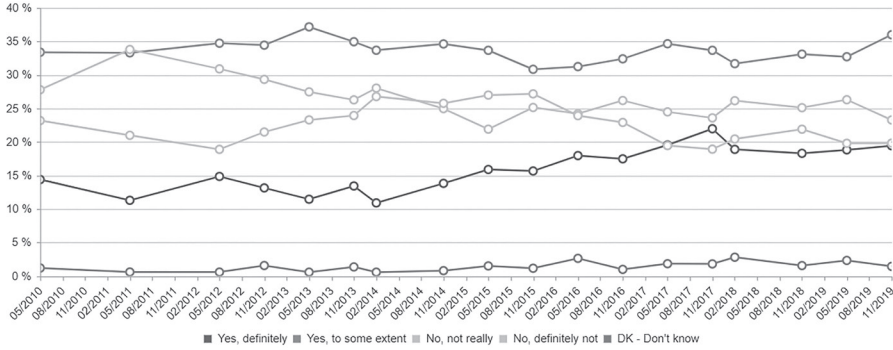
Source: Eurobarometer online.

Various researches draw attention in that Greek citizens do not feel that they are EU citizens. Accordingly, 25% of Greek citizens answer yes to the question “my voice counts in EU” (EU28- 49%). The proportion of respondents who say that the European Parliament viewpoint is positive is 28% (EU28- 33%). While 47% of the respondents say that the EU membership of Greece is a positive thing (EU28- 59%), 60% think that Greece benefits from the EU (EU28- 68%). The majority of the participants think that the EU is beneficial for their countries in terms of peace and security. When this issue is evaluated, it is seen that Greece supports below the EU average in many issues. Considering the data obtained from 2007, it has been observed that this average has incre-

used from time to time but has remained below the EU average in general (European Parliament, 2019).

Chart 2. Bulgaria “are you citizen of EU” (2010-2019)

positive is 46% (EU28- 33%). 53% of respondents say that the EU membership of Bulgaria is positive (EU28- 59%), and 57% think Bulgaria benefits from the EU (EU28- 68%). The vast majority of participants think that

Source: Eurobarometer online.

Bulgaria which the highest answer of “no, definitely not” with a rate of 20% to the question “Are you feeling EU citizen”; when the data about not feeling EU citizens are examined, 44% of Bulgarian citizens answer yes to the question “my voice counts in EU” (EU28- 49%). The proportion of respondents who say that their perspective to the European Parliament is

the EU is beneficial in creating new job opportunities. When this situation is evaluated, it can be said that Bulgaria’s EU membership mostly finds support in coordination and economic utilization with other member countries (European Parliament, 2019).

Table 1. Attachment to Europe (06/2019)

Countries	Very Attached	Fairly Attached	Not Very Attached	Not at all Attached	Total Attached	Total Not Attached
EU28	21	46	23	8	67	31
Belgium	18	51	25	6	69	31
Bulgaria	22	36	26	12	58	38
Czechia	15	45	27	11	60	38
Denmark	31	50	16	2	81	18
Germany	28	51	16	3	79	19
Estonia	13	44	31	9	57	40
Ireland	25	48	19	6	73	25
Greece	8	33	41	18	41	59
Spain	24	46	22	7	70	29
France	21	41	25	11	62	36
Croatia	16	32	34	17	48	51
Italy	12	45	30	12	57	42
Cyprus	13	41	38	8	54	46
Latvia	38	39	14	6	77	20
Lithuania	22	45	23	8	67	31
Luxemburg	36	50	9	2	86	11
Hungary	30	49	17	3	79	20
Malta	23	43	24	5	66	29
Netherlands	18	49	27	5	67	32
Austria	24	50	20	5	74	25
Poland	25	52	17	3	77	20
Portugal	8	52	35	5	60	40
Romania	21	45	24	9	66	33
Slovenia	22	46	24	7	68	31
Slovakia	22	50	19	5	72	24
Finland	22	52	18	4	76	22
Sweden	26	54	16	3	80	19

Source: Eurobarometer, 2019b: 122.

In the report published by Eurobarometer in 2019, the participants were asked how much they are connected to Europe. According to this; the most affiliated member countries to Europe were Latvia with 38% (according to “very attached”), the least affiliated countries were Greece with 18% and Croatia with 17% (according to “not at all attached”). It is remarkable that Croatia, which is a member of the EU with its last enlargement round, still

does not feel fully European. Considering the “very attached” and “fairly attached” criteria, the countries that feel most European are Luxemburg (86%), Denmark (81%) and Sweden (80%). Considering the “not very attached” and “not at all attached” criteria, it turns out that Greece (59%), Croatia (51%) and Cyprus (46%) do not feel European. While 21% of the EU member states feel European, 8% do not (Eurobarometer, 2019b: 122).

Table 2. Attachment to EU (06/2019)

Countries	Very attached	Fairly attached	Not Very Attached	Not at all Attached	Total Attached	Total Not Attached
Luxemburg	33	47	14	3	80	17
Poland	24	51	19	3	75	22
Latvia	33	40	17	7	73	24
Germany	25	46	21	6	71	27
Hungary	24	45	25	5	69	30
Spain	24	45	23	7	69	30
Slovakia	22	46	22	6	68	28
Ireland	24	42	25	6	66	31
Romania	20	43	26	9	63	35
Slovenia	21	41	29	8	62	37
Portugal	7	55	33	5	62	38
Denmark	17	43	29	9	60	38
Malta	19	41	28	8	60	36
Belgium	16	44	32	8	60	40
EU 28	18	42	27	11	60	38
Austria	20	39	31	9	59	40
Lithuania	16	43	27	10	59	37
France	17	40	27	14	57	41
Estonia	13	44	33	8	57	41
Bulgaria	20	34	27	15	54	42
Italy	10	41	34	13	51	47
Sweden	11	39	37	11	50	48
Finland	9	41	35	10	50	45
Netherlands	11	39	39	10	50	49
Cyprus	12	38	41	9	50	50
Croatia	15	30	37	17	45	54
Greece	7	32	42	19	39	61
Czechia	7	29	39	23	36	62

Source: Eurobarometer, 2019b: 121.

In the report published by Eurobarometer in 2019, it was determined that only 18 percent of the 28 EU country citizens feel very attached to the EU, 42 percent are fairly attached and 38 percent in total are not attached. When the table is analyzed, it turns out that the citizens of Luxemburg and Latvia are the most attached to the EU (according to “very attached”) and that the citizens of Greece, Portugal and Czechia feel the least attached (according to “not at all attached”). Considering the total attached criteria, the countries that feel the most connected to the EU are Luxemburg (80%), Poland (75%) and Latvia (73%). Considering the total not attached criteria, it is revealed that Czechia (62%), Greece (61%) and Croatia (54%) are the least attached countries of the EU (Eurobarometer, 2019b: 121).

Discussion

When European Identity’s historical process is examined, the identity definition seems to have consisted based on “the other”. While European identity is being defined within the framework of EU, multiculturalism and diversity have been stressed. Enlargement processes, on the other hand, are accepted as EU’s spreading its own characteristics. In other words, in the process of acceptance to the general membership, adopting Europe’s values and norms is expected from the candidate states.

It has become almost impossible to ignore different cultures in the glo-

balizing world. In this sense, multiculturalism has gained much more importance, especially after the EU expanded to Eastern Europe. While the former communist states were considered Eastern European during the Cold War period, they started to be considered as Central European countries after their membership to the EU. This indicates the place of cultural values and norms in determining the position of countries.

Culture is a concept that deals with the existential system of societies and is related to identity. Accordingly, the concept of culture, which is examined in two categories as rigid and flexible, affects identity formation. When the historical formation of European identity is analyzed, the effects of rigid culture elements can be seen. However, the EU wants to structure its identity according to flexible culture and promotes EU citizenship and identity accordingly. Union countries that are multicultural and multinational show different reactions both culturally and identity, some countries form European identity together with rigid cultural elements, while others form flexible cultural elements. This situation causes a different perception of the European identity in the union and causes divergence. Therefore, the EU shows weakness in achieving the goal of unity among the differences.

With the start of the enlargement rounds of the European Union since 1973, the coexistence of different com-

munities within the union has led to discussions of culture and identity in these rounds. The inclusion of millions of people in the union roof during each enlargement round causes the culture and identity discussions to intensify during the enlargement periods. This also affects the Union's approach to candidate countries. As stated in the research, it is seen that common values affect the EU's enlargement periods. In this regard, the enlargement round where Greece joined the EU in 1981 and the impact of common cultural values in the membership process of Austria, Finland and Sweden in 1995 are remarkable. Otherwise, it draws attention in the 2004 enlargement round; It is observed that the cultural and identity differences of the Central and Eastern European countries included in the union during this period were questioned and this situation resonated in the union. Therefore, it is noteworthy that in the public opinion surveys conducted after the enlargement round, cultural differences in 2004 enlargement caused concern in the member states' communities. The effect of this situation on the expansion period can be evaluated both on the length of the process and on the stiffness of the conditions.

In order to find answers to the questions asked for the purpose of the research, statistics and arguments were supported by using secondary data. Significant differences emerge when questioning EU citizenship and adhe-

rence to EU member states in public opinion polls. It is noteworthy that in some countries with low adherence to EU and acceptance of EU citizenship, the rate of being "European" is high. For example; While 31% of Danish citizens feel very attached to Europe, this rate is 17% in the EU attachment. These examples can be reproduced. When evaluated in this context, it is remarkable that this section accepts itself as European but cannot meet EU and EU citizenship in common ground. Therefore, an evaluation can be made in the countries that European identity and EU identity are perceived differently.

When we look at the cultural identity of Europe, it is observed that EU member states agree with each other in the rigid cultural elements of Europe, especially against third countries, while it is observed that they differ with each other in terms of the flexible cultural elements of Europe. In this context, it can be questioned whether the cultural elements of Europe are differentiating or integrating for EU member countries. The main dilemma in European identity is that melting of rigid and flexible culture in the same pot has not yet been realized. In this regard, the effects of flexible culture not being adopted by all European countries are evident. Especially in the recent period, with the rise of right-wing populism, the rigid cultural elements that have started to show themselves more and more, are triggered by crises and turning the

differences between the member states into abyss. While the EU has been aiming to adopt flexible cultural elements and build on their policies since its establishment, it is remarkable that the rigid cultural elements have raised their voices in the union with the effect of the conjuncture. This situation has also taken place in the enlargement processes and attitudes about candidate countries. However, as stated in the study, the EU experienced this situation in the 2004 enlargement. While the attitudes of member states during and after enlargement are particularly evident at the level of cultural differences, research conducted after the accession of Central and Eastern European countries shows that the rate of support and attachment to the EU in most of these countries is higher than the EU28 average. In contrast to this situation, Greece points out that it has little ties to Europe and the EU. Here, it is also understood that the cultural element is on a different plane than the union policy. While the cultural elements of Europe tend towards a rigid culture with the crises experienced, it can be said that these divergences within the community will lead to more conditionality and longer processes in future expansions.

CONCLUSION

About the European identity's structural problems, Jean Monnet was asked years later, "What would you do better if you could replan the union?" As a response to the question he said,

"I would start my merger work with culture rather than economy" and pointed out that the identity structure was poorly shaped culturally. This weakness has caused the EU to face the differences of the Union, which wants to create the Union among the differences.

This study examines the definition of culture and identity and examines the enlargement processes in the context of European identity. For this reason, the cultural and identity aspects of enlargements have been handled and examined. Accordingly, this study aimed in order to investigate the impact of the concept of identity and culture affecting EU enlargement processes. In this context, the impact of culture and identity on EU enlargement processes is quite clear. The influence of identity and cultural affinity is evident in Greece's membership. In the memberships of Austria, Finland and Sweden, this effect was demonstrated by the completion of the negotiations in a very short time. On the contrary, the long completion of the process in Eastern European enlargement and the effective presentation of the conditionality mechanism have reflected cultural and identity differences.

Ultimately, in studies conducted with participants from 27 countries, 23% of European citizens say that culture is at the core of seeing themselves as unity. However, about three out of ten Europeans do not feel as EU citizens. At the same time, the number of

people who feel very connected to the EU is very few. The number of those who do not feel connected to the EU is equal to three out of ten Europeans. This indicates that the integration with enlargements has not yet found a place in the identity base.

This study's scope was restricted by the enlargement periods of the European countries and the resulting data. Accordingly, the focus was on the change in the member countries that joined the Union with the enlargement rounds. Examining the European identity and EU citizenship separately from the establishment to the present in the founding countries will contribute to the literature. For example, in the "are you a citizen of the EU" research, one of the highest rates that answered "no, definitely" belongs to France, one of the founding countries. Accordingly, the evaluations to be made by comparing the national identity with the EU identity in the countries will also guide future studies. It also takes place in a new round of EU literature, where enlargement does not occur, and separation occurs. The studies to be carried out considering the connection of this disintegration round with identity will provide new European identity findings.

BIBLIOGRAPHY

Aksoy, M. (2007). Türkiye- Avrupa Birliği İlişkilerinin Siyasi Yönü: Mevcut Durum ve Geleceğe Yönelik Beklentiler. (der. Nejat Doğan, Mehmet

Öcal, Ferit Kula) Türkiye'nin Jeo-Ekonomisi ve Jeopolitiği: Türkiye Geleceğin Neresinde?. Ankara: Nobel Yayınları. 473-491.

Altınbaş, D. (2009). Avrupa Birliği'nin Başarısız Girişimi: Avrupa Yurttaşlığı. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11 / 3, 93 – 112.

Altun, B. (2006). Avrupa Birliği Yurttaşlığı Ve Avrupa Kimliği Tartışmaları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Bakır, V. (1996). An Identity for Europe? The Role of the Media. Culture and Identity in Europe: Perceptions of Divergence and Unity in Past and Present. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 177-200.

Boer, P. (1995). Europe to 1914: The Making of an Idea, What is Europe?: The History of the Idea of Europe. Londra: Routledge, 13 – 82.

Boxhoorn, B. (1996). European Identity and the Process of European Unification: Compatible Notions?, Culture and Identity in Europe: Perceptions of Divergence and Unity in Past and Present. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 133-145.

Bruter, M. (2005). Citizens of Europe?: the emergence of a mass European identity. Springer.

Bugge, P. (1995). The nation supreme: The idea of Europe 1914-1945, The

History of the Idea of Europe, New York: The Open University, 83-149.

Canefe, Nergis. (1998). Citizens Versus Permanent Guests: Cultural Memory and Citizenship Laws in A Reunified Germany. *Citizenship Studies*, 2 (3), 519–544.

Dimitrova, A. (2002). Enlargement, Institution-Building and the EU's Administrative Capacity Requirement. *West European Politics*, 25(4), 171–190. doi:10.1080/713601647

Dinan, D. (2004). The Road to Enlargement. *Developments in the European Union* (Ed. Maria G. Cowles & D. Dinan). New York: Palgrave Press.

Erdenir, F. B. (2010). Avrupa kimliği: Avrupa Birliği'nin yarım kalan hikayesi. Alfa.

Eren, G. (2020). Kültürel Kimliğin Oluşturulması ve Eğitim. *Toplumsal İletişim Dili Olarak Kimlikler* (Ed. Serhat Uluoğlu). İstanbul: Motto Yayınları.

Eurobarometer online <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/50/groupKy/263> Date of access: 01.05.2020.

Eurobarometer, (2009). Views on European Union enlargement. https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/flash/fl_257_sum_en.pdf Date of access: 01.05.2020.

Eurobarometer, (2019a). Standard Eurobarometer 92 Public opinion in the European Union. Fieldwork November 2019.

Eurobarometer, (2019b). Standard Eurobarometer 91 Public opinion in the European Union. Fieldwork June 2019. <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/88103> Date of access: 01.05.2020.

European Parliament (2019). Socio-demographic trends in national public opinion - Edition 6. <https://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2019/socio-demographic-trends-national-public-opinion-ed6/eu-28-en.zip> Date of access: 01.05.2020.

Eurostat, (2020). Population on 1 January. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en> Date of access: 01.05.2020.

Fierke, K. M., & Wiener, A. (1999). Constructing institutional interests: EU and NATO enlargement. *Journal of European Public Policy*, 6(5), 721-742.

Fornäs, J. (2009). *Yüzbaşı Euro ile Entropa arasında : Müphem tanımlayıcılar olarak Avrupa'nın sembolleri. In Avrupa'da medya, kültür ve kimlik. İstanbul: Bahçeşehir University Yayınları*

Grand Larousse. (1992). İstanbul: Milliyet.

- Hesapçioğlu, M. & Topsakal, C. (2007). Avrupa Birliği Sürecinde Eğitim ve Avrupa Vatandaşlığı. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 26 (26), 73-93.
- Karacasulu, N. (2007). Avrupa Entegrasyon Kuramları ve Sosyal İnşaaacı Yaklaşım. Uluslararası Hukuk ve Politika, (09), 82-100.
- Kaya, E. (2017). Avrupa Birliği Vatandaşlığı Ve Eğitimi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 21 (2), 407-433.
- Mayer, F. C. & Palmovski J. (2004). European Identities and the EU – The Ties that Bind the Peoples of Europe, Journal of Common Market Studies, 42 (3), 573-598.
- Oltheten, E., Pinteris, G. & Sougıenıs, T. (2003), "Greece in the European Union: Policy Lessons From Two Decades of Membership", Quarterly Review of Economics and Finance, 43, pp.774-806.
- Ortaylı, İ. (2008). Avrupa ve Biz. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ökten, B. (2016). Avrupa Birliği Yurttaşlığı. Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, C:7 S:1, 65-76.
- Pamuk, A. (2007). Avrupa Vatandaşlığı ve Eğitim. Ulusal Teknik Eğitim, Mühendislik ve Eğitim Bilimleri Genç Araştırmacılar Sempozyumu, Kocaeli.
- Robertson, D. (1993). A Dictionary of Modern Politics. Oxford: Europa Publications Limited.
- Schimmelfennig, F. (2001). The Community Trap: Liberal Norms, Rhetorical Action and the Eastern Enlargement of the European Union, International Organization. 55 (1): 47-80.
- Şemşit, S. (2010). Avrupa Birliği Göç Politikasının Güvenikleştirilmesi ve Dışsallaştırılmaı: Türkiye'ye Yansımaları. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şen, F. (2004), Globalleşme Sürecinde Milliyetçilik Trendleri ve Ulus Devlet. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Şimşek, U., & Ilgaz, S. (2007). Küreselleşme ve Ulusal Kimlik. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 189-199.
- Tatoğlu, Emin. (2006). Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi (1951- 1995). Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü. Ankara.
- Vachudova, M. A. (2005). Europe Undivided Democracy, Leverage & Integration After Communism, Oxford: Oxford University Press.
- Yurdusev, A.N. (1997). Avrupa Kimliği'nin Oluşumu ve Türk Kimliği, Türkiye ve Avrupa: Batılılaşma, Kalkınma ve Demokrasi. Ankara: İmge Yayınları.